

กระบวนการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2489

ภายหลังจากจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้สูญเสียอำนาจทั้งทางด้านการเมืองและด้านการทหารแล้ว ผู้นำพลเรือนจึงเข้าจัดตั้งรัฐบาล งานสำคัญของรัฐบาลพลเรือนนอกเหนือจากการบริหารราชการแผ่นดินแล้วก็คือ การดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 ทั้งนี้โดยเริ่มตั้งแต่นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในขณะนั้นได้ปรารภกับนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 นั้น พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยมาแล้วเป็นเวลาถึง 14 ปี ถึงแม้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักนี้จะได้บังเกิดความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาตินับเป็นเอกประการ ทั้งประชาชนจะได้ซึ่งถึงจุดประโยชน์ของการปกครองระบอบนี้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่เหตุการณ์ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ถึงเวลาแล้วที่จะได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้นว่า สมควรยกเลิกบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้อยู่หรือซึ่ง ควรมีสภาเดี่ยวหรือสองสภา เป็นต้น เมื่อเป็นดังนั้นนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรี จึงนำความนี้ไปปรึกษาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองพร้อมด้วยคณะผู้ก่อการขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ เมื่อได้ปรึกษากันแล้วนายควง อภัยวงศ์ จึงเสนอญัตติว่านค่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2488¹ ขอให้ตั้งกรรมาธิการขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาต้นเค้าตรวจสอบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ประกาศใช้อยู่สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมประการใด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองและเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

¹สำนักงานเลขานุการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 4/2488," 19 กรกฎาคม 2488.

สภาผู้แทนราษฎรจึงตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาค้นคว้า ตรวจสอบรัฐธรรมนูญตามคำเสนอข้างต้นนี้ กรรมการคณะนี้ได้ทำการตลอดสมัยรัฐบาลชุด นายควง อภัยวงศ์ (ครั้งแรก) ชุดนายทวี บุญยเกตุ และชุดค.ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

ต่อมารัฐบาลชุด ค.ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ก็ได้ตั้งกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่งเพื่อให้ คำเนินการแทนคณะกรรมการวิสามัญซึ่งต้องมีอันสิ้นสุดลงเนื่องจากการประกาศพระราชกฤษฎีกา ยุบสภาของรัฐบาลชุด ค.ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งมาใหม่นี้ได้ทำการ รวบรวมความเห็นและเรียบเรียงบทบัญญัติซึ่งคณะกรรมการชุดที่แล้วได้แสดงข้อคิดเห็นไว้ขึ้น เป็นร่างรัฐธรรมนูญ ภายหลังจากคณะกรรมการได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วก็ได้ส่งร่าง- รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไปให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก็ปรากฏว่า ที่ประชุมมีมติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้โดยไม่มีมีการแก้ไข ต่อจากนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร- ประเภทสองจำนวน 7 นาย ได้แก้²

1. พระยามานวราชเสวี	2. ค.ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
3. นายคิเรก ชัยนาม	4. นายชล สมานนท์
5. พล.ท. หลวงเกรียงศักดิ์พิพิศ	6. นายทองเย็น หัสละเมียร
7. นายทองเปลว ชลภูมิ	

ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับนี้คือที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารับหลักการ ในวาระที่สี่ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 7/2489 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2489³

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญข้อที่ประชุม- สภาผู้แทนราษฎรแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของสภาที่จะต้องพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวให้ เป็นไปคามระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภา ซึ่งได้บัญญัติขึ้นตามความใน

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ, ครั้งที่ 7/2489," 21 กุมภาพันธ์ 2489. มีสมาชิกสภาฯลงนามรับรองจำนวน 61 นาย เกี่ยวกับ รายชื่อผู้ลงนามรับรองนี้โปรดดูภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

³เรื่องเดียวกัน.

มาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้⁴

1. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 27 บัญญัติว่า การเสนอ การพิจารณาและการแปรญัตติ ตามปกติที่ประชุมจะต้องพิจารณาญัตติร่างพระราชบัญญัติ เป็น 3 วาระ

2. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 28 บัญญัติว่า ในการพิจารณาครั้งที่ 1 ให้ที่ประชุมลงมติว่า ควรจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ นั้นไว้พิจารณาหรือไม่ ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้านในหลักการ หรือมีผู้คัดค้าน แต่ที่ประชุมลงมติไม่เห็นชอบตามคำคัดค้านนั้น ก็ให้ถือว่าที่ประชุมยอมรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ปรึกษาต่อไป ให้ประธานส่งต้นร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้คณะกรรมการพิจารณาโดยละเอียด และทำรายงานเสนอประธานภายในเวลาที่สภากำหนดให้ เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงเป็นอย่างอื่น

3. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 29 บัญญัติว่า ภายในเวลาที่สภากำหนดให้สมาชิกผู้ใดเห็นควรจะแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตราใด ให้เขียนคำแก้ไขเพิ่มเติม เป็นแปรญัตติส่งมาเป็นมาตราใดโดยมีสมาชิกรับรอง 4 คน ขึ้นต่อประธาน-คณะกรรมการพิจารณาเจ้าหน้าที่

4. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 30 บัญญัติว่า คณะกรรมการพิจารณาเจ้าหน้าที่ต้องทำรายงานและบันทึกความเห็นแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับเดิม และตามมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งสมาชิกส่งมาขึ้นต่อประธาน แล้วให้ประธานส่งสำเนาร่าง และรายงานนั้นแก่สมาชิกโดยปกติไม่น้อยกว่า 3 วันก่อนวันนัดประชุมสภา ประธานจะขอให้ คณะกรรมการไปเข้าประชุมในสภาด้วยเพื่อแถลงประกอบรายงานหรือแก้ข้อสงสัยต่างๆของ สมาชิกเกี่ยวกับมาตรานั้นๆ

⁴มาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 ความว่า "สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจตั้งข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภา เพื่อกำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" โปรดดู โภคิน พลกุล, เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 17.

5. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 31 บัญญัติว่า

ในการพิจารณาวาระที่ 2 ให้ปรึกษาเรียงลำดับมาตรา เฉพาะมาตราที่มีคำแปรญัตติหรือมีการแก้ไขเท่านั้น เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น ในระหว่างพิจารณาวาระที่ 2 นั้น ถ้าความปรากฏขึ้นว่ามาตราใดที่ประชุมเห็นสมควรจะส่งให้คณะกรรมการพิจารณา เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการอื่นไปพิจารณากลับอีกได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นการพิจารณาเฉพาะมาตรานั้นๆ เป็นอันระงับไว้ และถ้าไม่เป็นการขัดข้องก็ให้ที่ประชุมพิจารณาตราอื่น ๆ ต่อไปจนกว่าจะจบร่าง เมื่อคณะกรรมการใดยื่นรายงานตามมาตราที่ได้ระงับไว้ไปแล้วให้ประธานสภาจัดการส่งสำเนารายงานนั้นแก่สมาชิกโดยปกติไม่น้อยกว่า 3 วันก่อนวันนัดประชุม อนึ่งในการประชุมต่อวาระที่ 2 ให้ที่ประชุมลงมติเฉพาะมาตราที่ได้ระงับไว้เท่านั้น

6. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 32 บัญญัติว่า

ในการพิจารณาวาระที่ 3 ให้ปรึกษาแต่ข้อเดียวว่า ร่างที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตกลงกันแล้วนั้นสมควรจะออกเป็นพระราชบัญญัติหรือไม่

7. ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาข้อที่ 33 บัญญัติว่า

ปกติร่างพระราชบัญญัติใดได้ปรึกษาคบไปแล้ว ห้ามมิให้ญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน บทบังคับที่กล่าวมาแล้วนี้ให้ใช้แก่ญัตติอื่น ๆ ด้วย เว้นแต่ประธานจะอนุญาตในเมื่อเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ⁵

นอกจากสภาจะต้องพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ยังคงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติว่า ⁶

รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

ผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติม ท่านว่าต้องมาจากคณะรัฐมนตรีทางหนึ่งหรือมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรวมกันมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดทางหนึ่ง

เมื่อสมาชิกได้ลงมติครั้งหนึ่งแล้ว ท่านให้รอไว้หนึ่งเดือน เมื่อพ้นกำหนดแล้วให้นำขึ้นเสนอสภาเพื่อลงมติอีกครั้งหนึ่ง

การออกเสียงลงคะแนน ท่านให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด

เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ท่านจึงให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติมาตรา 38 และมาตรา 39 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันซึ่งบัญญัติว่า ⁷

มาตรา 38 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ร่างพระราชบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา 39 ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะได้พระราชทานคืนมายังสภาภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีนำทูลเกล้าฯถวายก็ดี หรือมิได้พระราชทานคืนมายังสภาภายในหนึ่งเดือนนั้นก็ดี สภาจะต้องปรึกษากันใหม่และออกเสียงลงคะแนนลับโดยวิธีเรียกชื่อ ถ้าและสภาลงมติตามเดิมไซ้ร ท่านให้นำพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมาภายในสิบห้าวันแล้วท่านให้ประกาศพระราชบัญญัตินั้นใช้บังคับ เป็นกฎหมายได้

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

การพิจารณา ร่าง รัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 (ขั้นรับหลักการ) โดยสภาผู้แทนราษฎร

ภายหลังจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้รับร่าง รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมและยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองจำนวน 7 นาย⁸ จึงได้นำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว เสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาในวาระที่ 1⁹ ในคราวการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 7/2489 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2489¹⁰ โดยพระยามานวราชเสวี (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง) ได้อภิปรายชี้แจงในฐานะผู้เสนอญัตติร่างรัฐธรรมนูญเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรวาระที่ 1 ว่าเมื่อครั้ง นายควง อภัยวงศ์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรกนั้น ได้เสนอญัตติคือที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรขอให้ส่งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาสอบสวนว่า รัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในขณะนั้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475) ถึงวาระที่จะต้องแก้ไขมากขึ้นน้อยเพียงใด ความมุ่งหมายในการเสนอญัตติครั้งนั้นก็เพื่อทราบรายละเอียดว่าขั้นนี้ถึงเวลาที่จะยกเลิกบทเฉพาะกาลได้แล้วหรือยัง ควรมีสภาเดี่ยวหรือสองสภา และดูความเหมาะสมในมาตราอื่นๆว่าสมควรแก้ไขมากขึ้นน้อยเพียงใด โดยให้

⁸สำนักงานเลขานุการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 7/2489," 21 กุมภาพันธ์ 2489.

⁹ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกร่างขึ้นเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ 1 นั้น โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวกท้ายเล่ม.

¹⁰สำนักงานเลขานุการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 7/2489," 21 กุมภาพันธ์ 2489.

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ. เสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร จากรายงานของคณะกรรมการวิสามัญปรากฏว่ามีความเหมาะสมเหตุผลที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น โดยเฉพาะการแก้ไขในหลักการ 7 ประการ 11

11 หลักการสำคัญทั้ง 7 ประการดังกล่าวได้แก่

1. ให้ยกเลิกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง ซึ่งมีบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล (ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475)
2. ยกเลิกบทบัญญัติที่กำหนดให้พระบรมวงศานุวงศ์อยู่เหนือการเมือง
3. กำหนดให้อำนาจนิติบัญญัติมีสองสภา คือสภาอาวุโสและสภาผู้แทน
4. สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งโดยตรง
5. สภาอาวุโสประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรได้เลือกตัวแทนของ समाທຳການเลือกตั้ง
6. คณะรัฐมนตรีนั้นพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยประธานสภาผู้แทนและประธานสภาอาวุโสเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่บุคคลที่เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยถือว่าเมื่อเป็นผู้ที่สมควรได้รับความไว้วางใจจากสภานิติบัญญัติแล้ว ก็อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้
7. รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกสภาอาวุโส จะเริ่มเข้ารับราชการประจำมิได้

เกี่ยวกับหลักการทั้ง 7 ประการซึ่งคณะกรรมการได้วางไว้เป็นแนวทางในการเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2475 นั้นศึกษารายละเอียดได้จาก

ไพโรจน์ ชัยนาม, รัฐธรรมนูญ บทกฎหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของไทย,

หน้า 123.

จากนั้นเป็นการอภิปรายของนายประสิทธิ์ ชูพินิจ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร) ความว่า ถึงแม้การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะมีความสำคัญ แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะต้องรับหลักการ เพราะควรจะต้องคำนึงว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่และสิทธิของราษฎรว่า มีอย่างไร ฉะนั้นในการที่จะเสนอแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญจะต้องดำเนินการด้วยความพิถีพิถันหรืออย่างแท้จริง จะต้องดำเนินการด้วยความเห็นดีเห็นชอบของประชาชนโดยทั่วไป การที่จะรวบรัดแก้ไขโดยถือเอาเสียงหรือความเห็นส่วนน้อยมา เสนอทำนองนี้จึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควร อีกประการหนึ่ง ปัญหาที่ว่าควรแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญขณะนี้หรือไม่นี้ ถึงแม้จะทราบอยู่แล้วว่าจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพราะว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขความบกพร่องอยู่มาก แต่การที่จะแก้กฎหมายรัฐธรรมนูญไปในทางใดรูปใดนั้น จำเป็นที่จะต้องให้สภาผู้แทนราษฎรในขณะนี้เป็นผู้พิจารณา ก่อน ไม่ใช่ถือเอาความคิดเห็นของกรรมาธิการชุดเก่าสมัยรัฐบาลเก่ามาเป็นแนวทางที่จะต้องปฏิบัติตาม¹² และในประเด็นสุดท้าย หลักการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยทั่วไปในต่างประเทศ จะต้องฟังเสียงโดยทั่วไปของประชาชนก่อน จะต้องใช้เวลาในการพิจารณานาน ทั้งนี้เพราะประเทศเหล่านี้ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ดังนั้นควรจะได้ส่งคณะกรรมาธิการจากสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ขึ้นมาพิจารณาจึงจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมผลกว่า

อย่างไรก็ตามนายอุทิศ บุญธรรม (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี) ได้แถลงโต้ตอบว่า โดยหลักการของระบอบประชาธิปไตยแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็คือผู้แทนของปวงชน ดังนั้นในเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากได้แสดงเจตจำนงว่าสมควรแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมาธิการเสนอมา ก็ย่อมถือเป็นเจตจำนงดีของประชาชนโดยทั่วไปด้วย อีกประการหนึ่งถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ลงมติไม่รับหลักการในวาระนี้ ก็นับว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ระบบสองสภาซึ่งเป็นหัวใจของการปกครอง

¹² รัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ เป็นผู้เสนอญัตติให้ส่งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นมาศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในสมัยนั้น แต่ต่อมา ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช ได้ยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ดังนั้นการเสนอญัตติให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 จึงต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ ซึ่งลักษณะการดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยสภาสองชุดนี้เป็นประเด็นสำคัญที่นายประสิทธิ์ ชูพินิจ กล่าวอย่างไม่เป็นการถูกต้อง

ระบอบประชาธิปไตย จะต้องตกลงไปด้วย ดังนั้นจึงขอให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้
ประนีประนอมโดยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตยเป็นหลัก

ต่อมา นายสุ่ม ตันติพิลาพล (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์) ได้อภิปราย
ว่า จากการใช้ถ้อยคำของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองที่ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อ
ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น จะเห็นว่า เสนอมาในรูปของการแก้ไข แต่ในความเป็นจริงกลับ
กลายเป็นการเปลี่ยนแปลงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็น
การเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยจึงไม่คิดใจ สำหรับหลักการที่เป็นแนวทางในการแก้ไขที่
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองเสนอมา 7 ข้อนั้น ข้อที่ 1 และข้อที่ 2¹³ ก็คง
เป็นไปตามเจตนารมณ์ดั้งเดิมที่จะให้มีการแก้ไขอยู่แล้ว แต่มีปัญหายุ่งยากที่หลักการข้อ 3-7
โดยเฉพาะ เรื่องสภาเดี่ยวหรือสองสภา สภาอาวุโสคงเหมือนกับสภาซีเนค ส่วนสภาผู้แทน
นั้นเข้าใจว่าจะคล้ายๆกับสภาคอมมอน สภาซีเนคในต่างประเทศเท่าที่ทราบก็มีสิทธิอยู่
อันเดียวเป็นส่วนใหญ่คือสิทธิวิโต้หรือสิทธิยับยั้ง ในส่วนการยับยั้งนั้นหมายความว่ากฎหมายที่ผ่าน
จากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สภาสูงจะใช้สิทธิยับยั้งไว้ก่อนบางแห่งก็หนึ่งเดือน และถ้าไม่
เห็นชอบด้วยก็ส่งคืนกลับมาให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยใหม่ ถ้าสภาผู้แทนราษฎร ยังยืนยันอยู่ก็ให้
ประกาศออกใช้เป็นกฎหมายได้ คือทำนองเดียวกับร่างมาตรา 48¹⁴ แต่ในร่างเดิมมีอีก
มาตราหนึ่งคือมาตรา 49 ซึ่งไม่ใช่เป็นการให้สิทธิยับยั้งธรรมดา แต่เป็นการให้สิทธิในการ
ใช้อำนาจเด็ดขาด เพราะกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภาผู้แทนราษฎร
เห็นชอบว่าควรใช้เป็นกฎหมายแล้ว แต่สภาอาวุโสไม่เห็นชอบด้วย กฎหมายฉบับนั้นก็มันตกไป
ดังนั้นสภาอาวุโสจึงเป็นเสมือนสภาเผด็จการ อีกประการหนึ่งในเมื่อกำหนดให้รัฐสภาประกอบ
ด้วยสองสภาแล้วก็ควรที่จะให้มีการเลือกสิ่งสมาชิกที่เหมือนกัน เพราะลักษณะที่เป็นอยู่คือให้

¹³โปรดดูหลักการสำคัญ 7 ประการซึ่งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญได้เสนอไว้เป็น
แนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในไพโรจน์ ชัยนาม, รัฐธรรมนูญ บทกฎหมายและเอกสาร
สำคัญในทางการเมืองของไทย, หน้า 123.

¹⁴โปรดดูมาตรา 48 และมาตรา 49 ของร่างรัฐธรรมนูญซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ประเภทสองเสนอเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ 1 ท้ายเล่ม.

สมาชิกสภาอาวุโส จากการเลือกสิ่งใดก็ตามอันถือว่ามีรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย ที่สมบูรณ์ เพราะระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์นั้นจะต้องให้มีการเลือกสิ่งใดก็ตามจากประชาชน ในเมื่อสภาอาวุโสไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย แต่กลับกำหนดให้ผู้อำนวยการ ๓ คน จึงเห็นสมควรให้ตัดหลักการในข้อนี้ออก

อีกประการหนึ่งก็คือ การที่จะตั้งรัฐบาลโดยใช้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดนั้นถือว่ามีไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการปิดโอกาสของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ร่างรัฐธรรมนูญอาจคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเมื่อมีความสามารถไม่เพียงพอที่จะเข้าไปบริหารบ้านเมืองได้ และคาดการณ์ไว้ว่าเมื่อต้องการผู้มีความรู้ความสามารถแต่ผู้ไม่มีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้ามาบริหารประเทศ ก็จะสามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย หลักการเหล่านี้สามารถประนีประนอมกันได้โดยตำแหน่งรัฐมนตรีต่าง ๆ อาจใช้หลักการที่ผู้ร่างเสนอมาได้ แต่สำหรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วสมควรที่จะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่านั้น ดังนั้นหลักการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง เสนอมา นั้นจึงไม่ถูกต้องและไม่อาจที่จะรับหลักการนี้ได้

เมื่อนายสุ่ม ตันติพิลาพล อภิปรายจบแล้ว นายเกษม บุณศรี (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครสวรรค์) ได้กล่าวสนับสนุนว่า การเสนอร่างรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทสองครั้งนี้ถือว่าเป็นการได้เปรียบเสียเปรียบอยู่ในตัว ทั้งนี้เพราะเป็นการเสนอจุดคิด ที่ผูกมัดสาขาจนเกินไป ดังนั้นการที่จะให้สาขารับหลักการในข้อ เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้ง 7 ประการนั้นจึงต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะประเด็นที่นายสุ่ม ตันติพิลาพล ได้ เสนอไปแล้ว ถ้าผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อที่ประชุมสาขาอื่นของที่จะแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว ก็ยินดีที่จะรับหลักการเช่นกัน เกี่ยวกับความขัดแย้งในหลักการทั้ง 7 ประการนี้ นายฮิต เวชประสิทธิ์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดภูเก็ต) ได้เสนอทางแก้ว่า สมควรที่จะ ตั้งคณะกรรมการไปพิจารณาหลักการ เพื่อความเหมาะสมต่อกันทั้งสองฝ่าย และเมื่อ คณะกรรมการมีความเห็นประการใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะได้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ต่อจากนั้นนายสอ เศรษฐบุตร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดธนบุรี) ได้กล่าว ในเชิงประนีประนอมว่า ตนเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทสองได้ เสนอจุดคิดขอแก้ไข รัฐธรรมนูญด้วยความจริงใจ ถึงแม้ว่าจะเกิดปัญหาในเรื่องหลักการโดยเฉพาะในเรื่องของ

รูปแบบของสภาคือสภาอาวุโส และสภาผู้แทนราษฎร หรือในเรื่องของการกำหนดให้สมาชิกสภาอาวุโสมาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม นายสอ เศรษฐบุตร เห็นว่าประเด็นเหล่านี้จะละเอียดอ่อนกว่ากันได้ในชั้นกรรมาธิการ เพราะเมื่อกำหนดให้มีกรรมาธิการหลายคนก็อาจจะได้รัฐธรรมนูญอันเป็นที่ถูกใจแก่ทุกฝ่ายได้ แต่ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าทุกคนต้องการความพิถีพิถันทั้งๆที่ต้องการที่จะให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้นเพื่อไม่ให้เสียเวลาก็สมควรที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนจะได้ลงมติให้รับหลักการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองเสนอมาในวาระที่หนึ่งนี้ แล้วจะแก้ไขอย่างไรก็ไปพิจารณาในชั้นกรรมาธิการอีกครั้งหนึ่ง ในชั้นนี้จำเป็นจะต้องทำให้ถูกต้องกับความประสงค์ของประชาชนเสียก่อน อย่างไรก็ตามนายกิจจา วัฒนศิลป์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดฉะเชิงเทรา) ก็คืออภิปรายคัดค้านไปในแนวเดิมอีกว่า ยังไม่พอใจในหลักการที่ผู้แทนราษฎรประเภทสองได้เสนอไว้ 7 ข้อ เพราะเป็นการผูกมัดความคิดของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนเกินไป อีกประการหนึ่งก็คือการแปรญัตติในวาระที่ 2 ก็จะต้องอยู่ในกรอบของหลักการ 7 ประการเท่านั้น ดังนั้นผู้เสนอควรจะผ่อนสั้นผ่อนยาวคือไม่ผูกมัดสมาชิกจนเกินไป และพร้อมที่จะแก้ไขหลักการทั้ง 7 ประการ โดยวางหลักการให้กว้างและให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ถ้าผู้เสนอสามารถทำได้เช่นนี้แล้วจะทำให้สมาชิกมีโอกาสแปรญัตติหรือแก้ไขในชั้นกรรมาธิการได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ เมื่อนายกิจจา วัฒนศิลป์ อภิปรายจบแล้ว นายโชติ จุฬพันธ์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนคร) จึงอภิปรายเพิ่มเติมว่า ปัญหาที่ถกเถียงกันในขณะนี้คือฝ่ายผู้เสนอต้องการให้รับหลักการทั้ง 7 ประการ ในขณะที่สมาชิกอีกกลุ่มหนึ่งไม่เห็นด้วย ปัญหาเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นทุกคนต้องการให้มีการแก้ไข แต่จะแก้ไขไปในแนวใดนั้นทางฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองอยากให้มีรูปสองสภา และคณะรัฐมนตรีเป็นบุคคลภายนอกก็ได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่หนึ่ง ยังคงต้องการให้มีสภาเดียว ดังนั้นเพื่อความประนีประนอมจึงขอเสนอให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองผู้เสนอญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญยินยอมให้ลงมติให้หลักการ คือให้มีการลงมติเรียงลำดับตั้งแต่หลักการที่ 1 ถึงหลักการที่ 7 ว่าหลักการใดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นสมควรรับก็ขอให้รับ ถ้าหลักการใดเห็นสมควรไม่รับก็ให้ตกไป การลงมติในลักษณะดังกล่าวจึงเห็นว่าเหมาะสมกว่าการลงมติครั้งเดียวให้รับหรือไม่รับทั้ง 7 หลักการ

หลังจากนั้นนายปริญญา จุฬามาตย์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกระบี่) ได้อภิปรายสนับสนุนผู้เสนอญัตติให้แก้ไขรัฐธรรมนูญว่า หลักการที่เป็นที่วิตกกังวลมากก็คือการกำหนดให้มีสภาที่สองคือสภาอาวุโส และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกโดยทางอ้อม ถึงแม้สมาชิกสภาหลายคนจะวิตกว่าการกำหนดดังกล่าวไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ก็ตาม ก็ขออย่าให้นำทฤษฎีทางตะวันตกมา เป็นแบบในการตัดสินจนเกินไป เพราะประเทศไทยกับประเทศทางตะวันตกมีสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงขอให้สมาชิกได้คำนึงถึงข้อดีในเรื่องนี้ด้วย โดยเฉพาะการกำหนดให้สภาที่สอง เข้ามาแทนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองนั้นจะเห็นได้ว่ามีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ขยายเวลาของการดำรงตำแหน่งมาแล้วครั้งหนึ่ง 15 เหตุที่ต้องแก้ไขก็เพราะว่าระบอบประชาธิปไตยจะดำเนินไปโดยเรียบร้อยนั้นก็ด้วยการศึกษาของชาติที่มั่นคง แต่ในระยะเวลา 10-20 ปีการศึกษาของชาติก็เป็นที่เพียงพอเท่านั้น ดังนั้นถึงแม้ว่าสภาที่สองจะได้รับการเลือกตั้งโดยทางอ้อม แต่นั่นก็ดีกว่าการแต่งตั้ง

อีกประการหนึ่งที่วิตกกังวลมากก็คือ ญัตติที่เสนอมานั้น เป็นการเปิดโอกาสให้กับบุคคลภายนอกมากเกินไป คือรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ หลักการข้อนี้ถ้าพิจารณาอย่างแท้จริงแล้วจะเห็นว่าไม่ใช่เป็นข้อเสียทั้งหมด เพราะในหลักการแล้วบุคคลที่เข้ามาบริหารจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ตาม ทุกคนต้องมีข้อมูลพินกับสมาชิกสภาผู้แทนอยู่แล้ว โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเอกสิทธิ์เด็ดขาดที่จะลงมติไม่ไว้วางใจในคณะรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นเมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่พอใจการทำงานของคณะรัฐมนตรีก็สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ เมื่อเป็นเช่นนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่วิตกในสองประเด็นดังกล่าวคงจะสามารถรับหลักการในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ ต่อจากนั้นนายสงวน ตุลารักษ์ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง) ได้อภิปรายสนับสนุนว่า สภาอาวุโสไม่มีอำนาจออกกฎหมายอย่างที่ทุกคนวิตก

¹⁵ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ขยายเวลาของการดำรงอยู่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองจากเดิม 10 ปี เป็น 20 ปี โปรดดูรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาลพุทธศักราช 2483 ในโกศล พลกุล, เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 23.

เป็นแต่เพียงชี้ถึงความรุนแรงของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น และยังเป็นกันชนระหว่างรัฐบาลกับสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย ผู้เสนอข้อพิจารณาเห็นว่า การกำหนดให้มีสองสภานั้นมีผลดีกว่าสภาเดียว เพราะระบบสภาเดียวเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ถูกต้องกันนั้น คำนึงการไปในทางที่เป็นเสถียรการไต่ถาม

ในที่สุนทรพจน์ สุ่มพันธ์ จึงได้เสนอว่า เพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาในวาระที่ 1 นี้ สมควรที่ฝ่ายเสนอญัตติจะไต่ถามหลักการทั้ง 7 ข้อที่เสนอมานั้นเป็นหลักการเดียวกัน แต่พระยาศรีธรรมาสีเบส (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง) กล่าวว่าจะไม่สมควรที่จะรวมหลักการทั้ง 7 เข้าเป็นหลักการเดียว พร้อมกันนั้นได้เสนอให้ยุติการประชุมในวันนี้ และเลื่อนการประชุมไปในคราวต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปประนีประนอมกันนอกสภาฯ ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวก็ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 1 ต่อไปในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2489¹⁶ การประชุมพิจารณาในวันนั้น พระยามานวราชเสวี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองผู้เสนอญัตติร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้กล่าวชี้แจงว่า ภายหลังจากได้ทำความเข้าใจกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่หนึ่งแล้ว เป็นที่ตกลงว่าให้รวมหลักการทั้ง 7 ประการเป็นหลักการเดียวและให้ลงมติเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ภายหลังจากชี้แจงแล้ว ก่อนที่จะมีการเสนอให้ที่ประชุมลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่ ก็ปรากฏว่า นายเลียบ นิลระตะ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ) ได้เสนอให้ที่ประชุมตีความมาตรา 63 อนุ 3 เกี่ยวกับการลงคะแนนซึ่งมีความว่า "การออกเสียงลงคะแนน ท่านให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด"¹⁷

¹⁶ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ, ครั้งที่ 8/2489," 25 กุมภาพันธ์ 2489.

¹⁷ โปรดดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 มาตรา 63 อนุ 3 ในโลกิน พลกุล, เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 20.

นายเลียบ นิลระตะ พร้อมผู้รับรองได้เสนอขอให้ตีความให้ความเห็นว่าจำนวนสามในสี่นั้นควรใช้ในวาระที่สามเท่านั้น นอกนั้นคือในวาระที่หนึ่งและวาระที่สองการออกเสียงลงคะแนนให้ใช้เสียงข้างมากธรรมดา ซึ่งในที่สุดเมื่อได้มีการอภิปรายและลงมติปรากฏว่าสมาชิกสภาส่วนใหญ่ได้ยืนยันตามความในมาตรา 63 อนุ 3 เช่นเดิมทั้งนี้เพราะมาตรานี้ได้เคยใช้มาแล้วเมื่อครั้ง การลงมติให้เปลี่ยนแปลงนามประเทศ การต่ออายุสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร-ประเวทสอง และการขยายอายุของสภาผู้แทนราษฎร

จากนั้นที่ประชุมจึงให้มีการลงมติในวาระที่ 1 โดยการเรียกชื่อ และเสียงที่เห็นชอบในการแก้ไขนั้นต้องไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ซึ่งผลปรากฏว่าจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 190 คน ออกเสียงเห็นชอบด้วย 149 คน ไม่เห็นด้วย 1 คน และไม่ออกเสียง 2 คน¹⁸ จึงเป็นอันว่าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้รับหลักการในวาระที่ 1 ของร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ และในเวลาต่อมาที่ประชุมก็ได้ลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 จำนวน 15 นาย ซึ่งประกอบด้วย¹⁹

1. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
2. นายคิเรก ชัยนาม
3. นายเคื่อน บุนนาค
4. นายเตียง สิริชันธ์
5. นายทองอินทร์ ภูมิพัฒน์
6. นายปริญญา จุฑามาศย์

¹⁸ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 8/2489," 25 กุมภาพันธ์ 2489.

¹⁹ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 9/2489," 28 กุมภาพันธ์ 2489.

ความเห็นของคณะในข้อนั้นเพื่อขอให้สภาวินิจฉัยได้เช่นกัน 20

ที่ประชุมคณะกรรมการวิชาการวิสามัญได้เลือกนายปรีดี พนมยงค์ เป็นประธาน-
คณะกรรมการ และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขานุการคณะกรรมการ แต่ต่อมา
ในวันที่ 24 มีนาคม 2489²¹ นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับเลือกจากสภาให้เข้าดำรง-
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงได้ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการ โดยอ้างเหตุผลว่าได้รับ
แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี จึงมีภาระกิจที่จะต้องปฏิบัติมากไม่สามารถจะปลีกตัวมาประชุม
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้โดยสม่ำเสมอ อาจทำให้การประชุมล่าช้า ซึ่งการลาออกจาก-
ตำแหน่งกรรมการนี้เป็นผลให้ตำแหน่งประธานคณะกรรมการสิ้นสุดลงไปด้วย ที่ประชุม
สภาจึงได้ลงมติสั่ง พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง
และลงมติเลือกพระยามานวราชเสวี เป็นประธานคณะกรรมการ

คณะกรรมการวิสามัญได้ประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีสาระสำคัญและ
ผลของการประชุมพิจารณาดังนี้

คำพระรชปรารภ

คณะกรรมการได้ร่างขึ้นใหม่ให้เข้าแบบพระราชปรารภในรัฐธรรมนูญฉบับ
พุทธศักราช 2475 และให้มีเนื้อความต่อเนื่องกันแสดงถึงที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้²²

²⁰ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รวมข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร-
เบริณเห็ณ พ.ศ. 2476-2517, หน้า 66-77.

²¹ ลีรี เปรมจิตต์, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย (พระนคร: ประจักษ์การพิมพ์, 2520),
หน้า 133.

²² โปรดดูคำพระรชปรารภฉบับต้นร่างและฉบับแก้ไขในภาคผนวก ก. และภาคผนวก
ค.ท้ายเล่ม.

บททั่วไป

นายอินทูล วรกุล มีความเห็นเกี่ยวกับการยกเลิกฐานะเหนือการเมืองของพระบรมวงศานุวงศ์ว่า ควรจำกัดไว้ว่าพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปจะโดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง กระมาธิการไม่เห็นด้วยเพราะว่าเป็นการขัดต่อหลักการของความเสมอภาคในทางการเมืองของบุคคล

นายเกษม บุณศรี ขอแปรญัตติแก้คำว่า "มหาสภา" เป็น "สมัชชาแห่งชาติ" ทุกแห่ง และคำว่า "สภาอาวุโส" เป็น "พฤฒสภา" ทุกแห่ง อย่างไรก็ตามคณะกรรมการให้คงไว้ตามร่างเดิม เพราะเห็นว่าคำในร่างเดิมนั้นเรียกและเข้าใจง่ายกว่า นายเกษม บุณศรี ผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนคำว่า "พฤฒสภา" ไว้อภิปรายในสภามุขมนตรีราช 23

นายทิม ภูมิพัฒน์ แปรญัตติขอให้แก้คำว่า "ไทย" เป็น "สยาม" ทุกแห่ง แต่คณะกรรมการไม่เห็นพ้องด้วย และผู้เสนอแปรญัตติก็ไม่พอใจ

มาตรา 1 นายทิม ภูมิพัฒน์ แปรญัตติเรื่องขอให้บอกชื่อรัฐธรรมนูญและบอกวันใช้ แต่คณะกรรมการให้คงไว้ตามร่างเดิม 24 เพราะเนื้อความที่ผู้เสนอแปรญัตติได้เสนอแปรญัตติมานั้นมีอยู่ในคำพระราชปรารภแล้ว ผู้แปรญัตติไม่พอใจ

มาตรา 2 นายมงคล รัตนวิจิตร และนายบุญแห่ง ทองสวัสดิ์ แปรญัตติให้มีเนื้อความว่า "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยมอบถวายพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงใช้" กรรมการเห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะทรงเป็นประมุข ไม่จำเป็นต้องมีการมอบถวายแล้วจึงทรงใช้ได้ จึงให้คงไว้ตามร่างเดิม 24 ผู้เสนอแปรญัตติทั้งสองจึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

23 นายเกษม บุณศรี แปรญัตติเกี่ยวกับชื่อที่ตนคิดว่าเหมาะสมที่จะตั้งเป็นชื่อของสภาทั้งสองซึ่งประกอบเป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติเท่านั้น ส่วนหลักการที่สำคัญของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้อำนาจนิติบัญญัติประกอบด้วยสองสภานั้น นายเกษม บุณศรี มิได้เสนอแปรญัตติในประเด็นนี้

24 โปรดดูมาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญฉบับต้นร่าง (ร่างเดิม) ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

25 โปรดดูมาตรา 2 เรื่องเดียวกัน.

หมวด 1 : พระมหากษัตริย์

มาตรา 3 นายมงคล รัตนวิจิตร แปรญัตติให้เดิมคำว่า "ประเทศไทยต้องมีพระมหากษัตริย์" ลงข้างหน้าคำว่า "องค์พระมหากษัตริย์" แต่กรรมการเห็นว่าคำว่า "ราชอาณาจักร" ในมาตรา 1 มีความหมายแสดงไว้ชัดเจนแล้วว่าประเทศไทยต้องมีพระมหากษัตริย์ และมีมติให้คงไว้ตามร่างเดิม ผู้เสนอแปรญัตติไม่คิดใจ ²⁶

มาตรา 4 นายบุรณะ จำปาพันธุ์ นายโชติ คุ้มพันธุ์ นายบรรจง ศรีจรูญ แปรญัตติขอตัดคำว่า "พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ" ออก และคำแปรญัตติของนายมงคล รัตนวิจิตร ขอแก้คำว่า "ต้อง" เป็น "ยอม" อย่างไรก็ตามคณะกรรมการลงมติไม่เห็นด้วยกับคำแปรญัตติจึงให้คงไว้ตามร่างเดิม ²⁷ ผู้เสนอแปรญัตติจึงเสีงานจึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 9 นายทิม ภูมิพัฒน์ แปรญัตติให้ตัดคำว่า "พระพุทธศักราช 2467" ออกแล้วให้ใช้คำว่า "ซึ่งกำลังใช้อยู่" แทน กรรมการไม่เห็นด้วย ²⁸ เพราะจะทำให้การสืบราชสันตติวงศ์ตามรัฐธรรมนูญนี้ขาดความแน่นอน เนื่องด้วยอาจมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายเดี๋ยวลดได้โดยง่าย ผู้เสนอแปรญัตติไม่คิดใจ

มาตรา 10 มาตรานี้กรรมการมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องตัวบุคคลที่จะประกอบขึ้นเป็นคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในระหว่างที่ยังมิได้ซึ่งผู้สำเร็จราชการอื่นในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งเองหรือไม่สามารถทรงตั้งได้ กรรมการส่วนข้างน้อย

²⁶โปรดดูมาตรา 3. เรื่องเดียวกัน.

²⁷โปรดดูมาตรา 4. เรื่องเดียวกัน.

²⁸ การเสนอแปรญัตติเกี่ยวกับการสืบราชสมบัติขององค์พระมหากษัตริย์นี้ร่างเดิมในมาตรา 9 บัญญัติไว้ความว่า "การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยมัยแห่งกฎหมายเดี๋ยวลดว่าด้วย การสืบราชสันตติวงศ์พระพุทธศักราช 2467 และประกอบด้วยความเห็นชอบของมหาสภาแห่งชาติ"

มีความเห็นว่าบุคคลนั้นๆควรจะได้แก่

1. ประธานสภาอาวุโส
2. ประธานศาลฎีกา
3. นายกรัฐมนตรี

แต่กรรมการส่วนข้างมากยังข้องใจการที่นายกรัฐมนตรีจะเข้าร่วมใน คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะอาจเป็นช่องทางที่ฝ่ายบริหารจะถือโอกาสใช้อำนาจ เกินขอบเขต อย่างไรก็ตามเมื่อได้มีการลงมติแล้ว กรรมการส่วนข้างมากเห็นว่าสมควร คงไว้ตามร่างเดิม ²⁹ ต่อจากนั้นเป็นคำแปรญัตติของนายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ที่ขอให้ตัดคำว่า "ตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นคณะขึ้น" ออกแล้วใช้คำว่า "ตั้งบุคคลคณะหนึ่งขึ้น" แทนโดยชี้แจงเหตุผลว่า คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะต้องเป็นคณะของบุคคลเท่านั้น แต่ กรรมการไม่เห็นด้วยและให้คงไว้ตามร่างเดิม ³⁰ ซึ่งนายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ก็ขอสงวนไว้ อภิปรายในสภาฯ

มาตรา 11 นายมงคล รัตวิจิตร แปรญัตติขอเพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 11 หวิ "มาตรา 11 หวิ พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นเจ้าฟ้าขึ้นไปยอมดำรงพระราชพิธีสรีรยศเหนือการเมือง" กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย โดยให้เหตุผลเช่นเดียวกับที่ได้ปฏิเสธ คำแปรญัตติของนายอินทูล วรกุล ในเรื่องบททั่วไป ผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปรายในสภาฯ

²⁹มาตรา 10 ในร่างเดิมมีความว่า

ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้ทรงตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นคณะขึ้น ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ด้วยความเห็นชอบของมหาสภาแห่งชาติ ถ้าพระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งหรือไม่สามารถจะทรงตั้งได้ ให้มหาสภาแห่งชาติปรึกษากันตั้งขึ้นและในระหว่างที่มหาสภาแห่งชาติยังมีได้ตั้งผู้ใด ให้สมาชิกสภาอาวุโสที่มีอายุสูงสุดสามคน ประกอบเป็นคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

³⁰เรื่องเดียวกัน.

หมวด 2 : สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา 13 นายทองเปลว ชลภูมิ เสนอแปรญัตติเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในการถูกจับหรือการไต่สวน แต่กรรมาธิการเห็นว่าเรื่องนี้ไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ควรจะมีการคุ้มครองบุคคลให้มากขึ้น โดยวิธีปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกรรมาธิการยอมรับที่จะทำบันทึกความเห็นดังกล่าวเสนอไปยังรัฐบาล ดังนั้นผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ อย่างไรก็ตามกรรมาธิการก็ยอมรับคำแปรญัตติของนายทองเปลว ชลภูมิ ในเรื่องการให้สิทธิบุคคลในการยื่นเรื่องร่ำร้องทุกข์ การห้ามออกกฎหมายย้อนหลัง และห้ามจัดตั้งศาลพิเศษ โดยรับหลักการขึ้นมายกร่างเป็นมาตรา 14 ทวิ. 17 ทวิ. และ 79 ทวิ ตามลำดับ³¹ แต่อย่างไรก็ตามกรรมาธิการก็ไม่เห็นด้วยในเรื่องการห้ามเนรเทศบุคคลที่เป็นคนไทย ออกนอกประเทศ หรือบังคับให้บุคคลอยู่ในที่ใดที่หนึ่งหรือกักขังไว้ในที่จำกัด และในเรื่องของการห้ามละเมิดเคหะสถานของบุคคลตลอดจนเรื่องการให้ความคุ้มครองกรรมสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ทั้งนี้เพราะกรรมาธิการเห็นว่าสิทธิพึงปวงที่กล่าวมานี้ บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองอยู่แล้วตามกฎหมายที่มีอยู่ ไม่จำเป็นต้องมีไว้ในรัฐธรรมนูญ ในประเด็นที่กล่าวมานี้ผู้เสนอแปรญัตติไม่ติดใจ แต่ขอสงวนสิทธิไว้อภิปรายในที่

³¹ คณะกรรมาธิการรับหลักการมายกร่างเป็นมาตราใหม่ มีความดังนี้คือ

มาตรา 14 ทวิ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่อง ร่ำร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 17 ทวิ ห้ามมิให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลัง เป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา

มาตรา 79 ทวิ การตั้งศาลชั้นใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีตามกฎหมาย สำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นๆจะกระทำมิได้

ประชุมสภาในเรื่องของเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เพราะเห็นว่าสิทธิในการเขียน การโฆษณา ซึ่งไม่เปิดโอกาสเท่าที่ควร

มาตรา 14³² นายกว้างทองทวี แปรญัตติเพิ่มคำว่า "การหยุดงาน การเดินขบวน" ต่อจากคำว่า "การอาชีพ" กรรมการไม่เห็นด้วยและให้พิจารณาผ่านไปเพราะนายกว้าง ทองทวี ไม่ไปชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการ อย่างไรก็ตามกรรมการยอมรับคำแปรญัตติของนายสามนต์ สายสว่าง โดยแก้ไขมาตรา 14 ตัดคำว่า "ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย" ออกและเติมข้อความว่า "ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย" ไว้ทำมาตรา ต่อจากนั้นนายอ้วน นาคกรรพ แปรญัตติเพิ่มคำว่า "จัดขบวนแห่" เข้าไปด้วย แต่กรรมการเห็นว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายการจราจร ไม่มีความสำคัญต่อที่จะต้องระบุไว้ เป็นสิทธิคามรัฐธรรมนูญ ผู้เสนอแปรญัตติไม่พอใจ สำหรับนายนิสสัย โรจนหัสดิน แปรญัตติเรื่องห้ามจัดตั้งศาลพิเศษ ซึ่งกรรมการก็ยอมรับไปยกเว้นเป็นมาตรา 79 ตรี³³ ส่วนนายคูสิศ บุญธรรม แปรญัตติขอให้เพิ่มคำว่า "การหนังสือพิมพ์" ลงข้างหลัง "การหยุด" กรรมการยอมรับและได้เติมคำว่า "การพิมพ์" ลงระหว่างคำว่า "การเขียน" และ "การโฆษณา" คำแปรญัตติของนายสุวิชัย พันธเศรษฐ ในเรื่องห้ามจัดตั้งศาลพิเศษและสิทธิของบุคคลในเรื่องการยื่นเรื่องร่ำร้องทุกข์ ซึ่งกรรมการก็ยอมรับคำแปรญัตติเพราะถือว่าได้เคยรับคำแปรญัตติของนายทองเปลว ชลภูมิ ที่เสนอแปรญัตติในมาตรา 13 มาแล้ว อย่างไรก็ตามคำแปรญัตติของนายสุวิชัย พันธเศรษฐ ในเรื่องการห้ามละเมิดเคหสถานของบุคคล เรื่องกรรมสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล เรื่องการจับกุมคุมขัง และในเรื่องการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ กรรมการมิได้รับคำแปรญัตติโดยให้เหตุผลเช่นเดียวกับที่เคยให้แก่ นายทองเปลว ชลภูมิ ในการเสนอแปรญัตติ มาตรา 13 ส่วนการแปรญัตติในเรื่องการประชุมสภาสาธารณะ เสรีภาพในการเลือกการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนการห้ามการเกณฑ์แรงงานนั้น กรรมการไม่เห็น

³²มาตรา 14 ในร่างเดิมมีความว่า ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ

³³โปรดดูการแปรญัตติในมาตรา 13 ที่ผ่านมา

ห้องค้าย ซึ่งผู้เสนอแปรญัตติขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาทั้งหมด และสุดท้าย นายทิม ภูมิพัฒน์ เสนอแปรญัตติขอเพิ่มคำว่า "ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย" เป็น "ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมายเดิม" กรรมการไม่เห็นพ้องค้าย แต่ผู้เสนอแปรญัตติไม่ติดใจ³⁴

มาตรา 14 ทวิ เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์นี้ คณะกรรมการได้รับข้อเสนอจากคำแปรญัตติของนายทองเปลว ชลภูมิ ซึ่งได้เสนอแปรญัตติ ในมาตรา 13 ที่ผ่านมาให้ยกร่างหลักการดังกล่าวขึ้นเป็นมาตรา 14 ทวิ ดังความต่อไปนี้ "บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ"

มาตรา 15 กรรมการรับคำแปรญัตติของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ โดยแก้ คำว่า "อากร" เป็น "วิธีการ"³⁵

หมวด 3 : อำนาจนิติบัญญัติ

มาตรา 16 สำหรับสถาบันอันเป็นองค์ประกอบของมหาสภาแห่งชาตินั้น นายอ้วน นาคกรทรพ เสนอแปรญัตติขอแก้ความในร่างเดิมที่ว่า "มหาสภาแห่งชาติประกอบด้วยสภาอาวุโส และสภาผู้แทน ไม่ว่าจะประชุมแยกกันหรือรวมกัน" เป็นคำว่า "มหาสภาแห่งชาติประกอบด้วยสภาอาวุโสและสภาผู้แทนในเมื่อประชุมร่วมกัน" แต่กรรมการไม่เห็นพ้องค้าย ผู้เสนอแปรญัตติไม่ติดใจ

³⁴ข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรา 14 คือ เป็นนิมิตใหม่ทางการเมืองการปกครองไทย ที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างเปิดกว้าง ดังเช่น การบัญญัติ ให้บุคคลสามารถก่อตั้งคณะกรรมการเมืองได้ ฯลฯ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญ ฉบับใดมาก่อน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นได้ว่าในการเสนอแปรญัตติในชั้นกรรมการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงแปรญัตติในเรื่องสิทธิเสรีภาพกันอย่างกว้างขวาง แม้จะดูว่าในประเด็นนี้เป็นเรื่องไม่สำคัญก็ตาม เช่น การเสนอแปรญัตติของนายอ้วน นาคกรทรพ ในเรื่องการจัดชววนแห่

³⁵โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 15 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

มาตรา 17 เกี่ยวกับกระบวนการนิติบัญญัติในมาตรา 17 ซึ่งมีความว่า "ร่างพระราชบัญญัติทั้งหลายจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของมหาสภาแห่งชาติ" นั้นนายโชติ คุ่มพันธ์ แปรญัตติขอเปลี่ยนแปลงคำว่า "มหาสภาแห่งชาติ" เป็น "สภาผู้แทนราษฎร" กรรมการไม่เห็นชอบด้วย โดยชี้แจงว่าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้รับหลักการมาแล้วว่าให้มีสองสภาประกอบกันขึ้นเป็นสภานิติบัญญัติ³⁶ ดังนั้นการออกกฎหมายจึงต้องกระทำด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติ คือมหาสภาแห่งชาติ มิใช่แต่เพียงส่วนเดียวของสภานิติบัญญัติคือสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ ต่อจากนั้นนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอเพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคแรกของมาตรา 17 คือ "การใดซึ่งจะบังคับให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม การนั้นจะต้องมีกฎหมายระบุไว้" แต่กรรมการเห็นว่าข้อความนี้ไม่มีความจำเป็น เพราะในหลักกฎหมายโดยทั่วไปย่อมมีความเข้าใจกันอยู่แล้ว ผู้เสนอแปรญัตติไม่คิดใจ

มาตรา 17 ทวิ มาตรานี้เป็นผลมาจากการเสนอแปรญัตติของนายทองเปลว ชลภูมิ ในการแปรญัตติมาตรา 13 เกี่ยวกับการห้ามมิให้ออกกฎหมายย้อนหลัง ทั้งนี้โดยกรรมการยอมรับในหลักการและให้ยกร่างขึ้นเป็นมาตรา 17 ทวิ ซึ่งมีความว่า "ห้ามมิให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลัง เป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา" ซึ่งความในมาตรานี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กรรมการขอให้บันทึกไว้ว่า ไม่เห็นด้วยกับหลักการแห่งมาตรานี้เพราะสภานิติบัญญัติตรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมาย ถ้าหากสภานิติบัญญัติ

³⁶ เนื่องจากการลงมติในวาระที่ 1 ซึ่งรับหลักการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่หนึ่งบางกลุ่มได้ผลักดันให้ที่ประชุมสภาฯ ลงมติจะรับหลักการอันเป็นแนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม 2475 ทั้ง 7 ประการหรือไม่ ครั้งเดียว ซึ่งหมายความว่าสมาชิกเหล่านี้ได้ผลักดันให้รวมหลักการทั้ง 7 ประการเป็นหลักการเดียวแทนที่จะให้ที่ประชุมลงมติละหลักการว่าจะรับหลักการหรือไม่ ทั้งนี้โดยอาศัยเสียงสนับสนุนในสภาที่มากกว่า เมื่อที่ประชุมสภาฯ ลงมติรับหลักการในวาระที่ 1 มาได้จึงเท่ากับว่าที่ประชุมสภาฯ เห็นด้วยในหลักการทั้ง 7 ประการ โปรดดูหลักการเหล่านี้ใน โฟโรจน์ ชัยนาม, รัฐธรรมนูญ บทกฎหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของไทย, หน้า 123.

เห็นสมควรออกกฎหมายย้อนหลัง เพื่อเหตุผลทางการเมืองหรือเหตุผลอื่นใดก็ย่อมกระทำได้
ไม่ควรมีมาตรา 17 ไว้ในรัฐธรรมนูญให้เป็นการจำกัดอำนาจนิติบัญญัติ ส่วนนายปริญญา
จุฬามาตย์ กรรมการขอให้บันทึกความเห็นไว้ว่า ไม่เห็นด้วยกับหลักการของมาตรานี้
เพราะการออกกฎหมายให้มีผลย้อนหลังในทางอาญาเป็นการขัดต่อหลักนิติศาสตร์อยู่แล้วในตัว
ไม่จำเป็นต้องตราไว้ เป็นอีกมาตราหนึ่งในรัฐธรรมนูญ 37

37 การแปรญัตติในมาตรา 17 ทวินี้จะสังเกตได้ว่าในแง่มุมหนึ่งนั้นสามารถพิสูจน์
เหตุการณ์ทางการเมืองไทยในยุคสมัยหนึ่งได้ นั่นคือ การเมืองในช่วง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กล่าวคือในช่วงดังกล่าว ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้ประกาศใช้
พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ภายหลังต้องเป็นโมฆะ
เพราะศาลฎีกาพิพากษาตีความว่า เป็นการออกกฎหมายให้มีผลย้อนหลังอันเป็นการลงโทษบุคคล
ในทางอาญา ซึ่งเป็นการขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและยึดหลักนิติศาสตร์สากล จากเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมาแม้กระทั่งปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้ถูกเอียงและ เข้าใจกันว่า เป็นกลอุบาย
ทางการเมืองที่ชาญฉลาดของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ที่ต้องการช่วยเหลือนจอมพล ป.พิบูลสงคราม
มิให้ต้องไปขึ้นศาลอาชญากรรมที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เช่นเดียวกับผู้นำของประเทศ
ผู้แพ้สงครามอื่นๆ เหตุที่เชื่อเช่นนั้นเพราะถือว่า ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี เป็น
ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายคนหนึ่ง ย่อมทราบดีว่า การออกกฎหมายให้มีผลย้อนหลังอันเป็นการลงโทษ
บุคคลในทางอาญานั้นผลสุดท้ายจะเป็นเช่นไร

จากการศึกษาเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2489 โดยเฉพาะการแปรญัตติใน
มาตรา 17 ทวิ นับว่าเป็นบทพิสูจน์ได้เป็นอย่างดีว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่เป็นเจตนาที่
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ต้องการที่จะช่วยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เหมือนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว
แต่เป็นความผิดพลาดในเรื่องวิถึปฏิบัติและข้อกฎหมายของรัฐบาลอันสืบเนื่องมาจากวัฏจักรของ
ความขัดแย้งทางการเมืองมากกว่า เพราะในการแปรญัตติในมาตรานี้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
ได้แสดงจุดยืนตลอดเวลาว่าเมื่อสภานิติบัญญัติทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดในกรณีออกกฎหมาย ดังนั้น
เมื่อเห็นสมควรที่จะออกกฎหมายให้มีผลย้อนหลังเพื่อเหตุผลทางการเมืองหรือเหตุผลอื่นใด
ก็ย่อมกระทำได้ ไม่สมควรมีมาตรา 17 ทวิไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อย่างไรก็ตามที่กล่าวมา
ก็เป็นเพียงหนึ่งในหลายประเด็นที่สามารถพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงของรัฐบาลสมัยนั้นเท่านั้น

มาตรา 18 จากร่างเดิมซึ่งมีความว่า "ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมหาสภาแห่งชาติ
ได้ทำขึ้นเสร็จแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย
และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้" ปรากฏว่า
นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอให้เปลี่ยนคำว่า "ได้ทำขึ้นเสร็จแล้ว" เป็น
"ลงมติเห็นชอบด้วยแล้ว" แต่กรรมาธิการ เห็นว่าถ้อยคำที่แปรญัตติมานั้นไม่ได้มีความหมายที่เท่า
ถ้อยคำในร่างเดิม เพราะร่างพระราชบัญญัตินั้นสภาฯจะ ต้องลงมติเห็นชอบถึง 3 วาระ
จึงไม่รับคำแปรญัตติดังกล่าว อย่างไรก็ตามผู้เสนอแปรญัตติไม่คิดใจ

มาตรา 19 เป็นมาตราที่กล่าวถึงขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการร่างพระราชบัญญัติ
คือเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติซึ่งนายกรัฐมนตรี นำขึ้น
ทูลเกล้าฯถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ มาตรานี้ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์
แปรญัตติขอแก้คำว่า "จะได้พระราชทาน" เป็นคำว่า "และได้พระราชทาน" แต่กรรมาธิการ
ไม่เห็นด้วยเพราะ เป็นข้อปัญหาเล็กน้อยเกี่ยวกับถ้อยคำจึงลงมติให้คงไว้ตามร่างเดิม 38 ผู้เสนอ
แปรญัตติไม่คิดใจ หลังจากนั้นนายกิจจา วัฒนศิลป์ แปรญัตติขอเพิ่มมาตรา 19 ทวิ โดย
หลักการว่า "ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมหาสภาแห่งชาติเห็นว่าเป็นการรีบด่วน เมื่อได้นำขึ้น
ทูลเกล้าฯถวายพระมหากษัตริย์แล้ว จะต้องทรงพระบรมราชวินิจฉัยว่าจะทรงลงพระปรมาภิไธย
หรือไม่ภายใน 3 วัน" กรรมาธิการไม่เห็นชอบด้วย เพราะเห็นว่าจะเป็นการผูกมัด
พระมหากษัตริย์ในการที่จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่างๆอันประการของพระองค์มีส่วนได้เสีย
ผู้เสนอแปรญัตติไม่คิดใจ

มาตรา 22 กรรมาธิการได้แก้ไขในหลักการให้สมาชิกสภาอาวุโสมีจำนวนที่แน่นอน
ตามรัฐธรรมนูญคือ แปดสิบคน 39 ทั้งนี้เพราะการกำหนดให้สมาชิกสภาอาวุโสมีจำนวนกึ่งหนึ่งของ
สมาชิกสภาผู้แทนนั้น อาจเกิดเป็นปัญหาในเรื่องจำนวนสมาชิกสภาอาวุโสขึ้นได้ในเมื่อมีการ

38 โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 19 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

39 จากร่างเดิมกำหนดให้สมาชิกสภาอาวุโสมีจำนวนกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทน แต่
ต้องไม่น้อยกว่าหกสิบคน. โปรดดูมาตรา 22. เรื่องเดียวกัน.

เปลี่ยนสมาชิกเป็นจำนวนถึงหนึ่งทุกสามปีและในเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นหรือลดลง
 กรรมการได้แก้ไขวรรคตอนและเพิ่มเติมข้อความเล็กน้อยเพื่อทำให้จำนวนดีขึ้น หลังจากนั้น
 นายบุญแห่ง ทองสวัสดิ์ แปรพฤติขอให้แก้การออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโสจากเดิมที่เป็น
 โศกทางอ้อมมาเป็นโดยตรง แต่กรรมการไม่เห็นด้วย โดยชี้แจงว่าสภาอาวุโสควรจะมี
 สภาพที่แตกต่างจากสภาผู้แทนฯ เมื่อเป็นเช่นนั้นนายบุญแห่ง ทองสวัสดิ์ จึงขอสงวนไว้อภิปราย
 ในที่ประชุมสภาฯ จากนั้นเป็นคำแปรพฤติของนายประยูร วิมุกตาคม ที่ขอให้เพิ่มความว่า
 "ถ้าข้าราชการจะสมัคร เป็นสมาชิกสภาอาวุโส ต้องขาดจากตำแหน่งข้าราชการประจำมาแล้ว
 ไม่น้อยกว่าหนึ่งปี" แต่กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย นายประยูร วิมุกตาคม จึงขอสงวนไว้
 อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 23 อันเป็นมาตราที่กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้ง
 สมาชิกสภาอาวุโสใน กรรมการได้แก้ไขด้วยคำเล็กน้อย และได้เพิ่มความกำหนดให้ผู้ที่เคย
 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁴⁰ มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น
 สมาชิกสภาอาวุโสได้ด้วย ส่วนในเรื่องอายุของผู้สมัครนั้นนายปริญญา จุฑามาศย์ กรรมการ
 ขอให้บันทึกว่าเห็นควรเปลี่ยนจากร่างเดิมซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ มาเป็น
 ไม่ต่ำกว่าสี่สิบปี ในประเด็นนี้ได้มีการลงมติในที่ประชุมคณะกรรมการถึง 3 ครั้ง ซึ่ง
 ปรากฏว่ามติครั้งที่ 2 และมติครั้งที่ 3 ให้คงไว้ตามร่างเดิม⁴¹ นายปริญญา จุฑามาศย์
 จึงขอสงวนสิทธิไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

สำหรับข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโสใน กรรมการตกลงให้
 ตัดออก อย่างไรก็ตามสำหรับเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นปรากฏว่ายังมีสมาชิก-
 สภาผู้แทนราษฎรแปรพฤติเพิ่มเติม คือนายกระจ่าง ตูลารักษ์ นายเลือน พงษ์โสมณ
 นายบุญมี ดุงคนาคกร นายอ้วน นาคทรพรพ และพระยาสุนทรพิพิธ แปรพฤติให้ผู้สมัครรับเลือก
 ตั้งเป็นสมาชิกสภาอาวุโสต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปี ซึ่งผลปรากฏว่านายเลือน พงษ์โสมณ

⁴⁰ตามรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม 2475 มาตรา 16 กำหนดให้มีสมาชิกบัญญัติ
 สภาเดี่ยวเรียกว่า "สภาผู้แทนราษฎร" แต่รัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังพิจารณาอยู่นี้ (ฉบับ 2489)
 มาตรา 16 เช่นกันกำหนดให้มีสองสภา สภาล่างเรียกว่า "สภาผู้แทน"

⁴¹โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 23 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

นายบุญมี ดุงคนาคกร ไม่ได้มาชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการตามนัด ส่วนนายกระจำง
ตุลาารักษ์ นายอ้วน นาคกรรพ และพระยาสุนทรพิพิธ ไม่พอใจการอภิปรายของ
คณะกรรมการที่ให้ลงมาตรานี้ไว้ตามร่างเดิม จึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา
หลังจากนั้นนายกว้าง ทองทวี แปรญัตติให้เพิ่มคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก
สภาอาวุโสให้ผู้ที่เคยประกอบการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม กสิกรรม อันเป็นจุดประโยชน์
แก่ประเทศ และให้มีสมาชิกสภาผู้แทนรับรองไม่น้อยกว่า 10 นาย ส่วนคุณสมบัติของผู้-
เลือกตั้งให้เพิ่มผู้เคยดำรงตำแหน่งเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือเคยดำรงตำแหน่ง
กำนันผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว แต่กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวนไว้อภิปราย
ในที่ประชุมสภาผู้แทนฯ สำหรับนายเลียบ นิลระตะ และนายเกษม บุญศรี ขอแปรญัตติ
ให้มาตรานี้มีเพียงคำว่า "คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้งอีกทั้งหลักเกณฑ์และ
วิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง" เท่านั้น ซึ่งก็ปรากฏว่ากรรมการ
ไม่เห็นชอบด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา ผู้แปรญัตติคนต่อไปคือ
นายมงคล รัตนวิจิตร ได้ขอตัดคำว่า "แต่อย่างน้อย" ออกจากมาตรานี้ อย่างไรก็ตาม
กรรมการได้ชี้แจงถึงความสำคัญของถ้อยคำดังกล่าวจนผู้เสนอแปรญัตติพอใจ ต่อไปนาย
สุสิต บุญธรรม นายสอ เศรษฐบุตร แปรญัตติขอเพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในข้อกำหนด
คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอาวุโส ซึ่งกรรมการยอมรับคำแปรญัตติ
นายอ้วน นาคกรรพ ได้แปรญัตติขอแก้คำว่า "หัวหน้ากอง" เป็น "หัวหน้าแผนก"⁴²
กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา นายเสวตร
เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติให้เพิ่มคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งให้มีวิสัยฐานะไม่ต่ำกว่าสามร้อย
ปีที่ 6 หรือเทียบเท่า กรรมการได้ชี้แจงจนเป็นที่พอใจ นายโชติ จุ่มจันทร์ แปรญัตติ

⁴²ข้อสังเกตเกี่ยวกับการแปรญัตติในมาตรานี้ก็คือ ได้มีสมาชิกสภาฯ เสนอแปรญัตติ
เป็นจำนวนมาก ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุหนึ่งมาจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้เปิดกว้าง เกี่ยวกับ
สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
(โปรดดูมาตรา 14 เป็นตัวอย่าง) เพราะฉะนั้นการจำกัดคุณสมบัติของผู้สมัครและผู้เลือกตั้ง
สมาชิกสภาอาวุโสที่แคบเกินไป อาจมีผลกระทบไปถึงหลักการและเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ
ในเรื่องดังกล่าวได้ การแปรญัตติจึงต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ. โปรดดูมาตรา 23
เรื่องเดียวกัน.

ขอลดคุณสมบัติผู้เลือกสิ่งลงมาเป็นประณปีที่ 4 หรือเทียบเท่า นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์
 แปรญัตติขอแก้เป็นไม่ต่ำกว่ามัธยปีที่ 4 หรือเทียบเท่า นายพล ศิลารัตน์ แปรญัตติ
 ขอให้ตัดเรื่องคุณสมบัติของผู้เลือกสิ่งออกทั้งหมด ซึ่งผลปรากฏว่ากรรมาธิการได้ตัดข้อกำหนด
 คุณสมบัติของผู้เลือกสิ่งออกตามคำแปรญัตติ และสുകท้ายพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
 เพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกสิ่งให้มีผู้ได้เสียภาษีเงินได้ในปีก่อนปีที่มีการเลือกสิ่งไม่น้อย
 กว่า 500 บาท ส่วนผู้เลือกสิ่งต้องมีความรู้หนังสือไทยอ่านออกเขียนได้มีอายุไม่ต่ำกว่า
 24 ปีบริบูรณ์ และเป็นเจ้าบ้านหัวหน้าครอบครัว หรือเป็นผู้ได้เสียภาษีเงินได้ในปีก่อนปีที่มี
 การเลือกสิ่งไม่น้อยกว่า 50 บาท อย่างไรก็ตามคำแปรญัตตินี้คณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วย
 ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งงานไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา

มาตรา 24 ซึ่งกล่าวถึงวาระในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาอาวุโส ตลอดจน
 การคัดเลือกบุคคลเข้ารับตำแหน่งแทนในกรณีที่ตำแหน่งว่างลงนอกเหนือจากถึงคราวออกตามวาระ
 กรรมาธิการได้ยกร่างวรรคสองแห่งมาตรานี้ขึ้นใหม่⁴³ โดยกำหนดให้มหาสภาแห่งชาติเลือก
 บุคคลเข้าเป็นสมาชิกแทนในตำแหน่งสมาชิกที่ว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ
 กรรมาธิการเห็นว่าวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ดีกว่าที่จะให้ผู้ที่ได้คะแนนเสียงรองลงไปได้รับตำแหน่ง
 แทนซึ่งเป็นวิธีการที่มีปัญหาและไม่ปลอดภัย จากนั้นนายสามนต์ สายสว่าง แปรญัตติให้มีสมาชิก
 เข้าแทนตำแหน่งที่ว่างภายในกำหนด 30 วัน อย่างไรก็ตามเมื่อกรรมาธิการได้ชี้แจงถึง
 ข้อความที่ได้แก้ไขใหม่แล้วผู้เสนอแปรญัตติจึงพอใจ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติ
 ขอให้ใช้หลักการ เช่นเดียวกับมาตรา 29⁴⁴ แต่กรรมาธิการได้ชี้แจงว่าความในมาตรา 29
 มีความสอดคล้องกับมาตรานี้โดยหลักการอยู่แล้วซึ่งผู้เสนอแปรญัตติก็พอใจ จากนั้น

⁴³มาตรา 24 วรรคสองซึ่งกรรมาธิการได้ยกร่างขึ้นใหม่ไม่มีความว่า

ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้มหาสภาแห่งชาติ
 เลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามความในมาตรา 23 เข้าเป็นสมาชิกแทนตามวิธีการที่กำหนดใน
 กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส สมาชิกที่เข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้
 เพียงเท่าที่กำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

⁴⁴โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคสองในภาคผนวก ก. ห้ายเล่ม.

นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ นายประยูร วิมุกตาคม แปรญัตติขอให้สมาชิกภาพแห่งสภาอาวุโส มีกำหนดเวลาคราวละ 5 ปี แต่หลวงอรรดพรขอแก้เป็น 4 ปีและคำว่า 3 ปี ขอแก้ เป็น 2 ปี กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 25 อันเป็นมาตราที่บัญญัติถึงสมาชิกภาพแห่งสภาอาวุโสจะสิ้นสุดลงเมื่อใด นั้น พระราชสุนทรพิพิธ แปรญัตติขอเพิ่มอนุมาตรา 5 โดยให้มีหลักการว่าให้สมาชิกภาพแห่ง สภาอาวุโสสิ้นสุดลงเมื่อสภาอาวุโสวินิจฉัยให้ออกจากตำแหน่ง โดยเห็นว่าจะมีความประพฤติน ในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหายแก่สภาฯ มติในข้อนี้ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวน สมาชิกที่มาประชุม⁴⁵ อย่างไรก็ตามกรรมการไม่เห็นพ้องด้วย เพราะถ้าในเวลาต่อมาเกิด มีพรรคการเมืองขึ้นแล้ว พรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาอาจถือโอกาสตามครม.ในอนุมาตรา นี้ กำจัดสมาชิกที่มีเสียงข้างน้อยได้ ซึ่งผลการชี้แจงของกรรมการผู้เสนอแปรญัตติพอใจ นายกว้าง ทองทวี แปรญัตติขอเพิ่มคำว่า "หรือยุบสภา" ลงท้ายอนุมาตรา 1 แต่กรรมการ ใต้ชี้แจงให้ทราบว่า สภาอาวุโสเป็นเครื่องหมายแห่งเสถียรภาพและความต่อเนื่องกันของ สภานิติบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงในสภาอาวุโสเป็นแต่เพียงการเปลี่ยนแปลงตัวสมาชิก ในเมื่อ สมาชิกภาพนั้นสิ้นสุดลงตามวาระหรือโดยเหตุอื่นที่ระบุไว้ในมาตรานี้ แต่สภาอาวุโสไม่ยังคงอยู่ ไม่มีการยุบหรือหมดอายุลงเช่นสภาผู้แทน ผู้เสนอแปรญัตติพอใจกับผลการชี้แจง จึงเป็นอันว่า มาตรานี้ไม่มีการแก้ไข

มาตรา 26 ซึ่งมีความว่า "ในระหว่างที่สภาผู้แทนถูกยุบ ห้ามมิให้มีการประชุม สภาอาวุโส" นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ แปรญัตติให้ยกร่างมาตรานี้ขึ้นใหม่ความว่า "เมื่อสภาผู้แทน ถูกยุบให้สภาอาวุโสยุบเช่นเดียวกัน" อย่างไรก็ตามกรรมการใต้ชี้แจงเหตุผลให้เป็นที่พอใจ

⁴⁵มาตรา 25 สมาชิกภาพแห่งสภาอาวุโสสิ้นสุดลงเมื่อ

1. ถึงคราวออกตามวาระ
2. ตาย
3. ลาออก
4. ขาดคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส

เช่นเดียวกับมาตรา 25 ต่อจากนั้นนายส่านท์ สายสว่าง แปรญัตติขอตัดมาตรา นี้ออกทั้งหมด
กรรมวิธีการไม่เห็นชอบด้วย และผู้เสนอแปรญัตติก็ไม่พอใจ

มาตรา 27 เป็นการแปรญัตติในเรื่องของที่มาของ สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนและ
คุณสมบัติบางประการของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทน ⁴⁶ มาตรา นี้กรรมวิธีการได้
แก้ไขข้อขัดแย้งและวรรคตอนเล็กน้อย แต่มีผู้เสนอแปรญัตติคือ นายประยูร วิมุกตาคม ขอเพิ่ม
ความเป็นวรรคท้ายว่า "ข้าราชการประจำที่จะสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนนั้น
ต้องขาดจากตำแหน่งประจำการมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี" ซึ่งปรากฏว่ากรรมวิธีการไม่เห็นด้วย
ผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา สำหรับนายสอ เศรษฐบุตร แปรญัตติ
ขอให้ตัดความวรรคท้ายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกออก แต่กรรมวิธีการเห็นควรให้คงไว้ดังเดิม
และได้ชี้แจงจนผู้เสนอแปรญัตติพอใจ

มาตรา 28 นายส่านท์ สายสว่าง เป็นผู้เสนอแปรญัตติให้กำหนดคุณสมบัติและ
วิษณุ ฐานะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนไว้เป็นอย่างน้อย (คือกำหนดคุณสมบัติไว้
เป็นการเฉพาะ) ในมาตรานี้ แต่กรรมวิธีการไม่เห็นด้วยโดยชี้แจงว่าในการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนนั้นราษฎร เป็นผู้เลือกตั้งโดยตรง สภานี้จึงควรจะเป็นสภาที่มีความใกล้ชิดกับราษฎร
ให้มากที่สุด จึงเห็นควรปล่อยคุณสมบัติและวิษณุ ฐานะของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้อย่างกว้างๆ
ไม่ควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพียงแต่กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลง
ได้เป็นครั้งคราวให้เหมาะสมแก่สถานการณ์บ้านเมือง ผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปราย
ในที่ประชุมสภา

มาตรา 29 เป็นมาตราที่กล่าวถึงวาระในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทน
ตลอดจนวิธีการคัดเลือกสมาชิกเข้ามาแทนที่ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนว่างลงเพราะเหตุอื่นซึ่งมิใช่
ถึงคราวออกตามวาระหรือยุบสภา ⁴⁷ กรรมวิธีการได้แก้ไขข้อขัดแย้งเล็กน้อยและรับคำแปรญัตติ

⁴⁶โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 27 ในภาคผนวก ก. ท้ายเล่ม.

⁴⁷โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 29 เรื่องเดียวกัน.

ของนายอ้วน นาคทรพร และนายเชื้อ สนั่นเมือง โดยเติมข้อความต่อไปนี้ลงหลังคำว่า สมาชิกชั้นแทนคือ "ให้เลือกตั้งสมาชิกชั้นแทนภายในกำหนดเวลา 90 วัน เว้นแต่อายุของสภาจะเหลือไม่เกินหกเดือน" ส่วนนายประยูร วิมุกตาคม แปรญัตติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนรองลงไปในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเข้าเป็นสมาชิกแทน แต่กรรมการไม่เห็นด้วย พร้อมกับชี้แจงเหตุผลเช่นเดียวกับที่ได้มีการแปรญัตติในมาตรา 24 ซึ่งเป็นเรื่องของการเลือกสมาชิกเข้าไปแทนที่สมาชิกสภาอาวุโสซึ่งตำแหน่งได้ว่างลงนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ และสุดท้ายกรรมการไม่เห็นด้วยกับคำแปรญัตติของนายบุญเที่ยง หองสวัสดิ์ ที่ขอแก้อายุของสภาผู้แทนเป็นคราวละ 5 ปี ซึ่งนายบุญเที่ยง หองสวัสดิ์ ก็สงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ เช่นกัน

มาตรา 30 เป็นมาตราที่กล่าวถึงการตรวจสอบและถ่วงดุลแห่งอำนาจของสถาบันหลักในการปกครองประเทศ กล่าวคือการให้อำนาจฝ่ายบริหารตราพระราชกฤษฎีกาให้ผู้แทนได้⁴⁸ ในการแปรญัตติในปรากฏว่านายกระจำนง ตูลารักษ์ นายอุทิศ บุญธรรม แปรญัตติโดยมีหลักการที่จะป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจไม่เรียกประชุมสภาหรือยุบสภาตามใจชอบ ซึ่งกรรมการเห็นว่าข้อความที่ปรากฏในร่างก็เป็นการบังคับอยู่แล้ว กล่าวคือให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาภายในเก้าสิบวัน ซึ่งการกำหนดเวลานี้จะต้องปรากฏอยู่ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภานั้นเอง ส่วนการเรียกประชุมภายใน 30 วันนับแต่วันเลือกตั้งเสร็จก็มีมาตรา 41⁴⁹ แห่งรัฐธรรมนูญบังคับอยู่แล้ว กรรมการเห็นว่าถ้าฝ่ายบริหารจะใช้อำนาจขัดขวางการประชุมของสภา ก็ต้องกระทำโดยละเมิดรัฐธรรมนูญ ไม่มีหนทางที่จะเขียนรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการกระทำเช่นนี้ได้ การชี้แจงของกรรมการนี้เป็นที่พอใจของผู้เสนอแปรญัตติ อย่างไรก็ตาม

⁴⁸โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 30 เรื่องเดียวกัน.

⁴⁹มาตรา 41 ภายหลังจากกรรมการได้แก้ไขแล้วมีความว่า

ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของสภาทั้งสอง สมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาผู้แทนจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีให้สภาผู้แทนเป็นผู้กำหนด

สำหรับในประเด็นการละเมิดรัฐธรรมนูญนี้ กรรมการให้บันทึกเป็นความเห็นว่าจะให้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการละเมิดรัฐธรรมนูญ และให้กำหนดบทลงโทษไว้ในกฎหมายนั้น ผู้เสนอแปรญัตติคนต่อไปคือนายसानนท์ สายสว่าง แปรญัตติขอให้ยุบสภาอาวุโสพร้อมกับสภาผู้แทน ซึ่งกรรมการก็ได้ชี้แจงถึง เช่นการแปรญัตติในมาตรา 25 ที่ว่าด้วยเรื่องเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาอาวุโส ผู้แปรญัตติไม่พอใจ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอเพิ่มคำว่า "ในสมัยประชุม" ลงหน้าคำว่า "พระมหากษัตริย์" แต่กรรมการไม่เห็นพ้องด้วยและนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ก็ไม่พอใจ ส่วนนายสุวิชช พันธเศรษฐ แปรญัตติขอเพิ่มวรรคท้ายว่า "การยุบสภาผู้แทนจะมีได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน" และนายโชติ จุ่มพันธ์ แปรญัตติขอให้เพิ่มคำว่า "แต่ห้ามยุบก่อนหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง" กรรมการเห็นว่ารัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยย่อมถือเป็นมารยาทที่จะไม่ยุบสภาอีกในเหตุการณ์เดียวกัน จึงมิได้รับคำแปรญัตติของนายสุวิชช พันธเศรษฐ ส่วนคำแปรญัตติของนายโชติ จุ่มพันธ์ กรรมการเห็นว่าอาจทำให้เสียจุดแห่งอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จึงมิได้รับคำแปรญัตติเช่นกัน ผู้เสนอแปรญัตติทั้งสองรายจึงส่งวโวกิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 31 ซึ่งเป็นมาตราที่กล่าวถึงความเป็นสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนจะสิ้นสุดลงเมื่อใดนั้น⁵⁰ ในอนุมาตรา 1 กรรมการได้แก้คำว่า "ออกตามวาระ" เป็น "ออกตามอายุของสภา" ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอแปรญัตติคนอื่น ๆ ในปรากฏว่า พระยาสุนทรพิพิธ แปรญัตติขอให้หลักการที่ให้สภาผู้แทนวินิจฉัยให้สมาชิกที่มีความประพฤติเสื่อมเสียออกได้ นายหิม ภูมิพัฒน์ แปรญัตติขอให้มหาสภาแห่งชาติวินิจฉัยให้ออก แต่กรรมการไม่เห็นด้วยทั้งสองประเด็น โดยให้เหตุผลเช่นเดียวกับในเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาอาวุโสในมาตรา 25⁵¹ ผู้เสนอแปรญัตติพอใจ จากนั้นนายอ้วน นาคทรพรพ

⁵⁰มาตรา 31 ของร่างเดิมมีความว่า สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนสิ้นสุดลงเมื่อ

1. ถึงคราวออกตามวาระหรือยุบสภา
2. ตาย
3. ลาออก
4. ขาดคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

⁵¹โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 25 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

แปรรูปคดีขอเพิ่มความต่อไปนี้เป็นอนุมาตรา 5 คือ "การได้มาเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงซึ่ง ราชอาณาจักรและการแก้ไขบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอันเป็นผลให้มีการเลือกตั้งสมาชิกเพิ่มเติม ก็ให้สมาชิกภาพแก่ผู้แทนที่เลือกเพิ่มเข้ามาซึ่งอายุสิ้นสุดลงพร้อม กับสมาชิกสภาผู้แทนที่ได้ออก ให้มีการเลือกตั้งนั้น" อย่างไรก็ตามกรรมาธิการไม่เห็นพ้องด้วย และผู้เสนอแปรรูปคดีก็ไม่ คัดใจ

ส่วนที่ 4 ของร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นส่วนที่ว่าด้วย "บทที่ใช้ร่วมกันทั้งสองสภา" ในส่วนนี้กรรมาธิการได้รับคำแปรญัตติของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ที่ให้แก้ไขคำว่า "ร่วมกันทั้งสองสภา" เป็น "แก่สภาทั้งสอง"

มาตรา 32 เป็นมาตราที่กล่าวถึงวิธีปฏิบัติก่อนที่สมาชิกสภาอาวุโสและสมาชิกสภาผู้แทน จะเข้ารับหน้าที่ซึ่งมีความว่า "ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาอาวุโสและสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณ ในที่ประชุมแห่งสภาว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ" ในการแปรรูปคดีกรรมาธิการ ได้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย ส่วนนายสงกรานต์ อุดมสิทธิ์ แปรญัตติขอเพิ่มความว่า "สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทน และของสมาชิกสภาอาวุโส เริ่มแต่วันประกาศผลเลือกตั้งแห่งสมาชิกนั้น" กรรมาธิการไม่เห็นชอบด้วย ผู้เสนอแปรรูปคดีจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ จากนั้น นายสอ เศรษฐบุตร แปรญัตติว่า "ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาอาวุโสและสมาชิกสภาผู้แทน ต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาว่าจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ" แต่กรรมาธิการมีความเห็นว่ามีควาหมายกว้างขวางเกินไป จึงไม่เห็นพ้องด้วย ซึ่งผู้เสนอ แปรญัตติก็ไม่คัดใจ

มาตรา 34 จากร่างเดิมซึ่งมีความว่า "พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกในสภาอาวุโส และสมาชิกในสภาผู้แทนตามมติของสภานั้นๆให้เป็นประธานแห่งสภาหนึ่งคน เป็นรองประธาน คนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้" ในการแปรรูปคดีกรรมาธิการได้มีการแก้ไขถ้อยคำจากคำว่า "ให้เป็นประธานแห่งสภาหนึ่งคน" เป็น "ให้เป็นประธานแห่งสภาคนหนึ่ง" ซึ่งนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ผู้เสนอแปรรูปคดีในประเด็นนี้เห็นด้วยกับที่พอใจ

มาตรา 37 เป็นการแปรรูปคดีเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของแต่ละสภาว่า จะเป็นองค์- ประชุมใดก็ตามเมื่อมีสมาชิกของแต่ละสภามาประชุมไม่ว่าหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งในสามของสภานั้นๆ ซึ่งปรากฏ

ว่านายกระจ่าง ตูลารักษ์ นายสามนต์ สายสว่าง นายอุสิต บุญธรรม แปรญัตติขอแก้จำนวนสมาชิกที่เป็นองค์ประชุมให้เป็นกึ่งหนึ่ง แต่กรรมการเห็นว่าถ้าแก้ไขตามนี้จะทำให้เกิดองค์ประชุมขึ้นได้ยาก จึงไม่รับคำแปรญัตติ ผู้เสนอแปรญัตติทั้งสามจึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ ต่อจากนั้นนายอุสิต บุญธรรม ขอแปรญัตติเพิ่มเติมอีกว่า ให้สมาชิกที่ไม่ครบองค์ประชุมนี้ประชุมกันเพื่อเลื่อนการประชุมหรือเพื่อยุติการอันจะทำให้สมาชิกผู้ขาดประชุมมาเข้าประชุมก็ได้ กรรมการไม่เห็นพ้องด้วยอีกเช่นกัน เพราะเห็นว่าเป็นการให้อำนาจแก่คนส่วนข้างน้อย ออกกฎบังคับคนส่วนข้างมาก ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 39 เป็นการแปรญัตติเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ที่จะได้รับความคุ้มครองของสมาชิกทั้งสองสภาในอันที่จะแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมแห่งสภาทั้งสอง⁵² กรรมการได้แก้ไขข้อความเล็กน้อยก่อนที่นายสอ เศรษฐบุตร จะแปรญัตติขอแก้คำว่า "โดยคำสั่ง" ในวรรคสองเป็น "โดยความยินยอม" แต่กรรมการเห็นว่าคำว่าความยินยอมของสภานั้นเกินความกว้างเกินไป ในกรณีที่มีการพิมพ์การโหวตารายงานการประชุมโดยที่สภามีได้รู้เห็นอาจตีความว่าสภายินยอมเพราะมิได้หักท้วงก็ได้ กรรมการจึงไม่เห็นพ้องด้วย ผู้เสนอแปรญัตติก็ไม่ติดใจ

มาตรา 40 เกี่ยวกับสมัยประชุมของสภาทั้งสองนั้น⁵³ นายทิม ภูมิวัฒน์ แปรญัตติขอให้สมัยประชุมของสภาอาวุโสสิ้นสุดลงภายหลังสมัยประชุมของสภาผู้แทน 15 วัน แต่กรรมการเห็นว่ากิจการที่จะต้องกระทำติดต่อกันระหว่างสภาทั้งสองนั้นอาจจัดการเป็นการภายในให้ประสานกันได้เรียบร้อยโดยมิต้องมีข้อกำหนดเรื่องเวลาไว้ ณ ที่นี้ ผู้แปรญัตติพอใจผลการชี้แจงของกรรมการ

มาตรา 41 ในการเรียกประชุมของสภาทั้งสองเป็นครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งนั้นจากร่างเดิม⁵⁴ กำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในเวลาเก้าสิบวัน การแปรญัตติในมาตรานี้

⁵²โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 39 เรื่องเดียวกัน.

⁵³โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 40 เรื่องเดียวกัน.

⁵⁴โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 41 เรื่องเดียวกัน.

กรรมการรับคำแปรญัตติของนายอ้วน นาคทรพร โดยแก้กำหนดเวลาเรียกประชุมสภา
 หลังจากการเลือกสิ่งจากเดิมเก้าสิบวัน เป็น "สามสิบวัน" ต่อจากนั้นนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์
 นายสุสิต บุญธรรม แปรญัตติให้สมาชิกสภาเข้าประชุมกันเองได้หากไม่มีการเรียกประชุม
 ตามกำหนด แต่กรรมการไม่เห็นด้วย ผู้เสนอแปรญัตติทั้งสองจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุม
 สภา

มาตรา 42 ซึ่งกำหนดว่าระยะเวลาในสมัยประชุมหนึ่งๆนั้นมีการกำหนดเก้าสิบวัน
 แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯให้ขยายเวลาออกไปหรือปิดประชุมก่อนกำหนดก็ได้
 นั้นปรากฏว่านายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอให้ตัดความในวรรคสองซึ่งมีความว่า
 "อนึ่ง ในระยะเวลาเก้าสิบวันนั้น จะโปรดเกล้าฯให้ปิดประชุมก็ได้" ออก แต่กรรมการ
 ไม่เห็นด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา

มาตรา 43 ที่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์จะทรงเป็นผู้ประกาศเรียกประชุมสภาอาวุโส
 และสภาผู้แทนคามสมัยประชุม และทรงเปิดปิดประชุมด้วยพระองค์เองหรือผู้แทนพระองค์ก็ได้
 นั้น 55
 นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอแก้คำว่า "สภาอาวุโสและสภาผู้แทน" เป็น
 "มหาสภาแห่งชาติ" และคำว่า "ผู้ใดคนหนึ่ง" เป็น "พระบรมวงศานุวงศ์องค์หนึ่ง"
 แต่กรรมการไม่เห็นด้วย และผู้เสนอแปรญัตติก็ไม่พอใจ

มาตรา 45 ซึ่งมีหลักการที่กำหนดให้สมาชิกสภาอาวุโสและสมาชิกสภาผู้แทนหรือ
 สมาชิกของแต่ละสภา มีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา มีสิทธิ
 เชื้อร้องขอให้เปิดประชุมสมัยวิสามัญได้ ในการแปรญัตติปรากฏว่านายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์
 ขอแก้หลักการให้สมาชิกสภาผู้แทนเท่านั้นมีสิทธิ เชื้อร้องขอต่อประธานสภาผู้แทนเพื่อการตั้งกล่าว
 ซึ่งกรรมการกลับไม่เห็นพ้องด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาต่อไป

55โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 43 เรื่องเดียวกัน.

มาตรา 46 เกี่ยวกับเอกสิทธิ์คุ้มครองสมาชิกแห่งสภาทั้งสองในระหว่างสมัยประชุม นั้น กรรมการได้แก้ไขด้วยคำเล็กน้อย 56

มาตรา 47 กรรมการแก้ไขด้วยคำในวรรคแรกเล็กน้อย 57 ส่วนวรรคสอง กรรมการได้นำไปยกร่างขึ้นใหม่เป็นมาตรา 47 ทวิ ตามคำแปรญัตติของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์

มาตรา 47 ทวิ กรรมการได้นำหลักการจากมาตรา 47 วรรคสองมายกร่างขึ้นเป็นมาตรา 47 ทวิ ตามคำแปรญัตติของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ 58

56 มาตรา 46 ภายหลังการแก้ไขแล้วมีความว่า

ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องสมาชิกสภาอาวุโส หรือสมาชิกสภาผู้แทนในทางอาญา ศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อนจึงพิจารณาได้ แต่การพิจารณาคดีนั้นต้องมีให้เป็นการชั่วคราวต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุม

การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่า จำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งนั้น ย่อมเป็นอันใช้ได้

57 มาตรา 47 ภายหลังการแก้ไขแล้วมีความว่า

ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาอาวุโสหรือสมาชิกสภาผู้แทนไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ประธานแห่งสภานั้นอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้

58 มาตรา 47 ทวิ กรรมการได้ยกร่างขึ้นใหม่ความว่า

ถ้าสมาชิกสภาอาวุโสหรือสภาผู้แทนถูกกักขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีจะ ต้องสั่งปล่อย ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อนให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อย จนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา 48 เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีนั้น⁵⁹
 กรรมการได้แก้ไขร่างมาตรานี้ในหลักการใหญ่ตามคำแปรญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 จำนวนมาก คือ ตัดหลักการที่ให้ความแตกต่างระหว่างร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี
 กับร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนออกเสีย ให้ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองชนิดนี้ได้รับ
 การพิจารณาจากมหาสภาแห่งชาติอย่างเท่าเทียมกันและโดยวิธีการเดียวกัน

อย่างไรก็ตามเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเปตและนายคิเรก ชัยนาม กรรมการ
 ได้ขอให้บันทึกความเห็นที่สมาชิกสภาผู้แทนเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนไม่มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายในสภาของตนได้
 แม้แต่ในบางประเทศซึ่งราษฎรมิได้เลือกส่งสมาชิกสภาผู้แทน หากแต่สมาชิกสภาผู้แทนได้รับ
 สมาชิกภาพตกทอดกันมาด้วยการสืบตระกูล หรือพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง เช่นในประเทศอังกฤษ
 สมาชิกสภาผู้แทนก็มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายได้ สมาชิกสภาอาวุโสตามรัฐธรรมนูญซึ่งราษฎร
 เป็นผู้เลือกส่งโดยทางอ้อม จึงควรมีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทน
 ส่วนวิธีการนั้นเห็นควรกลับกันกับวิธีการในมาตรานี้

มาตรา 49 อันเป็นมาตราที่กล่าวถึงการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทน
 กรรมการได้ตัดออกทั้งมาตรา ทั้งนี้เพราะในการแปรญัตติในมาตรา 48 กรรมการได้
 แก้ไขให้ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีกับร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิก-
 สภาผู้แทนได้รับการพิจารณาจากมหาสภาแห่งชาติโดยเท่าเทียมกันและวิธีการเดียวกัน

มาตรา 50 จากร่างเดิม⁶⁰ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องด้วยการเงินนั้นจะเสนอได้
 แต่โดยคณะรัฐมนตรีเท่านั้น สมาชิกสภาผู้แทนไม่มีสิทธิเช่นนี้ไม่ ดังนั้นในการแปรญัตติกรรมการ
 จึงรับคำแปรญัตติของนายนิมิต ภูมิพัฒน์ และนายเลียบ นิลระตะ โดยแก้ไขให้สมาชิกสภาผู้แทน
 มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงินได้โดยมีนายกรัฐมนตรีรับรอง ซึ่งผู้เสนอแปรญัตติ
 อีกสองคนคือนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ และพระยาสุเมธรพิท ก็พอใจในการแก้ไขของ
 กรรมการ

⁵⁹โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 48 ในภาคผนวก ก. ห้ายเล่ม.

⁶⁰โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 50 เรื่องเดียวกัน.

มาตรา 51 กรรมการมีความเห็นว่า ร่างมาตรา⁶¹ มีวัตถุประสงค์ของกร
ที่จะรักษาความลับในการภาษีอากรหรือเงินตรา เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน แต่วิธีการที่
ได้บัญญัติไว้ในร่างมาตรานี้ ซึ่งมีช่องทางที่จะให้ความลับรั่วไหลอยู่ได้ กรรมการจึงรับ
คำแปรญัตติของนายใหญ่ สวัสดิ์ชาติ ในหลักการคือ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องการภาษีอากร
หรือเงินตราฉบับใดอันมีข้อความต้องรักษาไว้เป็นความลับก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย ให้ออก
เป็นพระราชกำหนดโดยใช้บังคับไปก่อน แล้วจึงเสนอร่างพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดต่อ
มหาสภาแห่งชาติภายในสองวัน ทั้งนี้ให้ใช้ได้เฉพาะในระหว่างในสมัยประชุมสภา กรรมการ
มีความเห็นเพิ่มเติมว่าถึงแม้ร่างที่ได้แก้ไขใหม่นี้จะเป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหาร แต่ก็
เป็นการผูกมัดอยู่ในตัวเพราะถ้าหากสภาลงมติไม่อนุมัติพระราชกำหนด รัฐบาลก็ย่อมต้องลาออก
ดังนั้นกรรมการจึงได้ตกลงยกร่างหลักการที่ได้กล่าวมานี้เป็นมาตรา 71 ทวิ⁶² ใน
หมวด 4 ว่าด้วยอำนาจบริหาร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอแปรญัตติจำนวนมากก็พอใจ
ต่อการแก้ไขของกรรมการในครั้งนี้

มาตรา 52 เป็นการแปรญัตติในมาตราที่เกี่ยวข้องกับจำนวนวันซึ่งสภาอาวุโสจะต้อง
พิจารณาพระราชบัญญัติทั่วไปให้แล้วเสร็จภายในกำหนดสามสิบวัน และจะต้องพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเงินให้แล้วเสร็จภายในกำหนดสิบห้าวัน ทั้งนี้นับแต่วันที่
ร่างพระราชบัญญัตินั้นๆได้มาถึงสภาอาวุโส นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอให้
แก้คำว่า "สามสิบวัน" เป็น "สิบห้าวัน" และคำว่า "สิบห้าวัน" เป็น "เจ็ดวัน"

⁶¹โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 51 เรื่องเดียวกัน.

⁶²มาตรา 71 ทวิ ซึ่งกรรมการได้ยกร่างขึ้นใหม่มีความว่า

ในระหว่างสมัยประชุม ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องการภาษี
อากรหรือเงินตราฉบับใด จะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน
จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์เพื่อทรงตราเป็นพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้งพระราชบัญญัติได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะต้องนำเสนอต่อมหาสภาแห่งชาติ
ภายในสองวันนับแต่วันประกาศใช้ และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา 71
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

นายเลียม นิลระตะ ขอแก้คำว่า "สิบห้าวัน" เป็น "เจ็ดวัน" นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ขอแก้คำว่า "สามสิบวัน" เป็น "สิบห้าวัน" ⁶³ แต่กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ และนายเลียม นิลระตะ ไม่ศรัทธา ส่วนนายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ไม่มีชี้แจง ต่อที่ประชุมคณะกรรมการจึง เป็นอันว่ามาตรา นี้ไม่มีการแก้ไขในชั้นกรรมการ

มาตรา 54 ซึ่งมีความว่า "สภาอาวุโสและสภาผู้แทน มีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ" นั้นปรากฏว่านายโชติ คุ้มพันธ์ และนายกิจจาวัฒนศิลป์ แปรญัตติขอให้ตัดสภาอาวุโสออก ซึ่งจะมีผลทำให้สภาผู้แทนเท่านั้นที่มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนสภาอาวุโสมีอำนาจในเรื่องดังกล่าวไม่ แต่กรรมการเห็นว่า สภาอาวุโสเป็นส่วนหนึ่งของสภานิติบัญญัติ ซึ่งตามหลักแห่งรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในประเทศไทย ย่อมมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน นอกจากนั้นสภาอาวุโสยังประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎร เป็นผู้เลือกตั้ง จึงควรให้อำนาจควบคุมราชการแผ่นดินร่วมกับสภาผู้แทนด้วย จึงไม่อาจรับคำแปรญัตติของผู้เสนอทั้งสองได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ เสนอแปรญัตติทั้งสองท่านจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 55 ในร่างเดิม ⁶⁴ ใ้บทบัญญัติให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนเท่านั้นที่สามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใดๆอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ การแปรญัตติปรากฏว่ากรรมการได้แก้ไขให้สมาชิกสภาอาวุโสมีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทน ทั้งนี้เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการแปรญัตติในมาตรา 54 ที่ผ่านมา กล่าวคือเมื่อสภาอาวุโสเป็นส่วนหนึ่งของสภานิติบัญญัติจึงควรมีสิทธิในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

มาตรา 56 จากร่างเดิม ⁶⁵ ซึ่งกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนมีสิทธิเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายตัวหรือทั้งคณะได้ แต่การปรึกษาและลงมติ

⁶³ ปรคตุร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 52 ในภาคผนวก ก. ห้ายเล่ม.

⁶⁴ ปรคตุร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 55 เรื่องเดียวกัน.

⁶⁵ ปรคตุร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 56 เรื่องเดียวกัน.

ในกรณีนี้ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ นั้นปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
กลุ่มหนึ่งอันประกอบด้วยนายกระจำจ จตุรวิทย์ นายสุจิต บุญธรรม นายกิจจา วัฒนศิลป์
นายสอ เศรษฐบุตร และนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เสนอแปรญัตติให้มาตรา 54 มีหลักการว่า
การปรึกษาและลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายตัวหรือทั้งคณะนั้น เป็นเรื่องของสภาผู้แทน
แต่ฝ่ายเดียว แต่กรรมาธิการไม่เห็นพ้องด้วย โดยอ้างเหตุผลว่าสภาอาวุโสมีอำนาจควบคุม
การบริหารราชการแผ่นดินอยู่ด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้คณะผู้เสนอแปรญัตติจึงขอสงวนไว้อภิปรายใน
ที่ประชุมสภาฯ 66

มาตรา 58 เกี่ยวกับการตั้งสมาชิกของทั้งสองสภาเป็นคณะกรรมการสามัญ และ
คณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใดๆอันอยู่ในวงงาน
ของสภา 67 นั้นนายสุวิชัย พันธเศรษฐ เสนอแปรญัตติขอให้กรรมาธิการประจำคณะหนึ่งมีหน้าที่
คอยรักษาประโยชน์ของสมาชิกทั้งในและนอกสมัยประชุม และในขณะที่สภาถูกยุบ มีหน้าที่ให้
ความเห็นต่อสภาในกรณีที่คณะรัฐบาลตราพระราชกำหนด แต่กรรมาธิการไม่เห็นพ้องด้วย ผู้
เสนอแปรญัตติจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

กรรมาธิการมีความเห็นว่า รัฐบาลควรแก้ไขกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับร่าง
รัฐธรรมนูญมาตรานี้ โดยให้กรรมาธิการที่สภาตั้งขึ้นมีฐานะ เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา
และให้มีบทกำหนดโทษบุคคลที่ขัดขืนไม่ยอมมาชี้แจงแสดงความเห็นในเมื่อกรรมาธิการ เรียกให้มา

มาตรา 61 เป็นการแปรญัตติในส่วนที่ 5 ที่ว่าด้วย "การประชุมร่วมกันของ
มหาสภาแห่งชาติ" ซึ่งกรรมาธิการได้คัดค้านมาตรา 5 ออกทั้งนี้เนื่องจากได้แก้ไขหลักการ

66 การแปรญัตติในมาตรานี้ปรากฏว่าสมาชิกสภาฯกลุ่มหนึ่ง ยังคงยืนยันที่จะให้สภาผู้แทน
เป็นสถาบันหลักของสภานิติบัญญัติเพราะถือว่าสมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนนั้นได้มาจากการเลือกตั้ง
ของราษฎรโดยตรง อย่างไรก็ตามกรรมาธิการก็ยังคงยืนยันความคิดเห็นซึ่งได้ยึดถือมาจากการ
แปรญัตติในมาตรา 54 ในหลักการที่ว่าเมื่อสภาอาวุโสเป็นสถาบันหนึ่งในสองของอำนาจนิติบัญญัติ
ดังนั้นย่อมมีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดิน ซึ่งการปรึกษาและลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายตัว
และทั้งคณะนั้นย่อมอยู่ในขอบเขตแห่งอำนาจนี้ด้วย

67 โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 58 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

ของมาตรา 51 แล้ว⁶⁸ ส่วนนายภิจจา วัฒนศิลป์ นายอุทิศ บุญธรรม แปรญัตติให้ตัดอนุ
 มาตรา 6 และ 7 ออก นายโชติ คุ่มพันธ์ ขอให้ตัดอนุมาตรา 7 ออก นายสอ
 เสธบุญทร ขอให้ตัดอนุมาตรา 6 และ 7 ออกรวมทั้งอนุมาตรา 11 ด้วย แต่
 กรรมการไม่เห็นด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวณไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา ส่วนคำแปรญัตติ
 ของสมาชิกสภาส่วนมากที่ใหม่หาสภาแห่งชาติประชุมร่วมกันตามความในมาตรา 49 นั้น
 เป็นอันตกไป เพราะกรรมการได้มีมติให้ตัดมาตรา 49 ออกแล้ว⁶⁹ ส่วนคำแปรญัตติ
 ของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ที่ขอให้เพิ่มอีกอนุมาตราหนึ่งซึ่งมีความว่า "การพิจารณาและ
 อนุมัติพระราชกำหนดตามความในมาตรา 71" กรรมการไม่เห็นพ้องด้วย และผู้เสนอแปรญัตติ
 ก็ไม่คิดใจ

สำหรับมาตรา 63 ซึ่งร่างเดิมมีความว่า "ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของ
 สภาอาวุโส ในการประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ" ปรากฏว่ากรรมการได้แก้ไขการ
 เรียงลำดับถ้อยคำ และเพิ่มเติมข้อความเล็กน้อย ซึ่งเมื่อได้แก้ไขแล้วมีความว่า "ในการ
 ประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาอาวุโส
 โดยอนุโลม"

มาตรา 64 ก็เช่นเดียวกับมาตรา 63 กล่าวคือกรรมการได้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย
 จากความเดิมที่ว่า "ในการประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาตินี้ ให้ใช้บทที่ใช้ร่วมกันทั้งสองสภา

⁶⁸ เหตุที่ต้องตัดออกเพราะ เป็นความยินยอมร่วมกันระหว่างกรรมการกับผู้เสนอแปรญัตติ
 ที่ให้ยกเลิกการของมาตรา 51 ไปยกร่างเป็นมาตรา 71 ทวิ ซึ่งเป็นมาตราที่ว่าด้วยการออก
 พระราชกำหนดเกี่ยวกับการพาณิชย์และเงินตราในสมัยประชุม โปรดดูรายละเอียดในการ
 แปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 51 และเปรียบเทียบกับมาตรา 61 อนุ 5 ซึ่งกรรมการ
 ได้ตัดออกไป

⁶⁹ เป็นมาตราที่กล่าวถึงร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทน ที่ต้องตัดออก
 ก็เพราะกรรมการได้กำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทน
 เป็นไปในลักษณะเดียวกันและวิธีการเดียวกัน โปรดดูรายละเอียดในการแปรญัตติมาตรา 48 และ
 มาตรา 49

มาใช้ตัวชอญโถม" เป็นความใหม่ที่ว่า "ในการประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้โดยชอญโถม"

หมวด 4 : อำนาจบริหาร

มาตรา 65 เกี่ยวกับคุณสมบัติและการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีนั้น⁷⁰ ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาหลายคนเสนอแปรญัตติขอแก้หลักการโดยแบ่งออกได้เป็นสองประเด็นคือ

1. ให้นำยกรัฐมนตรีมาจากสภา
2. ให้รัฐมนตรีส่วนหนึ่งมาจากสภา

อย่างไรก็ตามกรรมาธิการไม่รับคำแปรญัตติทั้งสองประเด็น กรรมาธิการส่วนข้างมากมีความเห็นว่า การที่จะกำหนดให้ตัวนายกรัฐมนตรีมาจากสภานั้นเป็นการจำกัดตัวบุคคลเกินไป อาจมีบางครั้งที่มีความจำเป็นทางการเมืองบังคับให้บุคคลที่มีใจอยู่ในสภาเข้ารับตำแหน่ง- นายกรัฐมนตรี ถ้ารัฐธรรมนูญกำหนดห้ามไว้ก็กระทำได้ ซึ่งอาจเป็นผลร้ายแก่บ้านเมือง ส่วนรัฐมนตรีนั้นเมื่อได้ตกลงกันในประเด็นแรกแล้ว ก็ควรให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกตั้ง ไม่ควรกำหนดอันเป็นการจำกัดสิทธิไว้

ผู้เสนอแปรญัตติในประเด็นนี้คือ นายสามนต์ สายสว่าง นายสอ เศรษฐบุตร นายตุสิต บุญธรรม นายสุวิชัย พันธเศรษฐ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ จึงขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา สำหรับนายเลื่อน พงษ์โสภณ นายกว้าง ทองทวี นายเลียบ นิลระตะ นายอ้วน นาครทรพร นายมงคล รัตนวิจิตร นายเกษม บุญศรี นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ พระยาสุนทรพิพิธ ไม่มาชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการ

⁷⁰มาตรา 65 จากร่างเดิมมีความว่า

พระมหากษัตริย์ทรงตั้งรัฐมนตรีชั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกอย่างน้อยสิบคน อย่างมากสิบแปดคน

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาอาวุโส และประธานสภาผู้แทนเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

กรรมการได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในนี้ว่า ราชการประจำและราชการการเมืองควร แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด และรัฐบาลควรออกกฎหมายใหม่ให้หลักประกันความมั่นคงในตำแหน่ง ฐานะของข้าราชการประจำ ส่วนทางราชการการเมืองนั้นเห็นควรตั้งตำแหน่งขึ้นใหม่ เลือกลง จากสมาชิกสภาผู้แทนมีฐานะ เทียบเท่าปลัดกระทรวงซึ่ง ตรงกับตำแหน่ง "Parliamentary Under Secretary of state" ของประเทศอังกฤษ

มาตรา 67 จากร่างเดิมซึ่งมีความว่า "รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกแห่งสภาใดหรือไม่ ก็ตาม ย่อมมีสิทธิไปประชุมและแสดงความเห็นในสภาอาวุโส สภาผู้แทน หรือในที่ประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ" ในการแปรญัตติปรากฏว่า กรรมการได้รับคำแปรญัตติของ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ นายสุจิต บุญธรรม และพระยาสุนทรทิต และได้ยกร่างขึ้นใหม่ ระบุไว้ชัดว่า "รัฐมนตรีซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาใดมีสิทธิไปประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในสภาอาวุโส สภาผู้แทน หรือในที่ประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ แต่ไม่มีสิทธิ ออกเสียงลงคะแนน"

มาตรา 68 ซึ่งบัญญัติว่า "ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไว้วางใจของมหาสภาแห่งชาติ" นั้น กรรมการได้แก้ไขด้วยคำเล็กน้อย ก่อนที่นายกระจำจ ตุลารักษ์ นายโชติ คุ่มพินธ์ นายสอ เศรษฐบุตร นายสุจิต บุญธรรม นายบุญแห่ง หองสวัสดิ์ นายกิจจา วัฒนศิลป์ จะเสนอแปรญัตติขอแก้คำว่า "มหาสภาแห่งชาติ" เป็น "สภาผู้แทน" ซึ่งปรากฏว่ากรรมการไม่เห็นชอบด้วย คณะผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวนไว้ อีกปรายในที่ประชุมสภาฯ จากนั้นนายมงคล รัตนวิจิตร แปรญัตติขอแก้ด้วยคำ แต่ก่อกองใจใน การแก้ไขของกรรมการ 71

71 การแปรญัตติในมาตรานี้ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกับ การแปรญัตติในมาตรา 54 และมาตรา 56 ซึ่งสมาชิกสภาฯกลุ่มหนึ่งที่เสนอแปรญัตติยังยืนยันที่จะให้สภาผู้แทนเป็นสถาบันหลักแห่งอำนาจนิติบัญญัติที่จะทำหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้ อย่างไรก็ตามกรรมการก็ยังคงยืนยันความคิดเห็นเดิมเหมือนตั้งแต่กล่าวมาแล้วใน การแปรญัตติมาตรา 54 และมาตรา 56 กล่าวคืออำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในทุกระดับตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นอำนาจร่วมของสภาอาวุโสและสภาผู้แทน

มาตรา 69 ซึ่งร่างเดิมมีความว่า "รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อ
มหาสภาแห่งชาติลงมติไม่ไว้วางใจในคณะหรือเมื่อสภาผู้แทนชุดที่ให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรี
ในขณะที่เข้ารับหน้าที่ในสัปดาห์สุดท้าย . . ." ⁷² การแปรญัตติในมาตรานี้ก็เช่นเดียวกับการแปรญัตติ
ในมาตรา 68 ที่ปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มหนึ่งที่ประกอบด้วย นายภิจจา วัฒนศิลป์
นายกระจำจ คุลารักษ์ นายโชติ คุ้มพันธ์ นายสอ เศรษฐบุตร ได้เสนอแปรญัตติขอแก้คำว่า
"มหาสภาแห่งชาติ" เป็น "สภาผู้แทน" แต่กรรมาธิการไม่เห็นพ้องด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่ง
วออภิปรายในที่ประชุมสภาฯ อย่างไรก็ตามกรรมาธิการได้รับคำแปรญัตติของนายเสวตร
เปี่ยมพงษ์สามัค โดยให้แก้ไขคำว่า "คำเนิการ" เป็น "คำเนิงงาน" เพื่อแสดงให้
เห็นชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญไม่มีเจตนาให้รัฐบาลซึ่งได้ออกจากตำแหน่งแล้วแต่ยังคงรักษาการ
อยู่นั้นดำเนินนโยบายต่อไป ⁷³

มาตรา 70 เป็นการแปรญัตติในมาตราที่บัญญัติถึงความ เป็นรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะ
ตัวเมื่อใดนั้น ⁷⁴ ปรากฏว่านายสอ เศรษฐบุตร นายสุลิต บุญธรรม แปรญัตติขอแก้ไข
อนุมาตรา 4 ซึ่งมีความว่า "มหาสภาแห่งชาติลงมติไม่ไว้วางใจ" เป็นคำว่า "สภาผู้แทน-
ลงมติไม่ไว้วางใจ" แต่กรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวออภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

⁷² โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 69 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

⁷³ การแปรญัตติในมาตรานี้จะสังเกตเห็นว่าผู้เสนอแปรญัตติกลุ่มหนึ่งก็ยังแปรญัตติไปใน
ทำนองเดียวกับมาตรา 54 มาตรา 56 และมาตรา 68 กล่าวคือยืนยันที่จะให้สภาผู้แทน
เป็นสถาบันหลักในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเช่นกัน
กรรมาธิการก็ยังยืนยันที่จะให้เป็นอำนาจร่วมของสภาทั้งสองอยู่เช่นเคย

⁷⁴ มาตรานี้ผู้เสนอแปรญัตติกลุ่มเดิมก็ยังคงเสนอแปรญัตติไปในแนวเดียวกับ การแปรญัตติ
ในมาตรา 54 มาตรา 56 มาตรา 68 และมาตรา 69 สำหรับมาตรา 70
ในร่างเดิมนั้นโปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 70 ในภาคผนวก ก.ท้ายเล่ม.

มาตรา 71 เกี่ยวกับอำนาจในการออกพระราชกำหนดของฝ่ายบริหารนั้น⁷⁵
 นายภิจจา วัฒนศิริปรี แปรญัตติขอแก้คำว่า "มหาสภาแห่งชาติ" เป็น "สภาผู้แทน" แต่
 กรรมาธิการได้ชี้แจงให้เป็นที่พอใจ

นายหิม ภูมิพัฒน์ และนายโชติ คุ่มพันธ์ แปรญัตติขอให้ออกพระราชกำหนดในระหว่างที่
 สภาถูกยุบ กรรมาธิการไม่เห็นห้อยด้วย เพราะการออกพระราชกำหนดนี้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้
 ได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่า จะออกได้ในกรณีใดบ้าง จึงไม่จำเป็นต้องจำกัดอำนาจฝ่ายบริหาร
 ให้ยิ่งขึ้นไปอีก ผู้เสนอแปรญัตติจึงสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภา

นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัตติขอเพิ่มข้อความต่อท้ายวรรคแรกว่า "แต่ใน
 กรณีที่สภาผู้แทนถูกยุบ พระราชกำหนดนี้จะต้องมีหลักการทางนองเดียวกับร่างพระราชบัญญัติ
 ที่สภาผู้แทนไม่อนุมัติอันเป็นผลให้สภาผู้แทนถูกยุบ" และเพิ่มต่อท้ายวรรคสามว่า "พระราชกำหนด
 ที่อนุมัตินั้นให้เรียกว่าพระราชบัญญัติ" อย่างไรก็ตามกรรมาธิการไม่เห็นห้อยด้วย และนาย
 เสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ผู้เสนอแปรญัตติก็ไม่คัดใจ

มาตรา 71 ทวิ มาตรานี้กรรมาธิการได้ยกร่างขึ้นใหม่โดยให้มีหลักการตั้งที่ได้
 ตกลงไว้ตามการแปรญัตติในมาตรา 51 ซึ่งมาตรา 71 ทวิที่ยกร่างขึ้นใหม่ก็มีความว่า

ในระหว่างสมัยประชุม ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการภาษี
 อากรหรือเงินตราฉบับใด จะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนเพื่อรักษามลประโยชน์ของแผ่นดิน
 จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์เพื่อทรงตราเป็นพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้งพระราชบัญญัติ
 ก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะต้องนำเสนอต่อมหาสภาแห่งชาติ
 ภายในสองวันนับแต่วันประกาศใช้ และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา 71
 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

⁷⁵โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 71 เรื่องเดียวกัน.

มาตรา 72 เป็นการแปรญัติเกี่ยวกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการประกาศใช้กฎอัยการศึก กรรมการได้เพิ่มถ้อยคำว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ" ลงหน้าประโยคของร่างเดิม 76 และได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับกฎอัยการศึกไว้ว่า รัฐบาลควรพิจารณาวิธีการแห่งกฎอัยการศึก ในกรณีที่สภาผู้แทนจะให้ความเห็นชอบ และรัฐบาลควรพิจารณาทำกฎอัยการศึกขึ้นใหม่โดยคำนึงถึงความเห็นชอบของสภาในการประกาศให้ใช้

มาตรา 73 จากร่างเดิม 77 กรรมการได้แก้ไขถ้อยคำที่ว่า "โดยได้รับความยินยอมของมหาสภาแห่งชาติ" เป็น "เมื่อได้รับความยินยอมของมหาสภาแห่งชาติ" ตามคำแปรญัติของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ส่วนนายสุสิต บุญธรรม แปรญัติขอเพิ่มข้อความว่า "ทั้งหมดรวมกัน" ค่อหามาตรา แต่พอใจในการแก้ไขของกรรมการ

มาตรา 74 จากร่างเดิม 78 นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ แปรญัติขอเพิ่มคำว่า "ประเทศ" ลงข้างหน้าคำว่า "ไทย" และขอเพิ่มความในวรรคสามดังนี้ "หลักการในการหาสัตยาบันในวรรคสอง จะต้องได้รับความเห็นชอบจากมหาสภาแห่งชาติก่อน" แต่กรรมการไม่เห็นชอบด้วย ซึ่งผู้เสนอแปรญัติก็ไม่ติดใจ

มาตรา 75 กรรมการได้ลงมติให้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย 79

มาตรา 76 กรรมการได้ลงมติให้แก้ไขเล็กน้อยเช่นกัน 80

76 โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 72 เรื่องเดียวกัน.

77 โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 73 เรื่องเดียวกัน.

78 โปรดดูร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 74 เรื่องเดียวกัน.

79 เมื่อกรรมการได้แก้ไขแล้วมีความว่า

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการพระราชทานอภัยโทษ

80 เมื่อกรรมการได้แก้ไขแล้วมีความว่า

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการตราพระราชบัญญัติโดยไม่มีชัคค่อ

หมวด 5 : อำนาจตุลาการ

มาตรา 79 นายสนั่น สายสว่าง นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ นายนิสสัย โรจนหัสติน แปรญัตติขอให้มีบทบัญญัติห้ามการตั้งศาลพิเศษ ซึ่งกรรมาธิการได้รับคำแปรญัตติ ในหลักการและลงมติให้ยกร่างขึ้นเป็นมาตรา 79 ทวิ

มาตรา 79 ทวิ กรรมาธิการได้ยกร่างขึ้นใหม่ตามคำแปรญัตติในมาตรา 79 ⁸¹

มาตรา 80 นายทองเปลว ชลภูมิ แปรญัตติขอเพิ่มมาตรา 80 ทวิ, ตี. และ จัตวา โดเดิมหลักการตั้งต่อไปนี้

1. ห้ามมิให้โยกย้ายผู้พิพากษา นอกจากจะได้รับความยินยอมของผู้พิพากษา
2. ผู้พิพากษาจะกระทำการหรือประกอบอาชีพอื่นใดอันเสื่อมเกียรติหรือเสียความยุติธรรมไม่ได้
3. เมื่อมีผู้ร้องว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญให้ศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัย

ในหลักการที่ 1 กรรมาธิการได้ตกลงให้ยกร่างขึ้นเป็นมาตรา 80 ทวิ ⁸² โดยให้ คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบในการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน การย้ายตลอดจนการถอดถอนผู้พิพากษา

⁸¹มาตรา 79 ทวิ ความว่า

การตั้งศาลขึ้นใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแผนศาลธรรมดาที่มีตามกฎหมาย สำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นๆ จะกระทำมิได้

⁸²มาตรา 80 ทวิ ความว่า

การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การย้ายและการถอดถอนผู้พิพากษา จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

ในหลักการที่ 2 กรรมการเห็นว่าควรกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติตุลาการ

ในหลักการที่ 3 กรรมการลงมติตกลงให้มีคณะตุลาการชั้นคณะหนึ่ง เป็นผู้ชี้ขาดในกรณีที่ศาลเห็นว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลักการที่กรรมการได้ดำเนินการตามข้างต้นนี้ นายทองเปลว ชลภูมิ พยายามในข้อตกลงและคำชี้แจง

มาตรา 80 ทวิ กรรมการได้ยกร่างขึ้นใหม่ตามคำแปรญัตติในมาตรา 80

หมวด 6 : การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา 81 กรรมการได้ยกร่างขึ้นใหม่เพื่อวางข้อกำหนดและวิธีการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนยิ่งขึ้น⁸³ ส่วนนายสุวิชัย หัตถ์เศรษฐ์ แปรญัตติขอแก้คำว่า "สองในสาม"

⁸³กรรมการได้ยกร่างมาตรา 81 ขึ้นใหม่มีความว่า รัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือมาจากสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
  2. ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ ให้มหาสภาแห่งชาติพิจารณาพร้อมกันเป็น
- 3 วาระ
3. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา
  4. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่งมีคำเสนอแก้ไขแปรญัตติ หรือซึ่งมีการแก้ไขโดยคณะกรรมการ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาท
  5. เมื่อพิจารณา วาระที่สอง เสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สัปดาห์วัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วต้องนำเสนอมหาสภาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

เป็น "สามในสี่" ทุกแห่ง แต่กรรมการไม่เห็นชอบด้วย ผู้เสนอแปรญัติจึงส่งงานไว้
อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ

มาตรา 81 ทวิ กรรมการได้ยกเลิกการจากมาตรา 83 มายกร่างขึ้นใหม่⁸⁴

หมวด 7 : บทสุดท้าย

มาตรา 82 ทวิ กรรมการได้ยกร่างขึ้นใหม่มีหลักการว่า เมื่อศาลจะใช้กฎหมาย
บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ ก็ให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น
ไว้ชั่วคราว แล้วให้รายงานความเห็นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า " Constitutional
Tribunal "

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กรรมการมีความเห็นว่าร่างมาตราที่ไม่ต้องควมหลักการ
ที่ให้สิทธิเด็ดขาดในการตีความแก่สภานิติบัญญัติ และเห็นว่าร่างมาตรานี้เป็นการจำกัดอำนาจ
ของสภา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลอื่นมีจำนวนน้อย ด้วยเหตุนี้ประการหนึ่ง
และโดยเหตุความอ่อนแออันเป็นวิสัยของมนุษย์อีกประการหนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงอาจ
ตกอยู่ใต้อิทธิพลของบุคคลใดๆก็ได้ จึงไม่มีหลักประกันว่า การตีความรัฐธรรมนูญโดยวิธีนี้จะ
ไปโดยชอบเสมอไป

6. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมี
เสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้ เป็นกฎหมายไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้ง
สองสภา

7. เมื่อการออกเสียงลงมติเป็นไปตามที่กล่าวข้างต้นนี้แล้ว จึงให้ดำเนินการต่อไป
ตามความในมาตรา 18

⁸⁴มาตรา 81 ทวิ มีความว่า

มหาสภาแห่งชาตินิติสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มติในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

นางฉงคล รัตนวิจิตร แปรชีวิตขอเดิมต่อทำฆาตราว่า ให้ใช้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญนี้แต่วันประกาศใช้ในราชอาณาจักรจนเป็นอันไป แต่กรรมวิธีการใดที่เข้มให้เป็นที่เข้าใจว่า คำประกาศให้ใช้มีอยู่ในคำพระราชพรารกแล้ว

มาตรา 82 ศรี กรรมวิธีการใดที่ร่างขึ้นใหม่ กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานสภาอาวุโสเป็นประธาน ประธานสภาผู้แทน ประธานศาลฎีกา อธิบดีกรมอัยการ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา สมาชิกสภาอาวุโสสองท่าน และ สมาชิกสภาผู้แทนสองท่าน วิถีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ออกกฎหมายว่าด้วยการนี้

มาตรา 83 กรรมวิธีการใดที่ตกลงให้นำไปยกร่างเป็นมาตรา 81 ทวิ

หมวด 8 : บทเฉพาะกาล

มาตรา 84 มาตรา 85 และมาตรา 86 กรรมวิธีการใดที่ร่างขึ้นใหม่เป็น มาตรา 84 มาตรา 85 มาตรา 85 ทวิ. ถึง จัตุระ โคฉะหลักการตั้งต่อไปนี้

1. ในวาระเริ่มแรกให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดสุดท้ายเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส ขึ้นภายใน 15 วัน นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

2. ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่หนึ่งชุดสุดท้ายเป็นสมาชิกสภาผู้แทนต่อไป และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกเพิ่มภายในเก้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยถือเกณฑ์สมาชิกหนึ่งคนต่อราษฎรแสนคน อาศัยจำนวนจากการสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้าย คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้งที่ใช้อยู่

3. ให้เริ่มนับอายุสภาผู้แทนตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

4. ก่อนที่สภาผู้แทนจะมีสมาชิกครบจำนวน มหาสภาแห่งยาดิประกอบด้วย สมาชิกสภาอาวุโสที่เลือกตั้งขึ้นในวาระเริ่มแรก และสภาผู้แทนซึ่งมีสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งมา ตามพระราชบัญญัติกฤษฎีกาทำเนิการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรพุทธศักราช 2488 ลงวันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช 2488

5. ให้รัฐบาลชุดที่อยู่ในตำแหน่งก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญ อยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้ส่งรัฐบาลชุดใหม่

6. ในระหว่างเวลา 15 วัน ที่เลือกสมาชิกสภาอาวุโส ให้รัฐบาลออกพระราชกำหนดได้

อย่างไรก็ตามหลวงกาจสงคราม นายสอ เศรษฐบุตร นายสุวิชัย พันธเศรษฐ ไม่เห็นพ้องด้วยกับการที่กรรมาธิการได้แก้ไขร่างบทเฉพาะกาลชุดใหม่ จึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ และสุดท้ายนายโชติ คุ่มพันธ์ แปรญัตติขอให้มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ว่า ชนชาวไทยเมื่อเกิดมาแล้วจะต้องมีที่กินที่อยู่ และขอให้ให้มีบทบัญญัติให้มีการใช้ " Referendum " ได้ในประเทศไทย แต่กรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้เสนอแปรญัตติจึงส่งวนไว้อภิปรายในที่ประชุมสภาฯ ในความเป็นจริงแล้วคำแปรญัตติของนายโชติ คุ่มพันธ์นี้เป็นการแปรญัตติในหมวด 2 ว่าด้วยเรื่องสิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ซึ่งกรรมาธิการได้มีมติให้เลื่อนมาชี้แจงในครั้งนี้ ⁸⁵

เมื่อกรรมาธิการได้แปรญัตติมาถึงหมวด 8 ในเรื่องบทเฉพาะกาล จึงเป็นอันว่าการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในวาระ 2 ของคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เสร็จสิ้นลงแล้ว และจะได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมสภาฯต่อไป

ข. การพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญโดยสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญผู้สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติตั้งขึ้นในคราวการประชุมครั้งที่ 9/2489 ⁸⁶ ได้พิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ส่งไปให้-

⁸⁵ เกี่ยวกับการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ชั้นคณะกรรมาธิการวิสามัญนี้ ดูได้จาก สำนักงานเลข ธิการรัฐสภา, "ไม่ใคร่ล้มบันทึกรายงานผลการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ของคณะกรรมาธิการวิสามัญผู้เสนอต่อที่ประชุมสภาฯ ในการประชุมสมัยสามัญ, ครั้งที่ 21/2489," 11 เมษายน 2489..

⁸⁶ สำนักงานเลข ธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 9/2489," 28 กุมภาพันธ์ 2489.

สภาฯประชุมพิจารณาตามระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช 2477 ข้อ 30 ซึ่งกำหนดว่า

เมื่อคณะกรรมการได้ประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่าง-
รัฐธรรมนูญนั้น โดยทำรายงานบันทึกความเห็นแห่งร่าง เติมและตามมาตรการที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่ง
สมาชิกส่งมาต่อประธานสภาฯ และขอให้ประธานสภาฯส่งสำเนาร่างและรายงานนั้นแก่สมาชิก
โดยปกติไม่น้อยกว่า 3 วัน ก่อนวันนัดประชุมสภาฯ ประธานจะขอให้คณะกรรมการไป
เข้าประชุมในสภาฯด้วยเพื่อแถลงประกอบรายงานหรือแก้ไขข้อสงสัยต่างๆของสมาชิกเกี่ยวกับมาตรา
นั้นๆ และระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2477
ข้อ 31 ซึ่งมีความว่า

ให้ปรึกษาเรื่องลำดับมาตรา เฉพาะมาตราที่มีการแปรญัตติหรือมีการแก้ไขเท่านั้น
เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น ในระหว่างพิจารณาวาระที่ 2 นั้น ถ้าความปรากฏขึ้นว่า
มาตราใดที่ประชุมเห็นสมควรจะส่งให้คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการอื่นไป
พิจารณาอีกก็ส่งได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ในการพิจารณาเฉพาะมาตรานั้นๆเป็นอันระงับไป และถ้าไม่
เป็นการขัดข้องก็ให้ที่ประชุมพิจารณามาตราอื่นๆต่อไปจนกว่าจะจบร่าง เมื่อคณะกรรมการ
ได้ยื่นรายงานตามมาตรการที่ไต่ระงับไว้ไปแล้ว ให้ประธานสภาฯจัดการส่งสำเนารายงานนั้น
แก่สมาชิกโดยปกติไม่น้อยกว่า 3 วันก่อนวันนัดประชุม อนึ่งในการประชุมต่อวาระที่ 2
ให้ที่ประชุมลงมติเฉพาะมาตราที่ไต่ระงับไว้เท่านั้นจนสิ้น 87

สภาฯได้เริ่มประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 21/2489
ลงวันพฤหัสบดีที่ 11 เมษายน 2489 88 ในการประชุมครั้งนี้ปรากฏว่าสมาชิกสภาฯจำนวนมาก

87 สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาฯ
เปรี๊ยะเต๊ยะ พุทธศักราช 2476-2517, หน้า 66-77.

88 สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ,
ครั้งที่ 21/2489," 11 เมษายน 2489.

เสนอให้ประชุมสภาประชุมพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในวาระ 2 ติดต่อกันทุกวันเว้นวัน-อาทิตย์ ประชุมวันละสองเวลาคือ ช่วงเช้าตั้งแต่ 9.00 น.-12.00 น. และช่วงบ่าย ตั้งแต่ 14.00 น.-17.00 น.⁸⁹ จนกว่าการประชุมพิจารณาจะแล้วเสร็จ นอกจากนั้นยังได้ลงมติให้การลงมติในที่ประชุมเป็นไปตามมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ 10 ธันวาคม 2475 คือการลงมติในวาระที่ 1 และวาระที่ 3 ให้ถือคะแนนเสียง 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาทั้งหมด ส่วนในวาระที่ 2 ให้ถือเอาคะแนนเสียงข้างมากธรรมดา ส่วนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใดที่เป็นเรื่องด่วนก็ให้อยู่ในดุลพินิจของประธานสภา

ต่อจากนั้นพระยามานวราชเสวี ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ได้แถลงต่อที่ประชุมสภาเพื่อประกอบรายงานของคณะกรรมการดังนี้⁹⁰

1. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการได้ยึดถือร่างเดิมที่สมาชิกสภาประเภทสองได้เสนอต่อที่ประชุมสภาในวาระที่ 1 เป็นโครงและฐานของการพิจารณา
2. การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการร่างบทบัญญัติขึ้นใหม่ ได้เป็นไปตามความเห็นชอบของเสียงส่วนมากของคณะกรรมการที่มาร่วมประชุมในครั้งนั้นๆ เรื่องใดที่สมาชิกสภาได้เสนอแปรญัตติมาและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก็ได้รับการบรรจุเป็นบทบัญญัติด้วย ส่วนข้อเสนอบัญญัติใดที่คณะกรรมการไม่เห็นชอบด้วย และสมาชิกสภาผู้แทนฯผู้เสนอแปรญัตติขอสงวนไว้อภิปรายในที่ประชุม คณะกรรมการก็ได้ระบุไว้ในรายงาน ซึ่งได้เสนอต่อประธานสภาแล้ว

⁸⁹ สำนักงานเลขานุการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ, ครั้งที่ 22/2489," 12 เมษายน 2489.

⁹⁰ โปรดดูการอภิปรายของพระยามานวราชเสวี ซึ่งแถลงต่อที่ประชุมสภาในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญเข้าสู่การพิจารณาในวาระที่ 2 ในสำนักงานเลขานุการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ, ครั้งที่ 21/2489," 11 เมษายน 2489.

3. ในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญนี้ ได้รับความร่วมมือจากกรรมการและสมาชิกสภา เป็นอย่างดี

สำหรับการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการวิสามัญ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมแตกต่างจากร่างเดิมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทสองได้เสนอในวาระที่ 1 บางประการ คือ ⁹¹

1. ได้เพิ่มบทบัญญัติในเรื่องการให้สิทธิบุคคลในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ แต่ต้องอยู่ในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายกำหนด
2. ได้เพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการห้ามมิให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลังอันเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา
3. ได้แก้ไขในหลักการให้สมาชิกสภาอาวุโสมีจำนวนที่แน่นอนตามรัฐธรรมนูญคือ 80 คน
4. ได้เพิ่มคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอาวุโส โดยให้ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสหิทธิสมัครได้ ส่วนคุณสมบัติของผู้เลือกตั้งกรรมการได้ตัดออกทั้งหมด
5. กำหนดให้สมาชิกสภาอาวุโสเลือกบุคคลเข้าเป็นสมาชิกแทนในตำแหน่งสมาชิกที่ว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ
6. กำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนอื่นแทนตำแหน่งที่ว่างลงภายในกำหนดเวลา 90 วัน เว้นแต่อายุของสภาจะเหลือไม่ถึงหกเดือน

⁹¹โปรดดูโมโครฟิล์มบันทึกการรายงานผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ของคณะกรรมการวิสามัญซึ่งเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในเรื่องเดียวกัน.

7. ใต้แก้กำหนดเวลาเรียกประชุมสภาภายหลังจากการเลือกตั้งจากเดิมเก้าสิบวัน เป็นสามสิบวัน

8. ใต้เพิ่มบทบัญญัติที่ว่าด้วยสมาชิกสภาอาวุโสหรือสภาผู้แทนที่ถูกกักขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณายกก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีจะต้องสั่งปล่อย ถ้าหากสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกร้องขอ คำสั่งปล่อยตามที่กล่าวมานี้ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

9. ตัดหลักการที่ให้มีความแตกต่างระหว่างร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี กับร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนออกเสีย ให้ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองชนิดนี้ได้รับการพิจารณาจากมหาสภาแห่งชาติเท่าเทียมกันและโดยวิธีการเดียวกัน

10. ให้สมาชิกสภาผู้แทนสามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความช่วยเหลือเงินใต้โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับรอง

11. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราฉบับใดอันมีข้อความที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย ให้ออกเป็นพระราชกำหนดได้และให้ใช้บังคับไปก่อน แล้วจึงเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับที่พระราชกำหนดต่อมหาสภาแห่งชาติภายในสองวัน แต่ให้ใช้ได้เฉพาะในระหว่างในสมัยประชุมสภาเท่านั้น

12. กำหนดให้สมาชิกสภาอาวุโสสามารถตั้งกระทู้ถามรัฐบาลได้

13. กำหนดให้รัฐมนตรีซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของสภาที่มีสิทธิไปประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในสภาอาวุโส สมาชิกผู้แทน หรือในที่ประชุมร่วมกันของมหาสภาแห่งชาติ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

14. กำหนดให้คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบในการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน การย้ายตลอดจนการถอดถอนผู้พิพากษา

15. เพิ่มบทบัญญัติที่ว่าด้วยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นคณะผู้ชี้ขาดในกรณีศาลเห็นว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ

16. ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มภายในเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ โดยให้ถือเกณฑ์สมาชิก 1 คนต่อราษฎรหนึ่งแสนคน และอายุของสภาให้นับตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ

17. ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโสขึ้นภายใน 15 วัน นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ

18. ให้รัฐบาลชุดที่อยู่ในตำแหน่งก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้ตั้งรัฐบาลใหม่

ต่อจากนั้นเป็นการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญโดยสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ 2 อันเป็นการพิจารณาเรียงตามมาตรา โดยให้อภิปรายได้เฉพาะมาตรา ถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่ผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ หรือที่กรรมาธิการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมสภาฯ จะลงมติเป็นอย่างอื่น

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 1

สภาฯ ได้ประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 1 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 21/2489 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 11 เมษายน 2489⁹² ที่ประชุมเริ่มพิจารณาเวลา 14.26 น. โดยมีนายมงคล รัตนวิจิตร รองประธานสภาทำหน้าที่ประธานการประชุม มีสาระดังนี้คือ

บททั่วไป มาตรา 2 ซึ่งมีความว่า "อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้น แต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" ในมาตราที่ นายมงคล รัตนวิจิตร และนายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ขอสงวนคำแปรญัตติเอาไว้คือ ขอให้เพิ่มถ้อยคำว่า "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย มอบถวายพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงใช้" บุคคลทั้งสองให้เหตุผลว่าเป็นการป้องกันมิให้บุคคลมาแอบอ้างใช้อำนาจนี้ โดยยกตัวอย่างว่า

⁹² สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ครั้งที่ 21/2489," 11 เมษายน 2489.

เมื่อก่อนจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้มีผู้แอบอ้างว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ฉะนั้นจึงได้มีเสียงว่าจะมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่ง แล้วให้ประชาชนออกเสียงโดยวิธีประชามติ (Plebiscite) วิธีการเหล่านี้เป็นการล่อแหลมต่ออันตรายและอาจทำให้รัฐบาลนำวิธีเผด็จการมาใช้กันได้โดยง่าย อย่างไรก็ตามสำหรับเหตุผลที่เสนอนี้ พระยามานวราชเสวี ประธานคณะกรรมการวิสามัญได้ชี้แจงว่า ฝ่ายกรรมาธิการได้พิจารณาแล้ว และท่านนายกรัฐมนตรี (นายปรีดี พนมยงค์) ก็ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ควรเพิ่มข้อความนี้ จะเป็นการเปล่าประโยชน์เพราะการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ได้มีบทบัญญัติไว้ก่อนหนึ่งแล้วว่า จะพึงกระทำโดยวิธีใดบ้าง ส่วนข้อวิพากษ์ที่ว่าได้เคยมีผู้คิดจะให้ประชาชนใช้อำนาจโดยวิธีประชามตินั้น ก็เป็นความคิดเห็นของคนหมู่หนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้น เมื่อพระยามานวราชเสวีได้ชี้แจงแล้ว ที่ประชุมจึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างเดิมซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

ต่อจากนั้นนายหม่อมทิพย์ ได้อภิปรายเกี่ยวกับกรณีรัฐธรรมนูญใช้คำว่า "ไทย" และได้เสนอให้เปลี่ยนเป็นคำว่า "สยาม" ทุกแห่งในร่างรัฐธรรมนูญ ผู้อภิปรายได้ให้เหตุผลว่าในประเทศเรามีชนหลายเผ่าหลายพวกซึ่งสมควรเรียกว่า "ชาวสยาม" เพราะชาวสยามนั้นมีได้แต่ชาวไทยเท่านั้น แต่ยังมีชนเผ่าอื่นๆด้วย แต่ฝ่ายกรรมาธิการได้ชี้แจงว่าคำว่า "ไทย" เป็นคำที่เราเรียกตัวของเราเอง ซึ่งชาวต่างประเทศเรียกว่า "สยาม" ทั้งนี้แม้ในกรณีต่างประเทศก็เป็นไปในทำนองเดียวกันเช่น "จีน" นั้นเป็นคำที่เราเรียกเขา แต่เขามักเรียกตัวเขาว่า "จีน" หรือชาวตะวันตกเรียกจีนว่า "China" นั้นชาวจีนก็มีได้เรียกตัวเองว่า "China" หากแต่เขามีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งสำหรับเขาเอง แม้ในเยอรมันนี้ อังกฤษ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นการสมควรแล้วที่เราจะเรียกชื่อของเราเองว่า "ไทย" ตามเดิม ในที่สุดที่ประชุมได้ลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

หมวด 1 : พระมหากษัตริย์ มาตรา 4 ซึ่งมีความว่า "พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก" ในมาตรานี้ นายอนุชิต จำปพันธ์ นายโชติ คุ้มพันธ์ นายบรรจง ศรีจรูญ ได้สงวนคำแปรญัตติเอาไว้ คือขอให้ตัดข้อความที่ว่า "พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ" ออก โดยให้เหตุผลว่า การบัญญัติเช่นนี้อาจจะเป็น

การบังคับพระมหากษัตริย์ ประกอบกับประชาชนชาวไทยก็นับถือศาสนาต่างๆกัน ดังนั้นในเรื่องดังกล่าวจึงไม่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อที่จะให้ศาสนิกชนผู้นับถือศาสนาต่างๆได้มีความหวังไว้บ้างว่า ในวันหนึ่งข้างหน้าพระมหากษัตริย์อาจทรงหันมานับถือศาสนาซึ่งตนนับถืออยู่ที่ใด กรรมการจึงได้ชี้แจงว่า การที่คงบัญญัติไว้เช่นนั้นก็โดยเหตุที่ได้เปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญในต่างประเทศแล้ว อาทิประเทศอังกฤษ ก็ได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์นับถือศาสนาที่ประชาชนนิยมมากที่สุดไว้เป็นสำคัญ และความในมาตรานี้ได้เคยใช้มาประมาณ 13 ปีแล้ว ก็มิได้ปรากฏว่าได้เกิดความขัดข้องประการใดขึ้นเลย ส่วนในกรณีที่ว่าจะเป็นการกระทบกระเทือนถึงบุคคลบางกลุ่มที่นับถือศาสนาอื่นนั้น ก็ไม่เป็นความจริงแต่อย่างใดทั้งนี้เพราะแม้ว่าองค์พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นพุทธมามกะแล้วก็ได้หมายความว่า พระองค์จะปฏิเสธศาสนาอื่นๆตรงกันข้ามในรัฐธรรมนูญได้บัญญัติต่อไปว่า "ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก" ซึ่งหมายความว่า พระองค์ต้องรับอุปการะศาสนาอื่นด้วยเช่นกัน ภายหลังการอภิปรายที่ประชุมจึงลงมติด้วยคะแนนเสียง 68 ต่อ 10 เสียงให้เป็นไปตามร่างเดิมซึ่งกรรมการได้เสนอมา

การประชุมสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวันนี้ได้ดำเนินมาจนถึงเวลา 17.00 น. ประธานในที่ประชุมจึงเสนอให้เลื่อนการประชุมไปในคราวต่อไป

การประชุมสภามุแทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 2

สภาได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 2 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 22/2489 เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2489⁹³ ภายหลังจากที่สภาได้พิจารณาพระราชบัญญัติเรื่องด่วนอื่นๆแล้วจึงได้เริ่มพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อไป โดยณีนางมงคล รัตนวิจิตร ทำหน้าที่ประธานการประชุม ที่ประชุมได้เริ่มพิจารณาเวลา 14.50 น.

มาตรา 10 ซึ่งมีความว่า ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดจะทรงบริหารการระมิได้ จะได้ทรงตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นคณะขึ้น

⁹³ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภามุแทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 22/2489," 12 เมษายน 2489.

ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ด้วยความเห็นชอบของมหาสภาแห่งชาติ ถ้าหากพระ-
มหากษัตริย์มิได้ทรงตั้ง หรือไม่สามารถจะทรงตั้งขึ้น และในระหว่างที่มหาสภาแห่งชาติ
ยังมีได้ตั้งผู้ใด ให้สมาชิกสภาอาวุโสผู้มีอายุสูงสุดสามคน ประกอบเป็นคณะผู้สำเร็จราชการ-
แทนพระองค์ขึ้นชั่วคราว ในมาตราหน้าบัญญัติแห่ง หองสวัสดิ์ ได้ส่งวนคำแปรญัตติขอให้ตัดคำว่า
"ตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นคณะขึ้น" ออกแล้วใช้คำว่า "ตั้งบุคคลคณะหนึ่งขึ้น" โดยชี้แจง
เหตุผลว่า คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นจะต้องเป็นคณะบุคคลเท่านั้น แต่ปรากฏว่า
ที่ประชุมมีมติให้คงไว้ตามร่างเดิมซึ่งกรรมาธิการเสนอมาด้วยคะแนน 72 ต่อ 20 เสียง

มาตรา 11 มาตราหน้าฉบับลง รัตนวิจิตร ได้ส่งวนคำแปรญัตติให้เพิ่มมาตรา
11 ทวิ ซึ่งมีความว่า "พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นเจ้าฟ้าขึ้นไป ย่อมดำรงพระราชอิสริยยศ
เหนือการเมือง" โดยในการประชุมสภาครั้งนี้ นายนิม ภูมิพัฒน์ ได้อภิปรายชี้แจงว่า ถ้าเจ้า
จะเล่นการเมืองแล้วขอให้ลาออกจากพระราชอิสริยยศเสียก่อน ซึ่งกรรมาธิการก็ได้แถลงว่า
ไม่ควรที่จะบัญญัติไว้เช่นนั้น เพราะเป็นการคิดเสียดาย จริงอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับเดิม 2475
ได้บัญญัติไว้ว่า พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง
นั้นก็เพราะเหตุที่ว่าในขณะที่พระบรมวงศานุวงศ์มีแต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าเจ้า
ควรอยู่ในฐานะเหนือการเมือง จึงได้บัญญัติไว้เช่นนั้นประกอบกับในขณะนั้นเพิ่งเปลี่ยนแปลง
การปกครองใหม่ ๆ ความระแวงระวังในเรื่องนี้ควรจะต้องมีเป็นธรรมดา ครั้นต่อมาในการ
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้มีการประชุมปรึกษากันระหว่างพระบรมวงศานุวงศ์ถึงกรณีว่าสมควร
ประการใด ในที่สุดจึงได้ตกลงว่าพระบรมวงศานุวงศ์ควรอยู่ในฐานะที่จะเล่นการเมืองได้
เมื่อกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้วที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างเดิม
ซึ่งกรรมาธิการเสนอมาและให้ยกสาระสำคัญในประเด็นนี้ไปรวมไว้ในมาตรา 12 ตามร่าง

มาตรา 12 ซึ่งมีความว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ฐานะศักดิ์โดย
กำเนิดก็ดี หรือโดยประการอื่นก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิอย่างใดเลย" มาตรานี้
ไม่มีการแก้ไขในชั้นกรรมาธิการ จึงไม่มีการอภิปรายในที่ประชุม แต่ต่อมาภายหลัง
คณะกรรมาธิการขอรับไปพิจารณาและปรับปรุงใหม่ครั้งนี้ โดยเสนอเข้าที่ประชุมสภาเพื่อพิจารณา
ในการประชุมครั้งที่ 10 (โปรดดูการประชุมสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2
ครั้งที่ 10)

หมวด 2 : สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 13 ความว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติอิทธิกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน" มาตรานี้นายทองเปลว ชลภูมิ ได้ส่งวนคำแปรญัตติขอให้นำบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนในกรณีถูกจับกุมหรือถูกไต่สวน หลังจากที่ประชุมได้อภิปรายเป็นเวลานานจึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างเดิม ทั้งนี้เพราะกรรมาธิการได้ชี้แจงในรายละเอียดว่า ข้อความที่เสนอแปรญัตติได้เสนอมานั้นไม่จำกัดบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เพราะหากจะให้มีการคุ้มครองแก่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้นก็อาจกระทำได้โดยวิธีปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา และสาระสำคัญที่เสนอแปรญัตติมานั้นก็ได้ปรากฏอยู่ในร่างมาตราอื่นๆแล้ว เช่น มาตราที่ว่าด้วยการให้สิทธิบุคคลในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ หรือในเรื่องการห้ามออกกฎหมายอันเป็นผลย้อนหลังและในเรื่องการห้ามจัดตั้งศาลพิเศษ

ต่อจากนั้นที่ประชุมสภาฯได้พิจารณาตรา 14 ซึ่งมีความว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างภาพ เหนะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย มาตรานี้นายสุวิชัย ทัศนเศรษฐ์ ส่งวนคำแปรญัตติขอให้นำบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับสิทธิของหนังสือพิมพ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตามที่ประชุมได้อภิปรายจนหมดเวลา ประธานในที่ประชุมจึงเสนอให้เลื่อนการประชุมไปในคราวต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 3

สภาได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 3 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 23/2489 เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2489⁹⁴ และเริ่มประชุมเวลา 9.45 น. นายมงคล รัตนวิจิตร ผู้ทำหน้าที่ประธาน

⁹⁴ สำนักงานเลขานุการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ , ครั้งที่ 23/2489," 15 เมษายน 2489.

การประชุม เป็นผู้กล่าวเปิดประชุม และเสนอให้พิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 14 ซึ่ง
 ค้างมาจากการประชุมคราวก่อน อันสืบแรกเป็นการพิจารณาคำแปรญัตติของนายสุวิชัย
 หันทรเศรษฐ์ เกี่ยวกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์
 โดยเห็นว่าควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ให้มีการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ในยามปกติวันใด
 เมื่อมีการระดมพลใหญ่หรือสงคราม ซึ่งกรรมาธิการก็ให้เหตุผลว่า ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ใน
 รัฐธรรมนูญ เพราะในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขใหม่นี้ก็ได้เติมคำว่า "การพิมพ์ การโฆษณา"
 ซึ่งย่อมหมายถึง เสรีภาพของหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว อีกประการหนึ่งการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ เมื่อ
 เป็นความประสงค์ของสมาชิกส่วนมาก ก็อาจเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติเข้ามาได้ ในที่สุดสภา
 ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง 64 ต่อ 43 ให้คงไว้ตามร่างเดิม ซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

ต่อจากในที่ประชุมสภาได้พิจารณาตรา 14 ทวิ ซึ่งมีความว่า "บุคคลย่อมมี
 สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายใต้เงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายกำหนด" มาตรานี้กรรมาธิการ
 ได้ร่างขึ้นใหม่ อย่างไรก็ดีในที่ประชุมสภาปรากฏว่ามีสมาชิกหลายคนได้อภิปรายขอให้ตัด
 มาตรานี้ออก โดยอ้างว่า แต่เดิมมาแต่ไม่มีควมในมาตรานี้บัญญัติไว้ก็มีการร้องทุกข์กันได้เป็น
 ประเพณียอยู่แล้ว แต่กรรมาธิการได้ชี้แจงว่า มาตรานี้ได้บัญญัติไว้ตามที่สมาชิกขอแปรญัตติขอให้
 ระบุรับรองสิทธิของราษฎรไว้ จึงได้ระบุไว้ให้เป็นไปตามที่สมาชิกเสนอ ซึ่งในที่ที่สุดที่ประชุมสภา
 ก็ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง 66 ต่อ 14 ให้คงไว้ตามร่างเดิมซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

ก่อนที่จะมีการพิจารณาตราอื่นๆต่อไป นายโชติ คุ้มพันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 เขต 1 พระนคร ได้ขออนุญาตผู้ทำการแทนประธานสภาอภิปรายประกอบข้อแปรญัตติเกี่ยวกับ
 สิทธิของประชาชนความว่า ขอให้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญมาตราใดมาตราหนึ่งที่ว่าด้วยสิทธิของ
 ประชาชน คือให้ระบุลงไปว่าชนชาวไทยเมื่อเกิดมาแล้วจะต้องมีที่อยู่กิน และขอให้บัญญัติให้
 มีการใช้ "Referendum" ได้ในประเทศไทย ซึ่งในข้อนี้กรรมาธิการเห็นว่าไม่ควร
 บัญญัติไว้เช่นนั้น เพราะการระบุเรื่องการจัดหาที่อยู่กินให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกคนนั้น เป็น
 การผูกมัดรัฐบาลจนเกินไปและไม่สามารถทำได้ เพราะถ้าจะจัดทำดังกล่าวรัฐบาลก็ต้องบังคับให้
 บุคคลเหล่านั้นต้องไปอาศัยอยู่ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่นจัดตั้งนิคมขึ้นซึ่งนับว่าเป็นการขัดต่อ
 เสรีภาพของประชาชนเสียมากกว่า ส่วนเรื่อง "Referendum" หรือการให้ประชาชน
 ใช้สิทธิออกเสียงโดยตรงนั้น กรรมาธิการชี้แจงว่า ขณะนี้ประเทศไทยปกครองโดยวิธีให้ราษฎร

เลือกผู้แทนเข้ามาใช้สิทธิแทนตนในสภาผู้แทนราษฎรหรือเรียกว่า "Representative Government" อยู่แล้ว จึงยังไม่มีควมจำเป็นที่จะให้ราษฎรออกเสียงโดยตรง ภายหลังการชี้แจงของกรรมาธิการแล้วที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยคะแนน 37 ต่อ 8 เสียง ว่าไม่ควรสืบบทบัญญัติได้อภิปรายมาที่อยู่ในรัฐธรรมนูญ

หมวด 3 : อำนานิติบัญญัติ หมวดที่ว่าด้วยอำานานิติบัญญัติ นายเกษม บุณศรี ได้ส่งวนคำแปรญัตติขอให้เปลี่ยนชื่อ "สภาอาวุโส" เป็น "พฤกษสภา" และ "มหาสภาแห่งชาติ" เป็น "สมัชชาแห่งชาติ" ทุกแห่งในร่างรัฐธรรมนูญนี้ ฝ่ายกรรมาธิการคือพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณวาทยากร ทรงแถลงว่าในชั้นเดิมพระองค์ก็ได้เคยเสนอต่อที่ประชุมกรรมาธิการว่า สภาสูงนั้นสมควรเรียกว่า "พฤกษสภา" และการประชุมร่วมกันแห่งสภาทั้งสองก็สมควรเรียกว่า "สมัชชาแห่งชาติ" แต่ที่ประชุมกรรมาธิการเห็นว่าคำที่เสนอมานั้นเป็นคำที่ประชาชนยังไม่เคยชิน จึงให้พิจารณาหาคำใหม่ซึ่งก็ได้คำว่า "สภาอาวุโส" แทน "พฤกษสภา" และคำว่า "มหาสภาแห่งชาติ" แทนคำว่า "สมัชชาแห่งชาติ" อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณวาทยากร กรรมาธิการได้แถลงชี้แจงแล้ว นายเกษม บุณศรี ก็ยังยืนยันที่จะให้มีการแก้ไขในคำทั้งสองอยู่เช่นเดิม ดังนั้นที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยคะแนน 40 ต่อ 39 เสียงให้แก้ไขคำว่า "มหาสภาแห่งชาติ" และ "สภาอาวุโส" ในร่างเดิม และลงมติด้วยคะแนนเสียง 65 ต่อ 25 เสียง ให้ส่งไปให้คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาในเรื่องคำที่จะใช้เรียกสภาทั้งสองนี้ใหม่

สำหรับการประชุมในวันนี้ สภาฯได้ใช้เวลาในการพิจารณาจนถึงเวลา 17.05 น. รองประธานสภาฯทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงเสนอให้เลื่อนไปพิจารณาในคราวต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 4

สภาฯได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 4 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 24/2489 เมื่อวันที่อังคารที่ 16 เมษายน

2489⁹⁵ สภาฯได้เริ่มประชุมเวลา 9.50 น. โดยนายเฉลียว วัชรวิจิตร ทำหน้าที่ประธาน การประชุม ก่อนที่จะได้พิจารณาตราอื่นๆต่อไปน พระยามานวราชเสวี ประธาน- คณะกรรมการวิสามัญ ได้แถลงผลการแก้ไขข้อคำที่จะใช้แทนคำว่า "มหาสภาแห่งชาติ" และ "สภาอาวุโส" ว่าคณะกรรมการได้เชิญนายเกษม บุณศรี ผู้อภิปรายในรัฐสภาหาความ ตกกลงเกี่ยวกับชื่อสภาทั้งสองแล้วคือ "มหาสภาแห่งชาติ" ตกลงเปลี่ยนเป็น "รัฐสภา" ส่วน "สภาอาวุโส" เปลี่ยนเป็น "พฤษสภา" ทุกแห่งในร่างรัฐธรรมนูญ และที่ประชุมสภาฯ ลงมติด้วยคะแนน 63 ต่อ 7 เสียงให้เป็นที่ประชุมที่ประธานคณะกรรมการได้แถลงชี้แจง

มาตรา 17 ซึ่งมีความว่า "ร่างพระราชบัญญัติทั้งหลายจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของมหาสภาแห่งชาติ" ภาคราที่นายโชติ จุ่มพันธ์ ได้ส่งวนคำแปรญัตติ ขอแก้ "มหาสภาแห่งชาติ" เป็น "สภาผู้แทนราษฎร" แต่กรรมการได้ชี้แจงว่า ในหลักการ แล้วร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสภาซึ่งประกอบเป็นสภานิติบัญญัติ ดังนั้นการออกกฎหมาย จึงต้องกระทำด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติ ภายหลังการชี้แจงแล้วที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้เป็นที่ประชุมร่างเดิม

มาตรา 17 ทวิ ความว่า "ห้ามมิให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผล ย้อนหลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา" ภาคราที่กรรมการได้ร่างขึ้นใหม่ และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กรรมการได้ส่งวนคำแปรญัตติให้ตัดมาตรานี้ออก โดยอ้างว่าไม่เห็น ชอบด้วยเพราะสภานิติบัญญัติทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมาย ถ้าหากสภานิติบัญญัติเห็น สมควรออกกฎหมายย้อนหลังเพื่อเหตุผลทางการเมือง หรือเพื่อเหตุผลอื่นใดก็ยอมทำได้ จึงไม่ ควรจะมีมาตรานี้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการจำกัดอำนาจนิติบัญญัติ อย่างไรก็ตาม ฝ่ายกรรมการที่สนับสนุนให้มีบทบัญญัตินี้ในรัฐธรรมนูญได้ชี้แจงว่า การที่ได้ห้ามมิให้ตรา- พระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญา ก็โดยเห็นว่าการลงโทษบุคคลย้อนหลังในทางอาญาเป็นการผิดหลักนิติศาสตร์ และในหลักการใหม่ๆของ

⁹⁵สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 24/2489," 16 เมษายน 2489.

รัฐธรรมนูญต่างประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา ก็มีบทบัญญัติเช่นนี้ด้วย อันเป็นหลักประกันสิทธิของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เมื่อใดก็ปรายกันแล้ว ที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยคะแนน 68 ต่อ 23 เลียงให้เป็นที่ไปตามร่างซึ่งคณะกรรมการธิการเสนอมา อนึ่งมาตรานี้ ร. ต. เนตร พูนวิวัฒน์ ได้เสนอผู้คัดขอให้แก้อ้อคำใหม่ ที่ประชุมอนุมัติ ซึ่งเมื่อได้แก้อ้อคำแล้วมาตรานี้จึงมีความว่า "การ คร ทระ ราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลัง เป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญาในจะกระทำมิได้"

มาตรา 22 ซึ่งมีความว่า "สภาอาวุโสประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งมีจำนวน 80 คน สมาชิกสภาอาวุโสต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ การเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโสให้ใช้วิธีลงคะแนนออกเสียงโดยทางอ้อมและลับ" มาตรานี้ นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ สว.นค.แปรญัตติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโสโดยตรง แต่กรรมาธิการโต้แย้งว่าสภาอาวุโสมีสภาพที่แตกต่างจากสภาผู้แทน ดังนั้นจึงต้องบัญญัติไว้ในลักษณะดังกล่าว ส่วนนายประยูร วิมุกตาคม สว.นค.แปรญัตติให้ราชการที่จะสมัคร เป็นสมาชิกสภาอาวุโสต้องขาดจากตำแหน่งข้าราชการประจำมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี กรรมาธิการชี้แจงว่าการบัญญัติเช่นนี้จะเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล ทุกคนสามารถสมัคร เป็นสมาชิกสภาอาวุโสได้ถ้าไม่เป็นข้าราชการประจำ ภายหลังการชี้แจงของกรรมาธิการ ที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นที่ไปตามร่างเดิมซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

มาตรา 23 ความว่า คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้เลือกตั้งอีกทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง ให้เป็นที่ไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างน้อยจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และมีวิริยะฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี หรือเคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

มาตรานี้ นายปริญญา จุฬามาศย์ กรรมาธิการได้ส่งว.นค.แปรญัตติขอให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ เมื่อใดก็ปรายกันแล้ว ที่ประชุมสภาได้มีมติให้ออกเสียงโดยวิธีลงคะแนนลับ ผลปรากฏว่าที่ประชุมสภามีมติด้วยคะแนน 63 ต่อ 3 เลียงให้คณะกรรมการรับมาตรา 23 ไปแก้ไขให้เป็นที่ไปตามคำส่งว.นค.แปรญัตติของนายปริญญา จุฬามาศย์

มาตรา 24 ซึ่งมีความว่า สมาชิกภาพแห่งสภาอาวุโส มีกำหนดเวลาคราวละ หกปี เฉพาะในวาระ เริ่มแรก เมื่อครบกำหนดสามปีให้มีการ เปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่ง โดยวิธีจับสลาก แต่ผู้ที่ออกไปไม่มีสิทธิได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาอีก

ถ้าตำแหน่ง สมาชิกว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้ มหาสภาแห่งชาติเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามความในมาตรา 23 เข้าเป็นสมาชิกแทนตามวิธีการ ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส สมาชิกที่เข้ามาแทนนั้น ย่อมอยู่ใน ตำแหน่งได้เพียง เท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่ง แทน

มาตรานี้ นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ นายประยูร วิมุกตาคม และหลวงอรรดพร ส่งวนคำเพรชภูติให้แก้คำว่า "หกปี" เป็น "สี่ปี" และคำว่า "สามปี" เป็น "สองปี" อย่างไรก็ตามภายหลังจากคำอภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาฯจึงลงมติด้วยคะแนน 55 ต่อ 9 เสียงให้ เป็นไปตามร่างซึ่งคณะกรรมการได้ เสนอมา

สภาฯได้ประชุมพิจารณาจนหมดเวลา รองประธานสภาฯผู้ทำหน้าที่ประธานในการ ประชุมจึง เสนอให้เลื่อนการประชุมไปในคราวต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 5

สภาฯได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ในวาระที่ 2 ครั้งที่ 5 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 25/2489 เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2489⁹⁶ สภาฯได้เริ่มประชุมเวลา 10.05 น. โดยรองประธานสภาฯผู้ทำ หน้าที่ประธานในการประชุม ได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อจากคราวที่แล้ว

มาตรา 27 ซึ่งมีความว่า สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎร เลือกตั้งตาม กฎหมายว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

สมาชิกสภาผู้แทนต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

⁹⁶ สำนัก ทบเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 25/2489, " 17 เมษายน 2489.

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้วิธีลงคะแนนออกเสียงโดยตรงและลับ

มาตรานี้ นายประยูร วิมุกตาคม ส่งวนคำแปรญัตติให้เพิ่มความในวรรคท้ายว่า "ข้าราชการประจำที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนได้ ต้องขาดจากตำแหน่งประจำการมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี" ซึ่งกรรมาธิการก็ได้ชี้แจง เช่นเดียวกับที่ได้เคยชี้แจงมาแล้วในการแปรญัตติมาตรา 22 เมื่อได้อภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยคะแนน 53 ต่อ 22 ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

มาตรา 28 ซึ่งมีความว่า คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งและจำนวนสมาชิก ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรานี้ นายสำนันทน์ สายสว่าง ส่งวนคำแปรญัตติให้กำหนดคุณสมบัติและวิษยฐานะของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้เป็นอย่างน้อย (คือกำหนดคุณสมบัติไว้เป็นการเฉพาะ) ในมาตรานี้ แต่กรรมาธิการชี้แจงว่า สภานี้ควรจะเป็นสภาที่ใกล้ชิดกับราษฎรให้มากที่สุด จึงควรปล่อยคุณสมบัติและวิษยฐานะของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้อย่างกว้างๆ และไม่ควรถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ภายหลังการชี้แจงแล้วที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยคะแนน 74 ต่อ 5 ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

ต่อไปที่ประชุมสภาฯ พิจารณามาตรา 29 ซึ่งมีความว่า อายุของสภาผู้แทนมีกำหนดเวลาคราวละสี่ปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาหรือยุบสภา ให้เลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาจะเหลือไม่ถึงหกเดือน สมาชิกที่เข้ามาแทนนั้น ย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งคนแทน

มาตรานี้ นายบุญแห่ง ทองสวัสดิ์ ส่งวนคำแปรญัตติขอแก้อายุสภาผู้แทนเป็นคราวละ 5 ปี ส่วนนายประยูร วิมุกตาคม ส่งวนคำแปรญัตติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนรองลงไป ในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเข้าเป็นสมาชิกแทน เกี่ยวกับเรื่องนี้กรรมาธิการได้ชี้แจงจนเป็นที่พอใจ ที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

มาตรา 30 ซึ่งมีความว่า พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาต้องมีกำหนดเวลาให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

มาตรานี้ นายสุวิชัย พันธะเศรษฐ์ สงวนคำแปรญัตติให้เพิ่มความในวรรคท้ายว่า "การยุบสภาผู้แทนจะมีได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน" ส่วนนายโชติ คุ่มพันธ์ สงวนคำแปรญัตติให้เพิ่มความว่า "แต่ห้ามยุบก่อนหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง" ซึ่งกรรมาธิการได้ชี้แจงในประเด็นทั้งสองว่าการที่ได้ตราไว้เช่นนั้นเป็นการให้ดุลอำนาจในการที่สภาฯกับรัฐบาลจะได้ควบคุมซึ่งกันและกัน ส่วนในกรณีที่ห้ามยุบสภานับแต่วันเลือกตั้งหนึ่งปี โดยอ้างว่าจิตใจของประชาชนที่เลือกตั้งมา ยังมีได้เปลี่ยนแปลงนั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรมณเฑียรพาการกรรมาธิการได้ชี้แจงว่าในระลอก่อนหนึ่งปีนั้นอาจมีปัญหาการเมืองสำคัญที่ความคิดเห็นระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับสภาฯอาจขัดกันได้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ก็สมควรที่จะให้ยุบสภาฯได้ การอภิปรายในประเด็นนี้ได้ยึดถือมาจนถึงเวลา 12.05 น. ประธานในที่ประชุมจึงเสนอให้ยุติการประชุมในช่วงเช้า และได้เริ่มประชุมอีกครั้งหนึ่งในภาคบ่ายเวลา 14.15 น. ซึ่งเมื่อได้อภิปรายอีกพอสมควรแล้ว ที่ประชุมสภาฯจึงลงมติด้วยคะแนนเสียง 40 ต่อ 36 ให้กรรมาธิการรับร่างรัฐธรรมนูญมาตราที่ไปพิจารณาแก้ไขและนำเสนอต่อที่ประชุมสภาฯอีกครั้งหนึ่ง

มาตรา 32 ซึ่งมีความว่า ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาอาวุโสและสมาชิกสภาผู้แทนต้องปฏิญาณในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ

มาตรานี้ นายสงกรานต์ อุดมศิลป์ สงวนคำแปรญัตติให้เพิ่มความว่า "สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกสภาอาวุโส เริ่มแต่วันประกาศผลเลือกตั้งแห่งสมาชิกนั้น" แต่อย่างไรก็ตามภายหลังจากที่กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ที่ประชุมสภาฯจึงลงมติด้วยคะแนนเสียง 42 ต่อ 3 ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการเสนอมา

มาตรา 37 ซึ่งมีความว่า การประชุมของสภาอาวุโสก็ดี หรือของสภาผู้แทนก็ดี ทุกคราวต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุมได้

มาตรานี้ นายกระจำจ ตูลารักษ์ นายसानนท์ สายสว่าง และนายสุจิต บุญธรรม สงวนคำแปรญัตติขอแก้จำนวนสมาชิกที่เป็นองค์ประชุมให้เป็นกึ่งหนึ่ง และขอให้สมาชิกที่ไม่ครบ-

องค์ประชุมนี้ประชุมกัน เพื่อเลื่อนการประชุมหรือเพื่อปฏิบัติการอันจะทำให้สมาชิกผู้ขาดประชุมมา
เข้าประชุม ซึ่งกรรมการได้ชี้แจงว่า ถ้าขอยกไว้เช่นนี้จะทำให้เกิดองค์ประชุมขึ้นได้ยาก
ส่วนในประเด็นสุดท้ายกรรมการมีความเห็นว่าจะเป็นการให้อำนาจแก่คนส่วนน้อยยังคับคน
ส่วนข้างมาก ในที่สุดภายหลังการชี้แจงแล้วที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยคะแนน 56 ต่อ 5
ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมการ เสนอมา

มาตรา 41 ซึ่งมีความว่า ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของสภาทั้งสองสมัยหนึ่ง
หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาผู้แทนจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มา
ประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง วันเริ่มประชุมสามัญประจำปีให้สภาผู้แทนเป็น
ผู้กำหนด

มาตรา ๓๓ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ และนายสุจิต บุญธรรม ได้ส่งวนคำแปรญัตติ
ขอให้สมาชิกสภาผู้แทนเข้าประชุมกันเองได้ ถ้าหากไม่มีการเรียกประชุมตามกำหนด
อย่างไรก็ตามเมื่อได้มีการอภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยคะแนน 98 ต่อ 8
เสียง ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมการ เสนอมา

มาตรา 42 ซึ่งมีความว่า สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆมีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน
แต่พระมหากษัตริย์ จะโปรดเกล้าฯให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

อนึ่ง ในระหว่างเวลาเก้าสิบวันนั้น จะโปรดเกล้าฯให้ปิดประชุมก็ได้

มาตรา ๓๓ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ส่งวนคำแปรญัตติให้ตัดความในวรรคสองออก
แต่เมื่อได้อภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยเสียง 51 ต่อ 12 ให้เป็นไปตามร่าง
ซึ่งกรรมการ เสนอมา

มาตรา 45 ซึ่งมีความว่า สมาชิกสภาอาวุโสและสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภา
หรือสมาชิกของแต่ละสภา มีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภา
เข้าชื่อร้องขอให้ให้นำความกราบบังคมทูลขอให้ทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาทั้งสองได้

คำร้องขอตั้งความในวรรคก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกแห่งสภาใด ก็ให้ยื่นต่อประธาน
แห่งสภานั้น ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภา ก็ให้ยื่นต่อประธานแห่งสภาที่มีสมาชิกเข้าชื่อมีจำนวน

มากกว่า ถ้ามีจำนวนเท่ากัน ก็ให้ยื่นต่อประธานสภาอาวุโส

ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องขอ นำความกราบบังคมทูล และรับสนอง-
พระบรมราชโองการ

มาตรานี้ นายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ส่งวนคำแปรญัตติขอแก้หลักการให้สมาชิก-
สภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร นำความกราบบังคมทูลขอให้ทรง
เรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาทั้งสองได้ อย่างไรก็ตามในที่สุดที่ประชุมสภาฯ ก็ได้ลงมติด้วยคะแนน
51 ต่อ 5 ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรมการเลขาธิการเสนอมา

สภาฯ ได้ประชุมพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญจนถึงเวลา 17.15 น. รองประธานสภาฯ
ผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมจึงเสนอให้ยุติการประชุม และเลื่อนการประชุมพิจารณาไปในคราว
ต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่สอง ครั้งที่ 6

สภาฯ ได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
ในวาระที่ 2 ครั้งที่ 6 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 26/2489 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
18 เมษายน 2489⁹⁷ สภาฯ ได้เริ่มประชุมเวลา 10.00 น. รองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่
ประธานในที่ประชุมเสนอให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งค้างมาจากการประชุมคราวที่แล้วต่อไป
ครั้งนี้โดยเริ่มจาก

มาตรา 54 ซึ่งมีความว่า สภาอาวุโสและสภาผู้แทน มีอำนาจควบคุมราชการ
แผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรานี้ นายโชติ คุ่มกั้นธ์ และนายกิจจา วัฒนศิลป์ ส่งวนคำแปรญัตติขอให้ตัด

⁹⁷ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ราชอาณาจักรการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ,
ครั้งที่ 26/2489, " 18 เมษายน 2489.

สภาอาวุโสออก แต่กระหม่อมการชี้แจงว่า สภาอาวุโสเป็นส่วนหนึ่งของสภานิติบัญญัติ ซึ่งตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในประเทศไทยย่อมมีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดิน นอกจากนั้น สภาอาวุโสยังประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้ง จึงควรให้อำนาจควบคุมราชการแผ่นดินร่วมกับสภาผู้แทนด้วย ที่ประชุมได้อภิปรายจนถึงเวลา 12.00 น. รองประธานสภาผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงเสนอให้หยุดพัก และได้เริ่มประชุมพิจารณาใหม่เวลา 14.00 น. เมื่อได้อภิปรายอีกพอสมควรที่ประชุมสภาฯจึงลงมติด้วยคะแนนเสียง 57 ต่อ 57 ตั้งใบประธานในที่ประชุมจึงได้ออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดโดยให้ความเชื่อมั่นในมาตรานี้เป็นไปตามร่างเดิมซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

มาตรา 56 ซึ่งมีความว่า สมาชิกสภาผู้แทนมีสิทธิเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะได้ โดยมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่ายี่สิบสี่คน แต่การปรึกษาและลงมติในกรณีเช่นว่านี้ ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันแห่งมหาสภาแห่งชาติ การลงมติไม่ไว้วางใจกระทำในวันเดียวกันกับวันที่ปรึกษา

มาตรานี้ นายกระจ่าง ตูลารักษ์ นายอุทิศ บุญธรรม นายกิจจา วัฒนศิลป์ นายสอ เศรษฐบุตร และนายบุญแห่ง ทองสวัสดิ์ ส่งวนคำแปรญัตติขอให้การปรึกษาลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะนั้น เป็นเรื่องของสภาผู้แทนแต่ฝ่ายเดียว แต่กรรมาธิการไม่เห็นด้วย เพราะถือว่าสภาอาวุโสเป็นส่วนหนึ่งของสภานิติบัญญัติ และสมาชิกก็ได้มาจากการเลือกตั้งของราษฎรถึงแม้จะเป็นการเลือกตั้งโดยอ้อมก็ตาม ดังนั้นจึงสมควรให้อำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามความในมาตรานี้ด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อได้มีการอภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาฯจึงลงมติให้การออกเสียงในมาตรานี้เป็นการออกเสียงลับ ซึ่งผลปรากฏว่ามีคะแนนเสียงเท่ากันเช่นเดียวกับการลงมติในมาตรา 54 คือ 57 ต่อ 57 เสียง เมื่อเป็นดังนี้รองประธานสภาผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงได้ออกเสียงชี้ขาดให้คณะกรรมการธิการรับร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 56 ไปแก้ไขตามคำส่งวนคำแปรญัตติ และให้นำเสนอต่อที่ประชุมสภาฯ เพื่อลงมติเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

การประชุมสภาฯ เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ 6 นี้ ที่ประชุมได้อภิปรายจนหมดเวลา รองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่ประธานในการประชุมจึงเสนอให้เลื่อนการพิจารณาไปในคราวต่อไป 98

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 7

สภาฯ ได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 7 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 27/2489 เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2489 99 สภาฯ ได้เริ่มประชุมเวลา 10.00 น. โดยรองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม เป็นผู้กล่าวเปิดประชุม และเสนอให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อจากการประชุมเมื่อคราวที่แล้ว

มาตรา 58 ซึ่งมีความว่า สภาอาวุโสและสภาผู้แทนมีอำนาจเลือกสมาชิกในสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกในสภาตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใดๆ อันอยู่ในวงงานของสภาฯ แล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้ ย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มา

98 จากการแปรญัตติในที่ประชุมสภาฯ ในมาตรา 54 และมาตรา 56 จะสังเกตได้ว่าประธานในที่ประชุมได้ออกเสียงชี้ขาดเป็นการถูกต้องตามหลักการของการตรวจสอบและถ่วงดุลแห่งอำนาจของสภานิติการ เมือง กล่าวคือ สภาอาวุโสถูกกำหนดให้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแต่ในระดับหนึ่งเท่านั้น เช่น การตั้งกระทรวง (ตามมาตรา 55 โปรดดูภาคผนวก ก.) หรือการให้ความไว้วางใจต่อรัฐบาลก่อนเข้ารับบริหารประเทศ (ตามมาตรา 68 เรื่องเดียวกัน) เท่านั้น อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินนี้มิได้ครอบคลุมไปถึงการให้สภาอาวุโสมีสิทธิร่วมลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายตัวหรือห้วงขณะแต่อย่างใด สภาอาวุโสจะมีอำนาจเช่นนี้ไม่ได้ครบเท่าที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจผู้แทนได้เพียงสภาเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการออกเสียงชี้ขาดของประธานในที่ประชุมจึงเห็นได้ว่าสอดคล้องกับหลักการของการตรวจสอบและถ่วงดุลแห่งอำนาจมากที่สุด มิได้เป็นการลงมติที่ขัดแย้งในตัวเองแต่อย่างใด

99 สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ, ครั้งที่ 27/2489," 19 เมษายน 2489.

ชี้แจง แสดงความเห็นในกิจการที่ใดกระทำหรือพิจารณาอนุมัติ

เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา 39 นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรา
นี้ด้วย

มาตรานี้ นายสุวิชัย พันธะเศรษฐ์ ส่งวนคำแปรญัตติขอให้มีการพิจารณาการประจำคณะหนึ่ง
มีหน้าที่คอยรักษาประโยชน์ของสมาชิกทั้งในและนอกสภาประชุม และในขณะที่สภาถูกยุบ มี
หน้าที่ให้ความเห็นต่อสภาในกรณีที่รัฐบาลตราพระราชกำหนด อย่างไรก็ตามการกระทำ
ชี้แจงว่า การแก้ไขดังกล่าวไม่เป็นผลในทางปฏิบัติ ถ้าจะแก้ไขให้เป็นไปตามที่เสนอสมควรที่
จะต้องแก้ไขกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรานี้ โดยให้คณะกรรมการที่สภา
ตั้งขึ้นมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญาและให้มีบทกำหนดโทษบุคคลที่ขัดแย้งไม่มาชี้แจง
แสดงความเห็นในเมื่อกรรมการเรียกให้มา การแก้ไขในประเด็นนี้สมควรที่จะได้ผลกว่า
ในที่สุดที่ประชุมสภาฯก็ได้ลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมการได้เสนอมา

มาตรา 61 เป็นการแปรญัตติในส่วนที่ 5 ที่ว่าด้วย "การประชุมร่วมกันของ-
มหาสภาแห่งชาติ" มาตรานี้พระยามานวราชเสวี ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้เสนอ
ขอให้รอไว้พิจารณาในภายหลัง ทั้งนี้เพราะ ยังมีอีกหลายประเด็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ที่ประชุม
สภาฯจึงมีมติอนุมัติ

หมวด 4 : อำนาจบริหาร มาตรา 65 ซึ่งมีความว่า พระมหากษัตริย์ทรงตั้ง
รัฐมนตรีชั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอีกอย่างน้อยสิบคน อย่างมาก
สิบแปดคน

ในการตั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาอาวุโสและประธานสภาผู้แทนเป็นผู้ลงนามรับ
สนองพระบรมราชโองการ

รัฐมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

มาตรานี้ นายสำนันทน์ สายสว่าง นายสอ เศรษฐบุตร นายอุทิศ บุญธรรม
นายสุวิชัย พันธะเศรษฐ์ และนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ ส่งวนคำแปรญัตติให้นายกรัฐมนตรี
มาจากสภา และรัฐมนตรีส่วนหนึ่งก็ต้องมาจากสภาด้วย แต่กรรมการได้ชี้แจงว่า การที่

จะกำหนดให้ นายกรัฐมนตรี ต้องมาจากสถาบัน เป็นการจำกัดตัวบุคคลเกินไป อาจมีบางครั้งที่มีความจำเป็นทาง การ เมืองบังคับให้บุคคลที่มี ใ้คอยู่ในสภาเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ถ้า รัฐธรรมนูญกำหนดห้ามไว้ก็กระทำไม่ได้ ซึ่งอาจเป็นผลร้ายแก่บ้านเมือง ส่วนรัฐมนตรีนั้นเมื่อได้ตกลงกันในประเด็นแรกแล้ว ก็สมควรให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้เลือก จึงไม่ควรจำกัดสิทธิเอาไว้ เมื่อที่ประชุมได้อภิปรายพอควรแล้วจึงลงมติด้วยคะแนน 59 ต่อ 57. เลียง ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการ เสนอมา

สำหรับมาตรา 68 ซึ่งมีความว่าในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไว้วางใจของมหาสภาแห่งชาติ

รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อ มหาสภาแห่งชาติในทางรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวงหรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

และมาตรา 69 ซึ่งมีความว่า รัฐมนตรีหึ่งคณะ ต้องออกจากตำแหน่ง เมื่อ มหาสภาแห่งชาติลงมติไม่ไว้วางใจในคณะหรือเมื่อสภาผู้แทนชุดที่ให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีใน คณะ เข้ารับหน้าที่นั้นสิ้นสุดลง. ในกรณีทั้งสองนี้ และในกรณีที่รัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งเอง คณะรัฐมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อดำเนินการไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะ เข้ารับหน้าที่

และสุดท้ายมาตรา 70 ซึ่งมีความว่า ความเป็นรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลง เฉพาะตัวโดย

1. ตาย
2. ลาออก
3. ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 25 (4) มาตรา 31(4)
4. มหาสภาแห่งชาติลงมติไม่ไว้วางใจ

ทั้งสามมาตราที่กล่าวมานี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญขอรับไปพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เกี่ยวกับการใช้ข้อความ และจะได้นำ เสนอต่อที่ประชุมสภาฯ เพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ที่ประชุมสภาฯ จึงอนุมัติตามคำขอ

มาตรา 71 ซึ่งมีความว่า ในเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และจะเรียกประชุมมหาสภาแห่งชาติให้ทันแห่งที่มีได้ก็ดี หรือเมื่อกรณีเช่นนั้นเกิดขึ้นในระหว่างสภาผู้แทนราษฎรก็ดี พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชโองการให้ใช้บังคับตั้ง เช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมมหาสภาแห่งชาติในคราวต่อไป ให้ว่าพระราชกำหนดนั้น เสนอต่อมหาสภาแห่งชาติ ถ้ามหาสภาแห่งชาติอนุมัติแล้วพระราชกำหนดนั้นก็ เป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้ามหาสภาแห่งชาติไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็ เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ

มาตรานี้ นายหิม ภูมิพัฒน์ และนายโชติ คุ้มพันธ์ ส่งวนคำแปรญัตติให้ออกพระราชกำหนดในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎร และภายหลังจากที่ได้อภิปรายกันแล้วที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้ เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการ เสนอมา

มาตรา 71 หวี ซึ่งมีความว่า ในระหว่างสมัยประชุม ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตราฉบับใด จะคงได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์เพื่อทรงตราเป็นพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้งพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะต้องนำ เสนอต่อมหาสภาแห่งชาติภายในสองวันนับแต่วันประกาศใช้ และให้ให้ความในวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา 71 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรานี้เป็นมาตราซึ่งกรรมาธิการได้ยกร่างขึ้นใหม่ ตั้งนั้นเมื่อเสนอเข้าสู่การพิจารณาแปรญัตติในที่ประชุมสภาฯ จึงปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนได้อภิปรายไปในทำนองว่า ถ้ายอมให้ออกพระราชกำหนดในระหว่างสมัยประชุมได้เกรงว่าราษฎรจะเสียหายและจะเป็นการไม่ไว้วางใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตามเมื่อกรรมาธิการได้ชี้แจงเหตุผลให้ทราบโดยละเอียดแล้ว ที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยคะแนน 52 ต่อ 17 ให้มาตรานี้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

หมวด 5 : อำนวยการ มาตรการ 79 ทวิ ซึ่งมีความว่า การตั้งศาล
ชั้นใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทน
ศาลธรรมดา สำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นๆ จะกระทำมิได้

มาตรานี้คณะกรรมการได้ยกร่างชั้นใหม่ ตั้งนั้นเมื่อเสนอเข้าสู่การพิจารณา
แปรญัตติในที่ประชุมสภาฯ จึงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านตั้งข้อสงสัยและขอให้
คณะกรรมการชี้แจงว่าความในมาตรา 79 ทวิ นี้จะหมายรวมถึงศาลที่ตั้งขึ้นในระหว่าง
ใช้กฎอัยการศึกและศาลทหารด้วยหรือไม่ ซึ่งกรรมการก็ได้ชี้แจงว่า ศาลพิเศษตามความ
ในมาตรานี้ไม่รวมถึงศาลเหล่านี้ และได้อภิปรายต่อไปว่าถึงแม้จะตั้งศาลเด็กขึ้นสำหรับพิจารณา
พิพากษาเฉพาะเด็กในเวลาต่อไป ก็ยอมทำไว้โดยไม่ถือว่าเป็นศาลพิเศษตามมาตรานี้ ในที่สุด
เมื่อกรรมการได้ชี้แจงจนเป็นที่พอใจแล้ว ที่ประชุมสภาฯ จึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็น
ไปตามร่างซึ่งกรรมการได้ เสนอมา

การประชุมสภาฯ เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในครั้งที่ 7 นี้ ที่ประชุมได้อภิปราย
จนหมดเวลา รองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่ประธานในการประชุมจึงเสนอให้เลื่อนการพิจารณา
ไปในคราวต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 8

สภาฯ ได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญใน
วาระที่ 2 ครั้งที่ 8 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 28/2489 เมื่อวันที่ 20
เมษายน 2489¹⁰⁰ สภาฯ ได้เริ่มประชุมเวลา 9.50 น. โดยรองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่
ประธานในการประชุมเป็นผู้กล่าวเปิดประชุม และเสนอให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 81
ที่ว่าด้วยหมวด 6 : เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรานี้คณะกรรมการได้
พิจารณาแก้ไขและ ยกร่างชั้นใหม่ ซึ่งมีความดังนี้

¹⁰⁰ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ,
ครั้งที่ 28/2489," 20 เมษายน 2489.

รัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ผู้ติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
2. ผู้ติขอแก้ไขเพิ่มเติมนี้ ให้มหาสภาแห่งชาติพิจารณาด้วยกันเป็น 3 วาระ
3. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนี้ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา
4. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 2 ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่ง มีคำเสนอแก้ไขแปรญัตติ หรือซึ่งมีการแก้ไขโดยคณะกรรมการ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น ประมวล
5. เมื่อการพิจารณาในวาระที่ 2 เสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนด แล้วต้องนำเสนอมหาสภาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
6. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 3 ชั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบในการที่จะให้ออกใช้ เป็นกฎหมายไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสอง สภา
7. เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างต้นนี้แล้ว จึงให้ดำเนินการต่อไป ตามความในมาตรา 18

มาตรานี้ นายสุวิชัย พันธะเศรษฐ์ ส่งวนคำแปรญัตติขอแก้คำว่า "สองในสาม" เป็น "สามในสี่" ทุกแห่งในมาตรานี้ และได้เสนอต่อไปอีกว่า การออกเสียงลงคะแนนแก้ไข รัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราสมควรถือเอาเสียงสองในสามของ จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งในร่างของคณะกรรมการให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น ประมวล เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวกรรมการได้ชี้แจงว่า ตามร่างที่กรรมการเสนอมานี้ ชอบแล้วและเป็นวิธีที่ได้เคยปฏิบัติในการแก้ไขรัฐธรรมนูญตลอดมา เมื่อได้อภิปรายกันแล้ว ที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยเสียงข้างมากให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมการได้เสนอมานี้

หมวด 7 : บทสุดท้าย มาตรา 82 ทวิ ซึ่งมีความว่า ในการที่ศาลจะใช้บทกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทกฎหมายนั้นต้องควมหนักนวล 82 ก็ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไว้ชั่วคราว แล้วรายงานความเห็นเช่นนั้นตามทางการไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ให้แจ้งให้ศาลทราบ

คำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้ศาลปฏิบัติตามนั้น

มาตรานี้คณะกรรมการไต่กร่างขึ้นใหม่ ดังนั้นเมื่อเสนอเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมสภาขุนนางของเปลว ชลภูมิ จึงได้อภิปรายขอให้ตัดมาตรา 82 ทวิ ซึ่งว่าด้วยการตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญออก โดยได้เสนอให้เป็นหน้าที่ของศาลฎีกาที่จะวินิจฉัยว่าบทกฎหมายใดมีความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่กรรมาธิการได้ชี้แจงว่า การที่ไต่กร่างมาตรานี้ขึ้นไว้ก็เพื่อป้องกันปัญหาการขัดแย้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร เพราะเมื่อเกิดกรณีขัดแย้งขึ้นก็ย่อมเป็นการจำเป็นที่จะต้องมีคนกลางเป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งคณะบุคคลดังกล่าวก็คือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั่นเอง เมื่อกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ที่ประชุมสภาจึงลงมติด้วยคะแนน 64 ต่อ 12 เสียงให้เป็นที่ไปตามร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอมา

มาตรา 82 ครี มาตรานี้กรรมาธิการไต่กร่างขึ้นใหม่โดยกำหนดให้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานสภาอาวุโสเป็นประธาน ประธานสภาผู้แทนประธานศาลฎีกา อธิบดีกรมอัยการ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา สมาชิกสภาอาวุโสสองคน และสมาชิกสภาผู้แทนสองคน วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ออกกฎหมายว่าด้วยการนี้ขึ้น ซึ่งในการอภิปรายในที่ประชุมสภาปรากฏว่านายสุวิชัย พันธะเศรษฐ์ ได้เสนอให้กรรมาธิการบัญญัติเกี่ยวกับจำนวนและบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตลอดถึงการเลือกบุคคลที่จะมาเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในที่สุดที่ประชุมสภาก็ได้ลงมติด้วยคะแนน 78 ต่อ 2 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีจำนวน 15 คน พร้อมกันนั้นก็ได้ลงมติด้วยคะแนน 93 ต่อ 2 ให้มหาสภาแห่งชาติเป็นผู้เลือก มีอายุอยู่ในตำแหน่งตลอดไปจนกว่าจะมีสภาผู้แทนใหม่ เพราะฉะนั้นมาตรา 82 ครีนี้คณะกรรมการจึงขอรับไปพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุงและจะเสนอให้ที่ประชุมสภาฯรับทราบต่อไป

หมวด 8 : บทเฉพาะกาล สภาไต่พิจารณาบทเฉพาะกาลซึ่งกรรมาธิการได้
ยกร่างขึ้นใหม่เป็นความในมาตรา ดังต่อไปนี้คือ

มาตรา 84 ความว่า ในวาระเริ่มแรก สภาอาวุโสประกอบด้วยสมาชิกซึ่ง
องค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโสเป็นผู้เลือกตั้ง ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ
นี้

องค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส ประกอบด้วยผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ใน
วันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญนี้

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)
พุทธศักราช 2479 โดยยกเว้นข้อ ตามมาตรา 11 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2475 แต่อย่างน้อยผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ มีอายุไม่ต่ำกว่า
สามสิบห้าปีและมีวิหะฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี หรือเคย
ดำรงตำแหน่งทางราชการแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรมาแล้ว

ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมัครรับเลือกตั้งด้วยตัวเอง ต่อเลขาธิการองค์การเลือกตั้ง
สมาชิกสภาอาวุโส ภายในสิบสองวัน นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

วิธีการเลือกตั้งให้องค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส กำหนดขึ้น

มาตรา 85 ในวาระเริ่มแรก สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งราษฎรเลือกตั้ง
ตามพระราชกฤษฎีกาดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2488 ลงวันที่ 26
ตุลาคม พุทธศักราช 2488 และให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มจำนวนขึ้นอีก
โดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งแสนคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนหนึ่งคน ถ้าในเขตจังหวัดใดมีจำนวน
ราษฎรตามผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้ายเกินกว่าหนึ่งแสนคน ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกตาม
จำนวนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสน ถ้าถึงกึ่งหรือกว่าให้
นับ เป็นหนึ่งแสน

เมื่อถือเกณฑ์จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนในเขตจังหวัดหนึ่งๆตามความในวรรคก่อน ถ้า
ในเขตจังหวัดใดจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ได้มีการเลือกตั้งตาม
พระราชกฤษฎีกาคำเนิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2488 ลงวันที่
26 ตุลาคม พุทธศักราช 2488 แล้ว ก็ให้คำเนิการเลือกตั้งเฉพาะจำนวนที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

ให้มีการแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งๆซึ่งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นกว่าสิ่งคณ
ใหม่จำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้

คุณสมบัติของผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้
เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)
พุทธศักราช 2479 โดยยกเว้นข้อห้ามตามมาตรา 11 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2475

มาตรา 85 ทวิ ให้คำเนิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มตามความในมาตรา
85 ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 85 ทรี ให้เริ่มนับอายุสภาผู้แทนตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่า
สภาผู้แทนมีจำนวนสมาชิกเต็มตามที่ได้เลือกตั้งเพิ่มขึ้นในวันครบสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 85 จัตวา ก่อนที่สภาผู้แทนจะมีจำนวนสมาชิกเต็มตามที่ได้เลือกตั้งเพิ่มขึ้น
มหาสภาแห่งชาติประกอบด้วยสภาอาวุโสตามความในมาตรา 84 และสภาผู้แทนซึ่งประกอบ
ด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกาคำเนิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช 2488 ลงวันที่ 26 ตุลาคม พุทธศักราช 2488

มาตรา 85 บัญจะ ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการแผ่นดินอยู่ก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญ
นี้ อยู่ในตำแหน่งเพื่อคำเนิการไปจนกว่าจะได้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา 85 ฉกฺษะ ถ้ามีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะ
หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะในระหว่างเวลาที่คณะรัฐมนตรีต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อคำเนิการตาม
ความในมาตรา 85 บัญจะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้ง เช่น
พระราชบัญญัติก็ได้

ให้นำความในวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา 71 มาใช้บังคับแก่คดีดังกล่าว
ในวรรคก่อนโดยอนุโลม

ในการพิจารณาแปรญัตติในที่ประชุมสภาปรกฏว่า หลวงกาจสงคราม (สมาชิก-
สภาผู้แทนราษฎรประเภทสอง) ได้อภิปรายขอให้ตัดบทเฉพาะกาลดังกล่าวออกให้หมด โดยให้
เหตุผลว่า การบัญญัติให้มีบทเฉพาะกาลเช่นนี้เป็นการผิดหลักรัฐธรรมนูญ และเป็นการสิ้นใจ
ประชาชน เพราะผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันนี้ ได้รับการเลือกตั้งมาตัวรัฐธรรมนูญฉบับเก่า
ฉะนั้นเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว ผู้แทนราษฎรชุดนี้ก็ย่อมจะหมดอายุไปตาม
รัฐธรรมนูญฉบับเก่าั้น ประกอบกับในขณะนี้ก็มีเสียงคำหมิในหมู่ประชาชนโดยทั่วไปที่ไม่เห็น
ด้วยกับการที่สภาผู้แทนราษฎรจะบัญญัติบทเฉพาะกาลเพื่อเป็นการต่ออายุตัวเอง จริงอยู่แม้จะ
เคฉะการชื้ออายุสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วสมัยหนึ่ง แต่ก็เป็นเวลาชานามาแล้ว และในช่วงนี้
สถานการณ์ของสงครามโลกครั้งที่สองบีบบังคับ ดังนั้นในขณะนี้จึงไม่มีความจำเป็นประการใดที่
จะต้องชื้ออายุของสภาผู้แทนราษฎรออกไป อย่างไรก็ตามกรรมาธิการก็ได้แถลงว่า การที่
กรรมาธิการได้ยกร่างบทเฉพาะกาลขึ้นใหม่นี้ก็ได้นิ่งถึงความร่วมมือซึ่งจะเป็นผลดีแก่ประเทศ
ชาติ อนึ่งเมื่อประกาศพระบรมราชโองการให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรในขณะนี้ ก็มีได้ประกาศว่า
จะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้วก็ให้หมดอายุไปตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับเก่า ดังนั้นเพื่อเป็นการเหมาะสมสมควรกรรมาธิการจึงได้บัญญัติข้อความดังกล่าวไว้ใน
บทเฉพาะกาลนี้ เมื่อกรรมาธิการได้ชี้แจงแล้วที่ประชุมได้ลงมติให้สภาฯลงคะแนนเสียงโดยวิธี
ลับในประเด็นที่ว่า จะเห็นด้วยกับการอภิปรายของหลวงกาจสงคราม ผู้เสนอแปรญัตติให้ตัด
บทเฉพาะกาลออกทั้งหมดหรือไม่ ผลปรากฏว่าที่ประชุมไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของ
หลวงกาจสงคราม ด้วยคะแนน 86 ต่อ 32 เสียง ดังนั้นบทเฉพาะกาลจึงเป็นไปตาม
ร่างซึ่งกรรมาธิการได้เสนอเข้าสู่ที่ประชุมสภา

สภาฯได้ประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในการประชุมครั้งที่ 8 จนถึงเวลา
17.10 น. รองประธานสภาฯผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงเสนอให้เลื่อนการประชุมพิจารณา
ไปในคราวต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 9

สภาฯ ได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 9 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 29/2489¹⁰¹ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2489 สภาฯ ได้เริ่มประชุมเวลา 10.00 น. โดยรองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมเป็นผู้กล่าวเปิดประชุมและแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ได้รับหนังสือจากเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า¹⁰² เนื่องด้วยสมัยประชุมสามัญจะสิ้นสุดลงในวันที่ 23 เดือนนี้ แต่โดยเหตุที่สภาผู้แทนราษฎรมีกิจการที่จะต้องประชุมศึกษาอยู่อีก จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขยายสมัยประชุมสามัญต่อไปจนกว่าจะได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ปิดประชุม

เมื่อที่ประชุมได้รับทราบแล้ว รองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงอนุญาตให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยื่นกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องต่างๆ ได้เป็นกรณีพิเศษ ต่อจากนั้นจึงเสนอให้ที่ประชุมพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญต่อจากคราวที่แล้ว ซึ่งได้แก่มাত্রา 86 อันเป็นมาตราสุดท้าย ซึ่งมีความว่า

ถ้ามีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะในระหว่างเวลาที่คณะรัฐมนตรีต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อดำเนินการตามความในมาตรา 85 พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้ง เช่น พระราชบัญญัติได้

ให้นำความในวรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา 71 มาใช้บังคับแก่กรณีดังกล่าวในวรรคก่อนโดยอนุโลม

¹⁰¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 29/2489," 22 เมษายน 2489.

¹⁰²โปรดเกล้าฯ พระราชกฤษฎีกาให้ขยายเวลาประชุมสมัยสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร ในภาคผนวก ข. หน้า 66.

มาตรการคณะกรรมการได้ยกร่างขึ้นใหม่ ดังนั้นเมื่อเสนอเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมสภาฯ จึงปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนได้อภิปรายในประเด็นที่ว่า การบัญญัติให้มีมาตรการนี้อาจเป็นเหตุให้รัฐบาลสามารถอ้างสถานการณ์ในปัจจุบันมาเป็นเหตุให้ไม่มีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ในเร็ววันก็ได้ อย่างไรก็ตามกรรมการก็ได้ชี้แจงว่า เมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว รัฐบาลก็จะดำเนินการให้เป็นไปตามบทเฉพาะกาล กล่าวคือ ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาอาวุโส ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มเติม ซึ่งในท้ายที่สุดรัฐบาลรักษาการก็ต้องลาออกและจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับการมีระบบสองสภาอย่างแน่นอน แต่ในช่วงที่รัฐบาลรักษาการยังคงบริหารอยู่นี้ อาจมีเหตุการณ์รีบด่วนหรือมีความจำเป็นที่จะรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของราษฎร ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของรัฐบาลรักษาการที่พึงกระทำไว้ได้ในมาตรการนี้ นั่นคือให้รัฐบาลรักษาการสามารถออกพระราชกำหนดให้ใช้บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติได้ เมื่อกรรมการได้ชี้แจงแล้วในที่ประชุมสภาฯจึงลงมติด้วยคะแนน 50 ต่อ 46 ให้เป็นไปตามร่างซึ่งกรรมการได้เสนอมาซึ่งในที่ประชุมสภาฯ

เมื่อการพิจารณาบทเฉพาะกาลสิ้นสุดลง จึงเป็นอันว่าการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ได้เสร็จสิ้นลง อย่างไรก็ตามยังมีเรื่องอื่นๆ ที่จะต้องประชุมพิจารณาอีกต่อไปคือ ร่างคำพระราชดำรัสพระราชทานรัฐธรรมนูญ และความในมาตราอื่นๆซึ่งคณะกรรมการได้ขอรับไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ แต่ยังมีใต้นำเสนอต่อที่ประชุมสภาฯเพื่อลงมติเห็นชอบ เมื่อเป็นเช่นนี้ที่ประชุมสภาฯจึงเห็นชอบด้วยกับนายทองอินทร์ ภูมิพิทักษ์ ที่เสนอญัตติขอให้พิจารณาร่างคำพระราชดำรัสในการพระราชทานรัฐธรรมนูญ และพิจารณาถึงวันที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญว่าควรจะเปิดออกไปจากกำหนดเดิมหรือไม่ (กำหนดเดิมคือวันที่ 10 พฤษภาคม 2489) ทั้งนี้เพื่อให้มีโอกาสได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และเปิดโอกาสให้ราษฎรได้รู้เห็นตามสมควร พร้อมกันนั้นได้เสนอให้สภาฯแก้ไขถ้อยคำในร่างรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วให้รัดกุมยิ่งขึ้น ในที่สุดที่ประชุมสภาฯจึงได้มีมติให้กำหนดวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2489 ตามกำหนดเดิม และให้สภาฯประชุมสภาฯในวันอังคารที่ 23 เมษายน 2489 ทั้งนี้เพื่อให้คณะกรรมการได้เตรียมร่างรัฐธรรมนูญ

ในมาตราอื่นที่ขอรับไปแก้ไขเพื่อเสนอเข้าสู่ที่ประชุมสภาพิจารณาลงมติเห็นชอบในวันพุธที่ 24 สก.เดียวกัน และเพื่อแก้ไขถ้อยคำในร่างรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆที่สภาฯได้ลงมติเห็นชอบแล้ว

เนื่องจากการประชุมสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในครั้งที่ 9 นี้ เวลาส่วนใหญ่ได้ใช้ไปในการเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งกระทู้ถามรัฐบาล เป็นกรณีพิเศษ จึงทำให้ที่ประชุมสภาฯมีเวลาเพียงเล็กน้อยในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งตกค้างมาจากการประชุมเมื่อคราวก่อน สำหรับการประชุมในครั้งนี้ที่ประชุมสภาฯได้พิจารณาจนถึงเวลา 17.15 น. รองประธานสภาฯผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงเสนอให้เลื่อนการประชุมพิจารณาไปในคราวต่อไป

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 10

สภาฯได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 10 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 30/2489 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2489¹⁰³ สภาฯได้เริ่มประชุมเวลา 10.00 น. โดยรองประธานสภาฯ ผู้ทำหน้าที่ประธานในการประชุม เป็นผู้กล่าวเปิดประชุมและแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ได้รับกิตติความของนายเสวตร เปี่ยมพงษ์สานต์ และนายสุวิชัย พันธะเศรษฐ เรื่องขอให้สภาฯตีความรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม 2475 มาตรา 63 วรรคสอง¹⁰⁴ ซึ่งมีความว่า "เมื่อสมาชิกได้ลงมติครั้งหนึ่งแล้ว ท่านให้รอไว้หนึ่งเดือน เมื่อพ้นกำหนดแล้วให้ยื่นเสนอสภาเพื่อลงมติอีกครั้งหนึ่ง" ผู้เสนอแปรญัตติขอให้ตีความในประเด็นที่ว่า การลงมติครั้งสุดท้าย เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งให้รอไว้หนึ่งเดือนนับจากการลงมติครั้งแรกนั้น จะนับจากการลงมติในวาระที่หนึ่งหรือวาระที่สาม เมื่อใดก็ปรายกันแล้วที่ประชุมสภาฯจึงลงมติว่า ให้นับหนึ่งเดือนนับจากการลงมติในวาระที่หนึ่ง ต่อจากนั้นสภาฯได้พิจารณาร่างคำพระราชปรารภแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งเมื่อใดก็ปรายและมีการแก้ไขถ้อยคำบางแห่งแล้ว สภาฯจึงได้ลงมติ

¹⁰³สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญ, ครั้งที่ 30/2489, " 24 เมษายน 2489.

¹⁰⁴โปรดดูมาตรา 63 ในโคทิน พลกุล, เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 20.

รับร่างคำพระราชปรารภแห่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่¹⁰⁵ ต่อจากนั้นสภาผู้พิชการร่างรัฐธรรมนูญ
มาตรา 12 ซึ่งมีความว่า

บุคคลย่อมมีฐานะเสมอกันตามกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี
หรือโดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา 30 ซึ่งมีความว่า พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทน
เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่ ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภานั้นต้องมีกำหนดเวลาให้
เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

การยุบสภาผู้แทนจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุกรณีเดียวกัน

มาตรา 82 ครี ซึ่งมีความว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลผู้ทรง
คุณวุฒิ ซึ่งมหาสภาแห่งชาติแต่งตั้งขึ้นเป็นประธานตุลาการคนหนึ่ง และตุลาการอีกสิบสี่คน

ให้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่ทุกครั้ง เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิก-
สภาผู้แทน เพราะเหตุที่สภาผู้แทนหมดอายุ หรือถูกยุบ

วิธิการาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยชำนัน

มาตราทั้งสามที่กล่าวมานี้ ได้มีการประชุมพิจารณาในที่ประชุมสภาครั้งแรกก่อนมาแล้ว
ซึ่งผลของการลงมติในครั้งนั้นปรากฏว่า ให้คณะกรรมการรับร่างรัฐธรรมนูญแต่ละมาตราไป
พิจารณาและแก้ไขเพิ่มเติมมาใหม่ ดังนั้นในการเสนอต่อที่ประชุมสภาในครั้งนี้จึงเป็นการเสนอ
เพื่อให้ที่ประชุมรับทราบเท่านั้น

สภาผู้พิชการร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 68 ต่อไป ซึ่งมีความว่า

¹⁰⁵โปรดดูร่างคำพระราชปรารภพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ฉบับพุทธศักราช 2489 ในภาคผนวก ค.ท้ายเล่ม.

ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจ
ของมหาสภาแห่งชาติ

รัฐมนตรีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อ
มหาสภาแห่งชาติในทางรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวงหรือ
ไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายของคณะรัฐมนตรี

มาตรานี้เดิมเน้นได้มีการพิจารณาแล้วในการประชุมสภาครั้งที่ 7 ซึ่งผลการลง
มติของที่ประชุมสภาในครั้งนั้นได้ให้คณะกรรมการรับไปพิจารณาและเสนอต่อที่ประชุมอีกครั้ง
หนึ่ง ทั้งนี้เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนสงสัยว่าความในมาตรานี้จะมีข้อความเกี่ยว
โยงกับมาตรา 56 ซึ่งมีความว่า

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอผู้ใดขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี
เป็นรายตัวหรือทั้งคณะได้ โดยมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า 24 คน แต่การลงมติเช่นว่านี้
ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันแห่งมหาสภาแห่งชาติ การลงมติไม่มีให้กระทำในวันเดียวกับ
วันที่ปรึกษา

ซึ่งมาตรานี้ในการประชุมสภาครั้งที่ 6 ที่ประชุมได้มีมติให้แก้ไขว่า อำนาจใน
มาตรานี้เป็นอำนาจของสภาผู้แทนเพียงสภาเดียวที่สามารถลงมติไม่ไว้วางใจเท่านั้น สภาอาวุโส
ไม่มีสิทธิหรืออำนาจในเรื่องนี้ไม่ว่าอย่างไรก็ตามเมื่อกรรมการรับร่างมาตรา 68 มา
พิจารณาใหม่แล้วก็ได้มีความเห็นว่าความในมาตรา 68 กับความในมาตรา 56 เป็นคนละ
ส่วนกัน ดังนั้นกรรมการจึงเสนอให้ที่ประชุมสภาพิจารณาลงมติในมาตรานี้อีกที แต่ที่ประชุม
สภาก็ยังไม่ได้พิจารณาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะรองประธานสภาผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุม
ได้เสนอให้เลื่อนการประชุมสภาไปในคราวต่อไป เพราะวันนี้ที่ประชุมสภาได้พิจารณา
ร่างรัฐธรรมนูญจนหมดเวลา

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 11

สภาฯได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 11 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 31/2489 เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 เมษายน 2489¹⁰⁶ สภาฯได้เริ่มประชุมเวลา 9.30 น. เมื่อสมาชิกครบองค์ประชุมแล้ว รองประธานสภาฯผู้ทำหน้าที่ประธานการประชุมจึงกล่าวเปิดประชุม และอนุญาตให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเป็นกรณีพิเศษได้ ต่อจากนั้นที่ประชุมสภาฯได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 68 และมาตรา 56 ซึ่งตกค้างมาจากการประชุมสภาฯครั้งที่แล้ว เมื่อได้อภิปรายกันแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเสนอให้ลงมติว่าวิธีลงคะแนนลับพลปรกฏว่าที่ประชุมได้ลงมติด้วยคะแนน 64 ต่อ 63 เสียง ให้มาตรา 68 คงไว้ตามร่างเดิม ซึ่งกรรมการเสนอมา ส่วนมาตรา 56 ให้เป็นไปตามร่างซึ่งคณะกรรมการได้รับไปแก้ไขแล้วซึ่งมีความว่า

สมาชิกสภาผู้แทนมีสิทธิเสนอข้อติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายตัวหรือทั้งคณะได้ โดยมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่ายี่สิบสี่คน การลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกันกับวันที่ปรึกษา

ในการประชุมภาคบ่าย สภาฯได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการได้รับไปแก้ไขปรับปรุงมาใหม่และนำเสนอเข้าสู่ที่ประชุมสภาฯเพื่อลงมติให้ความเห็นชอบ มาตรา เหล่านี้ประกอบด้วย

มาตรา 61 เมื่อแก้ไขแล้วมีความว่า ในกรณีต่อไปนี้ให้มหาสภาแห่งชาติประชุมร่วมกัน

1. การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามความในมาตรา 9
2. การตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความในมาตรา 10

¹⁰⁶สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ครั้งที่ 31/2489," 25 เมษายน 2489.

3. การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติกับใหม่ตามความในมาตรา 19
4. การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาอาวุโสตามความในมาตรา 24
5. พิธีเปิดประชุมมหาสภาแห่งชาติตามความในมาตรา 43
6. การลงมติความไว้วางใจในคณะรัฐมนตรีตามความในมาตรา 68
7. การให้ความยินยอมในการประกาศสงครามตามความในมาตรา 73
8. การให้ความเห็นชอบแก่งบประมาณตามความในมาตรา 74
9. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา 81
10. การตีความในรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา 83
11. การแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา 89

มาตรา 69 เมื่อแก้ไขแล้วมีความว่า รัฐมนตรีทั้งคณะต้องออกจากตำแหน่งเมื่อสภาผู้แทนลงมติไม่ไว้วางใจในคณะตามความในมาตรา 56 หรือมหาสภาแห่งชาติไม่ให้ความไว้วางใจตามมาตรา 68 หรือเมื่อสภาผู้แทนชุดที่มีส่วนให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐมนตรีในขณะเข้ารับหน้าที่สิ้นสุดลง ในกรณีดังกล่าวนี้และในกรณีที่คณะรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีที่ออกนั้นต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อดำเนินงานไปจนกว่าจะได้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา 70 เมื่อแก้ไขแล้วมีความว่า ความเป็นรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัวโดย

1. ตาย
2. ลาออก
3. ขาดคุณสมบัติตามความในมาตรา 25(4) มาตรา 31(4)
4. สภาผู้แทนลงมติไม่ไว้วางใจ

การประชุมสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ตั้งแต่บัดนี้ไปจนถึงบทเฉพาะกาลได้สิ้นสุดลงในการประชุมครั้งที่ 11 ซึ่งนับตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2488 อันเป็นวันที่รัฐบาลได้เสนอญัตติว่านต่อที่ประชุมสภาให้ส่งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ จนถึงการประชุมครั้งที่ 11 ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดการพิจารณาในวาระที่ 2 เป็นเวลาดัง 10 เดือน อย่างไรก็ตามก่อนที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้จะถูกเสนอต่อที่ประชุมสภาเพื่อลงมติให้ความเห็นชอบในวาระที่ 3 ซึ่งที่ประชุมสภาได้มีมติให้มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 ในวันจันทร์ที่ 29 เมษายน 2489 เวลา 14.00 น. นั้น

ที่ประชุมสภาฯก็ได้มีมติให้คณะกรรมการได้นำร่างรัฐธรรมนูญซึ่งผ่านการพิจารณาในวาระที่ 2 มาแล้วนั้น ไปจัดเรียงลำดับมาตราให้ถูกต้องก่อน

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 (ชั้นลงมติ)

สภาฯได้มีการประชุม ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 ในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 32/2489 เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2489¹⁰⁷ สภาฯได้เริ่มประชุมเวลา 14.00 น. โดยรองประธานสภาผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมได้เสนอให้ที่ประชุมลงมติในวาระที่ 3 ซึ่งการลงมติในครั้งนี้ได้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2477 ข้อ 32 ซึ่งมีความว่า¹⁰⁸

ในการพิจารณาในวาระที่ 3 ให้ปรึกษาแต่ขอเถียงว่า ร่างที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตกลงกันแล้วนั้นสมควรจะออกเป็นพระราชบัญญัติหรือไม่

นอกจากในการลงมติต้องปฏิบัติตามความในมาตรา 63 วรรค 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 ความว่า¹⁰⁹

การออกเสียงลงคะแนน ท่านให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วย การแก้ไขเพิ่มเติมนี้ ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด

¹⁰⁷ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ, ครั้งที่ 32/2489," 29 เมษายน 2489.

¹⁰⁸ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ระเบียบข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร ปรึชมเท็ชม พ.ศ. 2476-2517, หน้า 66-77.

¹⁰⁹ โปรดดูมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2475 ใน โภคิน พลกุล, เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย, หน้า 20.

การอภิปรายในวาระที่ 3 นี้ ปรากฏว่าได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปราย
เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่ากรรมาธิการได้ยกเหตุผลถึงความจำเป็นของ
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่ามีความสำคัญต่อประเทศชาติและ เป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย
อีกประการหนึ่งที่ทำให้ไม่มีผู้อภิปรายในวาระนี้เท่าที่ควรก็คือ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้รับการ
สนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท
สอง ดังนั้นภายหลังจากการอภิปรายเพียงเล็กน้อย ที่ประชุมสภาจึงเสนอให้ลงมติ ซึ่งปรากฏว่า
จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 190 นาย มีผู้เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่นี้จำนวน 165 นาย ไม่เห็นด้วย 1 นายคือ หลวงกาจสงคราม และสงวน
สิทธิไม่ออกเสียง 4 นายคือ ร.ต.เนตร พูนวิวัฒน์ นายบรรจง ศรีจรูญ นายยกเลียง
เหมะภูมิ และพระยาประมวลวิชาพูล จึงเป็นอันว่าที่ประชุมสภาเห็นชอบด้วยในการให้ผ่าน
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ออกประกาศใช้ได้ ซึ่งมีมติของที่ประชุมสภาในคราวประชุมพิจารณา
ร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่ 2 ครั้งที่ 9 ได้กำหนดให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญในวันที่ 10
พฤษภาคม 2489

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย